

[प्रकरण ११-अ
जकातीऐवजी उपकर बसविणे, तो गोळा करणे व त्याची
वसुली करणे यासंबंधीच्या तरतूदी

१५२ अ. उपकर बसविणे :-

(१) या प्रकरणाच्या आणि नियमांच्या तरतूदींच्या अधीन राहून, या अधिनियमाच्या प्रयोजनार्थ, राज्य शासनाच्या पूर्वमंजूरीने महानगरपालिकेच्या शहरामध्ये उपभोग, उपयोग किंवा विक्री यांसाठी त्या शहराच्या हद्दीमध्ये होणाऱ्या, अनुसूची 'अ' मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या मालाच्या प्रवेशावर, त्या अनुसूचीतील स्तंभ ३ मध्ये प्रत्येक मालासमोर विनिर्दिष्ट केलेल्या कमाल दरापेक्षा अधिन नसेल इतक्या दराने उपकर बसविता येईल.

^१[परंतु असे की, महानगरपालिकेला, राज्य शासनाच्या पूर्वमंजूरीला अधीन राहून राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे अनुसूची 'अ' मध्ये कोणत्याही नोंदी दाखल करता येतील. त्यात बदल करता येईल किंवा त्या वगळता येतील किंवा त्यात विनिर्दिष्ट केलेल्या कमाल दरांसह दर बदलता येतील:

परंतु आणखी असे की, अशी अधिसूचना पूर्व प्रसिध्द करून लोकांकडून मागविण्यात आलेले आक्षेप व सूचना (असल्यास) त्या विचारात घेतल्यानंतर, अशी अधिसूचना प्रसिध्द करण्यात येईल]

(२) या प्रकरणांन्वये उपकर भरण्यास पात्र असलेला प्रत्येक व्यापारी या प्रकरणाच्या व नियमांच्या तरतूदींनुसार उपकर भरील.

सुधारणा

२. वरील परंतुके सन २००१ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्र. १ कलम २ अन्वये दाखल करण्यात आले.

१५२ ब. उपकराचा भार :-

(१) महानगरपालिकेने ज्या वर्षामध्ये कलम १२७ च्या पोट-कलम (२) मध्ये विनिर्दिष्ट करण्यात आलेला उपकर बसवण्याचे ठरवले असेल.

(अ) त्या वर्षाच्या लागतपूर्वीच्या वर्षामध्ये, किंवा

(ब) त्या वर्षामध्ये झालेली ज्या व्यापाऱ्याच्या सर्व विक्रीची किंवा सर्व खरेदीची किंवा सर्व आयातीची उलाढाल यासंबंधात विहित करण्यात आलेल्या संबंधित मर्यादेपेक्षा अधिक झालेली असेल किंवा अधिक होत असेल तो प्रत्येक व्यापारी या अधिनियमांन्वये उपकर भरण्यास पात्र ठरेल;

परंतु, ज्या व्यापाऱ्याला उप-खंड (अ) लागू होत नसेल, परंतु उप-खंड (ब) लागू होत असेल, आणि महानगरपालिकेने उपकर बसविण्याचे ठरवले असेल, त्या वर्षाच्या १ एप्रिल नंतर ज्या व्यापाऱ्याची सर्व विक्रीची किंवा सर्व खरेदीची किंवा सर्व आयातीची उलाढाल, विहित करण्यात आलेल्या संबद्ध मर्यादेपेक्षा प्रथमतः अधिक होईल, तो व्यापारी, त्याने शहराच्या हद्दीमधील उपभोगासाठी, उपयोगासाठी किंवा विक्रीसाठी त्या हद्दीमध्ये आयात केलेल्या मालाच्या संबंधात उपकर भरण्यास, उक्त वर्षाच्या १ एप्रिलपासून केलेल्या गणनेनुसार त्याची विक्रीची किंवा खरेदीची किंवा आयातीची उलाढाल या संबंधात विहित करण्यात आलेल्या संबद्ध मर्यादेपेक्षा अधिक होत नसेल त्या वेळेपर्यंत पात्र ठरणार नाही.

(२) पोट-कलम (१) मध्ये उल्लेखिलेल्या वर्षाच्या नंतरचे वर्ष असलेल्या अशा, दिनांक १ एप्रिलपासून सुरू होणाऱ्या कोणत्याही वर्षात, ज्या व्यापाऱ्याच्या सर्व विक्रीची किंवा सर्व खरेदीची किंवा सर्व आयातीची उलाढाल ही, या बाबतीत विहित केलेल्या संबंधित मर्यादेपेक्षा प्रथमच अधिक होईल, तो प्रत्येक व्यापारी या अधिनियमांन्वये उपकर भरण्यास पात्र ठरेल :

परंतु तो व्यापारी, त्याने शहराच्या हद्दीमधील उपभोगासाठी, उपयोगासाठी किंवा विक्रीसाठी त्या हद्दीमध्ये आयात केलेल्या मालाच्या संबंधात उपकर भरण्यास, उक्त वर्षाच्या १ एप्रिलपासून सुरू होणाऱ्या आणि उक्त वर्षाच्या १ एप्रिलपासून केलेल्या गणनेनुसार त्याची विक्रीची किंवा खरेदीची किंवा आयातीची उलाढाल यासंबंधात विहित करण्यात आलेल्या संबद्ध मर्यादेपेक्षा अधिक होत नसेल त्या वेळेपर्यंतच्या मुदतीत पात्र ठरणार नाही.

(३) उपकर भरण्यास पात्र झालेला प्रत्येक व्यापारी त्याची नोंदणी योग्य रीतीने रद्द करण्यात येईपर्यंत अशा रीतीने उपकर भरण्यास पात्र असण्याचे चालू राहिल; आणि ज्या दिवशी त्याच्या विक्रीची उलाढाल किंवा खरेदीची उलाढाल किंवा आयातीची उलाढाल ही या बाबतीत विहित केलेल्या संबंधित मर्यादपेक्षा पुन्हा प्रथमच अधिक होईल, त्या दिवशी तो पुन्हा उपकर भरण्यास पात्र होईल.

१५२ क. विवक्षित माल उपकरापासून सूट मिळण्यास पात्र नसणे :-

- (१) अनुसूची 'ब' मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या मालावर कोणताही उपकर बसविता येणार नाही.
- (२) अनुसूची 'क' मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या मालापैकी कोणत्याही मालासमोर कोणत्याही शर्ती, निर्बंध किंवा अपवाद नमूद केलेले असल्यास त्या शर्ती, निर्बंध किंवा अपवाद यांच्या अधीन राहून त्या मालाला उपकर देण्यातून सूट मिळेल.
^१[परंतु असे की, महानगरपालिकेला राज्य शासनाच्या पूर्वमंजूरीला अधीन राहून राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, अनुसूची 'ब' आणि 'क' मध्ये कोणत्याही नोंदी दाखल करता येतील त्यात बदल करता येईल किंवा त्या वगळता येतील:
 परंतु आणखी असे की, अशी अधिसूचना पूर्व प्रसिध्द करून लोकांकडून मागविण्यात आलेले आक्षेप व सूचना (असल्यास) त्या विचारात घेतल्यानंतर, अशी अधिसूचना प्रसिध्द करण्यात येईल.]
- (२) या प्रकरणान्वये उपकर भरण्यास पात्र असलेला प्रत्येक व्यापारी या प्रकरणाच्या व नियमांच्या तरतुदीनुसार उपकर भरील.

सुधारणा

२. वरील परंतुके सन २००१ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्र. १, कलम २ अन्वये दाखल करण्यात आले.

१५२ ड. विवक्षित बाबतीत उपकरविषयक दायित्व :-

जेव्हा महानगरपालिकेने उपकर बसविण्याकरिता निश्चित केलेल्या दिनांकास आणि त्यानंतर या प्रकरणान्वये उपकर बसवण्यायोग्य असेल असा कोणताही माल, (नोंदणीकृत व्यापारी नसणाऱ्या) कोणत्याही व्यक्तीने शहराच्या क्षेत्राच्या बाहेरील कोणत्याही ठिकाणाहून शहराच्या हद्दीमध्ये आयात केला असेल आणि एखाद्या नोंदणीकृत व्यापाऱ्याला विकला असेल तेव्हा, महानगरपालिकेने नियमानुसार वेळोवेळी निश्चित केलेल्या दराने अशा मालावर उपकर बसविण्यात व वसूल करण्यात येईल, आणि असा नोंदणीकृत व्यापारी अशा प्रकारे बसविण्यात आलेला उपकर भरण्यास पात्र असेल :
 परंतु, जर अशा खरेदी करणाऱ्या व्यापाऱ्याने उक्त मालावर महानगरपालिकेकडे उपकर अगोदरच भरण्यात आलेला आहे, असे आयुक्तांची खात्री पटेल अशा प्रकारे सिद्ध केले, तर त्या मालावर कोणताही उपकर बसविण्यात येणार नाही.

१५२ इ. उपकर प्राधिकारी :-

- (१) या प्रकरणाची आणि नियमांची प्रयोजने पार पाडण्यासाठी आयुक्त हा मुख्य प्राधिकारी असेल.
- (२) त्याचप्रमाणे, महानगरपालिकेला आवश्यक वाटतील तितक्या संस्थेतील -
 - (अ) पालिका उप-आयुक्त,
 - (ब) निर्धारक व समाहारक,
 - (क) उप-निर्धारक व समाहारक,
 - (ड) सहायक निर्धारक व समाहारक आणि
 - (इ) इतर अधिकारी आणि व्यक्ती
 नियुक्त करता येतील आणि त्यांना महानगरपालिकेला आवश्यक वाटतील अशी पदनामे देता येतील.
- (३) आयुक्तास, महानगरपालिकेच्या प्रादेशिक हद्दीइतकी अधिकारिता असेल, इतर सर्व अधिकार्यांना आणि व्यक्तींना आयुक्त विनिर्दिष्ट करील अशा, महानगरपालिकेच्या एका किंवा अनेक क्षेत्रात अधिकारिता असेल.

- (४) आयुक्तास या अधिनियमाद्वारे किंवा तदन्वये जे अधिकार प्रदान करण्यात आले असतील आणि त्याच्यावर जी कर्तव्ये लादण्यात आली असतील ते सर्व अधिकार आयुक्ताला असतील व तो त्या अधिकारांचा वापर करील आणि ती सर्व कर्तव्ये पार पाडील.
- (५) उप-आयुक्तास आयुक्तांने अन्यथा निदेश दिला असेल त्याव्यतिरिक्त, या अधिनियमाद्वारे किंवा तदन्वये आयुक्तास प्रदान करण्यात आलेले सर्व अधिकार असतील आणि तो त्यांचा वापर करील व आयुक्तावर जी कर्तव्ये लादली असतील ती सर्व कर्तव्ये तो पार पाडील.
- (६) निर्धारक व समाहारक आणि इतर अधिकारी व व्यक्ती आपल्या अधिकारितेत, या अधिनियमान्वये आयुक्तास असलेल्या अधिकारांपैकी व कर्तव्यांपैकी जे अधिकार व कर्तव्ये, आयुक्त लेखी आदेशाद्वारे घालून देईल अशा शर्तीच्या व निर्बंधाच्या अधीन राहून त्यांच्याकडे सर्वसाधारणपणे किंवा कोणत्याही विशिष्ट गोष्टीबाबत किंवा गोष्टींच्या वर्गाबाबत सोपवील त्या अधिकारांचा वापर करतील व ती कर्तव्ये पार पाडतील.
- (७) कोणत्याही व्यक्तीला किंवा व्यापाऱ्याला, पोट-कलम (२) अन्वये नियुक्त केलेल्या कोणत्याही अधिकाऱ्याच्या किंवा व्यक्तीच्या प्रादेशिक अधिकारितेबाबत हरकत घेण्याचा हक्क असणार नाही.
- (८) पोट-कलम (२) अन्वये नियुक्त केलेले सर्व अधिकारी व सर्व व्यक्ती, आयुक्तास दुय्यम असतील, आणि (आयुक्ताव्यतिरिक्त इतर) अधिकारी व व्यक्ती यांची आपापसातील दुय्यमता खालीलप्रमाणे असेल-
- (अ) पालिका उप-आयुक्त हा आयुक्ताला दुय्यम असेल,
- (ब) निर्धारक व समाहारक हा पालिका उप-आयुक्त आणि आयुक्त यांना दुय्यम असेल,
- (क) उप-निर्धारक व समाहारक आणि सहायक-निर्धारक व समाहारक हे निर्धारक व समाहारक, पालिका उप-आयुक्त व आयुक्त यांना दुय्यम असतील.
- (ड) पोट-कलम (२) च्या खंड (ई) अन्वये नियुक्त करण्यात आलेला अधिकारी किंवा व्यक्ती ही ज्याच्या अधिकारितेत ती व्यक्ती तिची कामे पार पाडत असेल तो सहायक निर्धारक व समाहारक, उप-निर्धारक व समाहारक आणि निर्धारक व समाहारक, पालिका उप-आयुक्त व आयुक्त यांना दुय्यम असेल.

१५२ फ. नोंदणी :-

- (१) कोणताही व्यापारी या प्रकारणातील व नियमांतील तरतूदी अन्वये उपकर देण्यास पात्र असतांना, विहित करण्यात आलेले विधिग्राह्य नोंदणी प्रमाणपत्र त्याच्याकडे नसेल, तर तो व्यापारी म्हणून धंदा करणार नाही :
- परंतु, त्या व्यापाऱ्याने, अशा नोंदणीसाठी, विहित केलेल्या रीतीने व वेळेत अर्ज केल्यानंतर किंवा यथास्थिती, नोंदणीसाठी केलेला त्याचा अर्ज निकालात काढण्यात येईपर्यंत विहित कालावधीत, तो असा धंदा करित असेल, तर या कलमाच्या तरतूदींचा भंग झालेला असल्याचे मानण्यात येणार नाही.
- (२) एखाद्या व्यक्तीने किंवा व्यापाऱ्याने केलेल्या अर्जावरून, त्या व्यक्तीची किंवा व्यापाऱ्याची नियमान्वये व्यापारी म्हणून नोंदणी करण्यात आली असेल, आणि त्यानंतर, या नियमांच्या तरतूदी अन्वये तिची किंवा त्याची अशा रीतीने नोंदणी करावयास नको होती असे आढळून आले तर, ती व्यक्ती किंवा तो व्यापारी, या प्रकारणातील व नियमांतील इतर तरतूदी अन्वये उपकर देण्यास पात्र नसेल तरीही, तिचे किंवा त्यांचे नोंदणी प्रमाणपत्र अंमलात आल्याच्या तारखेपासून ते रद्द करण्यात येईपर्यंतच्या कालावधीसाठी उपकर देण्या पात्र असेल.

१५२ ग. विक्रीचे किंवा खरेदीचे ज्ञापन :-

जर,

- (अ) एखादा नोंदणीकृत व्यापारी दुसऱ्या नोंदणीकृत व्यापाऱ्यास माला विकील, किंवा
- (ब) एखादा नोंदणीकृत व्यापारी चालू वर्षात कोणत्याही एका व्यवहारात कोणत्याही अन्य व्यक्तीस, दहा रुपयापेक्षा अधिक किंमत असलेला कोणताही माल विकील, तर तो त्याने किंवा त्याच्या नोकराने,

व्यवस्थापकाने किंवा अभिकर्त्याने अनुक्रमांक व दिनांक या सह सही केलेले आणि विहित करण्यात येईल असा इतर तपशिल दर्शविणारे देयक किंवा रोखीचे टिपण खरेदीदारास देईल. तो अशा देयकाच्या किंवा रोखीच्या टिपणाची यथोचितरित्या अनुक्रमांक घातलेली, सही केलेली व दिनांक नमूद केलेली स्थळप्रत किंवा दुसरी प्रत स्वतःकडे ठेवील आणि ती, विक्रीच्या तारखेपासून पाच वर्षांपेक्षा कमी नसेल इतक्या कालावधीसाठी जतन करील.

१५२ ह. उपकर वसूल करण्यास मनाई :-

कोणतीही व्यक्ती, कोणत्याही मालाच्या विक्रीच्या संबंधात उपकराच्या स्वरूपात कोणतीही रक्कम वसूल करणार नाही :

परंतु, एखाद्या व्यक्तीस त्या-त्या वेळी अंमलात असलेल्या कोणत्याही इतर कायद्याच्या तरतूदी अन्वये तिच्यावर लादण्यात आलेल्या शर्तीचे आणि निर्बंधाचे अनुपालन करण्यासाठी उपकरांची अशी रक्कम स्वतंत्रपणे वसूल करणे आवश्यक असेल त्याबाबतीत हे कलम लागू होणार नाही.

१५२ आय. लेखे ठेवण्याची व सादर करण्याची जबाबदारी :-

प्रत्येक व्यापारी आणि विहित केलेली अशी अन्य व्यक्ती, तीने आयात केलेल्या, खरेदी केलेल्या, उपभोग घेतलेल्या, उपयोगात आणलेल्या किंवा विकलेल्या मालाच्या किंमतीचा विहित करण्यात आल्याप्रमाणे खरा लेखा ठेवील.

१५२ जे. लेखे व कागदपत्रे सादर करणे व त्यांची तपासणी आणि जागांची झडती, लेखा पुस्तके आणि माल इत्यादी जप्त करणे :-

(१) (अ) आयुक्त, कोणत्याही नोंदणीकृत व्यापाऱ्यास कोणतेही लेखे किंवा कागदपत्रे त्यांच्याकडे सादर करण्यास किंवा त्या व्यापाऱ्याच्या मालाच्या साठ्यासंबंधी किंवा त्याने केलेली मालाची आयात, खरेदी, विक्री आणि पोचवणी यासंबंधी कोणतीही माहिती पुरविण्यास किंवा त्यांच्या धंद्यासंबंधीची आवश्यक असेल अशी अन्य कोणतीही माहिती पुरविण्यास भाग पाडू शकेल.

(ब) आयुक्त ज्याने शहरात कोणताही माल आयात केला असेल व तो एखाद्या व्यापाऱ्याला किंवा व्यक्तीला विकलेला असेल अशा कोणत्याही व्यापाऱ्यास किंवा कोणत्याही व्यक्तीस, अशा मालाच्या संबंधातील आवश्यक असतील अशी कागदपत्रे सादर करण्यास किंवा अशी माहिती पुरविण्यास भाग पाडू शकेल.

(२) कोणत्याही व्यापाऱ्याच्या मालाच्या साठ्याशी किंवा त्याने आयात केलेल्या, खरेदी केलेल्या, विकलेल्या आणि पोचवणी केलेल्या मालाशी संबंधित असलेले सर्व लेखे, नोंदवह्या व कागदपत्रे, आणि कोणत्याही व्यापाऱ्याने कोणत्याही ठिकाणी ठेवलेला सर्व माल व रोकड, ही सर्व वाजवी वेळी तपासणीसाठी, आयुक्तास खुली असेल आणि आयुक्तास आवश्यक वाटतील अशा उक्त लेख्यांच्या, नोंदवह्यांच्या किंवा कागदपत्रांच्या प्रती किंवा त्यातील उत्तरे आणि मालाची आणि रोख रकमेची सूची घेता येईल किंवा घेण्याची व्यवस्था करता येईल.

(३) कोणत्याही व्यापाऱ्याने किंवा व्यक्तीने त्याच्याकडून किंवा तिच्याकडून येणी असलेल्या कोणत्याही उपकराचे प्रदान चुकवले आहे किंवा ते चुकवण्याचा प्रयत्न करत आहे असे आयुक्तास सकारण वाटले तर, त्याला त्या व्यापाऱ्याची किंवा व्यक्तीची झडती घेतांना त्या जागेमध्ये सापडलेले लेखे, नोंदवह्या किंवा कागदपत्रे यापैकी आवश्यक असतील असे लेखे, नोंदवह्या किंवा कागदपत्रे जप्त करता येतील, आणि त्याबद्दल तो पावती देईल आणि या अधिनियमाखालील कोणत्याही कार्यवाहीच्या संबंधात किंवा खटल्याकरिता आवश्यक असेल तोपर्यंत ते ठेवून घेईल. तथापी आयुक्त, कोणत्याही व्यापाऱ्याची कोणतीही लेखा पुस्तके, नोंदवह्या किंवा कागदपत्रे किंवा माल जप्त करील, तेंव्हा तो तसे करण्याची कारणे लेखी नमूद केल्याशिवाय, ती लेखापुस्तके, नोंदवह्या किंवा कागदपत्रे एकवीस दिवसांपेक्षा जास्त काळ ठेवून घेणार नाही.

(४) पोट-कलम (२) किंवा पोट-कलम (३) च्या प्रयोजनांसाठी, आयुक्तास कोणत्याही व्यापाऱ्याच्या धंद्याच्या कोणत्याही ठिकाणी किंवा एखाद्या व्यक्तीच्या व्यवहाराच्या कोणत्याही ठिकाणी किंवा ज्या अन्य कोणत्याही ठिकाणी तो व्यापारी किंवा व्यक्ती त्याच्या धंद्याचे किंवा व्यवहाराचे कोणतेही लेखे, नोंदवह्या किंवा कागदपत्रे किंवा त्याच्या धंद्याशी संबंधित मालाचा साठा ठेवत असतो त्या वेळी त्याने ठेवला आहे असे आयुक्तांस सकारण वाटेल अशा अन्य कोणत्याही ठिकाणी प्रवेश करता येईल आणि त्या जागेची झडती घेता येईल.

(५) कोणत्याही झडतीच्या किंवा तपासणीच्या वेळी, कोणतीही लेखापुस्तके, इतर कागदपत्रे, पैसा किंवा माल कोणत्याही व्यक्तीच्या ताब्यात किंवा नियंत्रणाखाली असल्याचे आढळून येईल त्याबाबतीत, एतद्विरुद्ध सिध्द करण्यात आले नाही तर, अशी लेखापुस्तके, इतर कागदपत्रे, पैसा किंवा माल अशा व्यक्तीच्या मालकीचा असल्याचे समजण्यात येईल.

१५२ के. आयुक्ताला दिवाणी न्यायालयाचे अधिकार असणे :-

(१) आयुक्तास, या प्रकरणान्वयेची कामे पार पाडण्यासाठी, खालील बाबींच्या संबंधात, दिवाणी प्रक्रिया संहिता, १९०८ (१९०८ चा ५) अन्वये दिवाणी न्यायालयाकडे जे अधिकार विहित असतात तेच अधिकार असतील-

(अ) शपथपत्रावर पुरावा घेणे :

(ब) कोणत्याही व्यक्तीस समन्स काढून बोलाविणे व तिला हजर राहण्यास भाग पाडणे आणि शपथेवर किंवा प्रतिज्ञाकथनावर तिची तपासणी करणे;

(क) कागदपत्रांचा शोध घेण्यास किंवा ती सादर करण्यास भाग पाडणे;

(ड) साक्षीदारांच्या किंवा कागदपत्रांच्या तपासणीसाठी आयोगपत्र काढणे; आणि

(इ) विहित करण्यात येईल अशी अन्य कोणतीही बाब.

(२) या प्रकरणाच्या प्रयोजनांसाठी करावयाच्या कोणत्याही शपथपत्राच्या बाबतीत आयुक्ताने या संबंधात नियुक्त केलेला कोणताही अधिकारी अभिसाक्षीस शपथ देऊ शकेल.

(३) त्या त्या वेळी अंमलात असलेल्या इतर कोणत्याही कायद्याच्या तरतूदींसह बाध न आणता विवक्षित ठिकाणी व वेळी एक तर साक्ष देण्यासाठी किंवा लेखापुस्तके, नोंदवह्या किंवा इतर कागदपत्रे सादर करण्यासाठी उपस्थित राहण्याबद्दल जिच्या नावे आयुक्ताने समन्स काढले असेल अशा व्यक्तीने, अशा विवक्षित ठिकाणी व वेळी हजर राहण्याचे किंवा यथास्थिती, अशी पुस्तके, नोंदवह्या किंवा कागदपत्रे सादर करण्याचे हेतुपुरस्सर टाळले असेल त्या बाबतीत, आयुक्तास, त्यास योग्य वाटेल असा, पाचशे रुपयांपेक्षा अधिक असणार नाही इतका दंड तिच्यावर लादता येईल व अशा रीतीने बसवण्यात आलेला दंड, उपकराच्या थकबीकच्या वसुलीसाठी तरतूद केलेल्या रीतीने वसूल करता येईल :

परंतु, असा कोणताही दंड लादण्यापूर्वी, संबंधित व्यक्तीस आपले म्हणणे मांडण्याची वाजवी संधी देण्यात येईल :

(४) आयुक्ताने जिच्या नावे समन्स काढले होते त्या व्यक्तीने, कोणतीही कागदपत्रे सादर केली असतील व कोणत्याही व्यक्तीने, तिच्याकडून येणे असलेला कोणताही उपकर चुकवलेला आहे किंवा ती चुकवण्याचा प्रयत्न करित आहे व सादर करण्यात आलेली कागदपत्रे अशा व्यक्तिविरुद्ध केलेले तथ्यकथन सिध्द करण्यासाठी आवश्यक आहेत असे आयुक्तास सकारण वाटले तर, आयुक्तास, लेखी नमूद करावयाच्या कारणांवरून ती कागदपत्रे अडकवून ठेवता येतील व त्यासाठी तो पावती देईल व या प्रकरणाखालील कोणत्याही कार्यवाहीच्या संबंधात किंवा खटल्यासाठी आवश्यक असेल तितक्या मुदतीसाठी तो ती ठेवून घेईल.

(५) आयुक्त किंवा त्याला दुय्यम असलेला कोणताही अधिकारी अथवा व्यक्ती याने या कलमान्वये काढलेल्या कोणत्याही आदेशास कोणत्याही न्यायालयात हरकत घेतली जाणार नाही.

१५२ ल. अपराध व शास्ती :-

(१) जो कोणी,-

(अ) कलम १५२-फ अन्वये नोंदणीकृत व्यापारी नसताना, माल विकताना किंवा विकत घेताना किंवा आयात करतांना किंवा मालाची पोचवणी करतांना आपण नोंदणीकृत व्यापारी आहोत किंवा होतो असे खोटेच दर्शवील, किंवा

(ब) जाणूनबुजून खोटे विवरण सादर करील, किंवा

(क) कलम १५२- जे मध्ये निर्दिष्ट केलेल्या कोणत्याही प्रयोजनासाठी जाणूनबुजून खोटे देयक, रोखीचे टिपण, प्रमाणक, प्रतिज्ञापत्र, प्रमाणपत्र किंवा इतर कागदपत्र आयुक्ताला सादर करील किंवा

(ड) कलम १५२-आय चे उल्लंघन करून त्याने विकत घेतलेल्या किंवा आयात केलेल्या किंवा विकलेल्या अथवा पोचवणी केलेल्या मालाच्या किंमतीचे जाणूनबुजून खोटे लेखे ठेवील, किंवा

(इ) जाणूनबुजून खोटे लेखे, नोंदवह्या किंवा कागदपत्र सादर करील, किंवा जाणूनबुजून खोटी माहिती सादर करील, किंवा

(फ) कोणत्याही व्यक्तीला, नियमांच्या संबद्ध तरतूदी अन्वये आवश्यक असलेले प्रमाणपत्र देईल किंवा जे खोटे आहे असे त्याला माहिती असेल किंवा खोटे असल्याचे सकारण वाटत असेल असे खोटे देयक, रोखीचे टिपण, प्रमाणक किंवा इतर कागदपत्र देईल किंवा

(ग) या प्रकरणान्वये बसवण्यायोग्य असलेला कोणताही कर चुकविण्यासाठी बुद्धिपुरस्सर कोणत्याही रीतीने प्रयत्न करील, किंवा

(ह) या प्रकरणाच्या तरतूदीखालील कोणताही उपकर, शास्ती, व्याज किंवा जप्त झालेली रक्कम यांचे प्रदान चुकविण्यासाठी बुद्धिपुरस्सर कोणत्याही रीतीने प्रयत्न करील, किंवा

(आय) खंड (अ) ते (ह) मध्ये विनिर्दिष्ट केलेली कोणतीही कृती करण्यासाठी कोणत्याही व्यक्तीला साह्य करील किंवा अपप्रेरणा देईल, किंवा

(जे) नियमांद्वारे आवश्यक असलेली कोणतेही माहिती देण्यास पुरेशा कारणाशिवाय करील, किंवा

(के) नियमांद्वारे आवश्यक असलेली कोणतेही विवरण विहित केलेल्या तारखेपर्यंत व विहित रीतीने पुरविण्यात पुरेशा कारणाशिवाय कसूर करेल किंवा

(ल) हे प्रकरण आणि नियम या अन्वये आवश्यक असलेला कोणताही उपकर देण्यात कसूर करील, किंवा

(म) कलम १५२-जे अन्वये त्याला आवश्यक करण्यात आलेल्या कोणत्याही गोष्टींचे अनुपालन करण्यात पुरेशा कारणाशिवाय कसूर करील, किंवा

(न) कलम १५२-जे अन्वये कोणतीही झडती घेताना किंवा जप्ती आणताना कोणत्याही अधिकाऱ्यास अडथळा आणील, किंवा

(ओ) कलमे १५२-फ, १५२-ग, १५२-ह किंवा १५२-आय यांच्या तरतूदींचे पुरेशा आणि वाजवी कारणाशिवाय उल्लंघन करील-

त्याला, अपराधसिध्दीनंतर दोन वर्षांपर्यंत असू शकेल एवढ्या मुदतीच्या कारावासाची आणि दंडाची शिक्षा देण्यांत येईल.

(२) जो कोणी पोट -कलम (१) मध्ये विनिर्दिष्ट करण्यांत आलेली कोणतीही कृती करील आणि तो अपराध पोट कलम (१) च्या कोणत्याही तरतूदी अन्वये चालू राहणारा असेल तर त्याला अपराध सिध्दीनंतर या कलमान्वये तरतूद करण्यांत आलेल्या शिक्षा व्यतिरिक्त आणखी , अपराध करणे चालू राहिल त्या कालावधीत रोज शंभर रूपयांपेक्षा कमी नसेल एवढ्या दंडाची शिक्षा देण्यांत येईल.

(३) पोट-कलम (१) मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी , एक वर्षाच्या कालावधीत चुकविण्यांत आलेल्या किंवा चुकविण्याचा प्रयत्न करण्यांत आलेल्या उपकराची एकूण रक्कम २००/- दोनशे रूपयांपेक्षा कमी असेल, तर त्या पोट कलमांमध्ये निर्दिष्ट करण्यांत आलेल्या कृतींसाठी कोणत्याही व्यक्तींवर त्या पोट कलमान्वये कार्यवाही करण्यांत येणार नाही.

(४) पोट कलम (१) मध्ये विनिर्दिष्ट केलेला अपराध केल्याचा आरोप व्यापाऱ्यावर ठेवण्यांत आला असेल, त्या बाबतीत अशा व्यापाऱ्याच्या धंद्याचा व्यवस्थापक असल्याचे समजण्यांत आलेल्या

व्यक्तीने , हा अपराध तीच्या नकळत करण्यांत आला होता किंवा तो घडण्यास प्रतिबंध करण्यासाठी तीने सर्व उचित खबरदारी घेतली होती असे सिध्द केले नाही, तर ती व्यक्ती देखील अपराधाबद्दल दोषी असल्याचे समजण्यांत येईल.

(५) या प्रकरणाच्या कोणत्याही तरतुदींन्वये आयुक्तांकडून ज्यागोष्टी संबंधात शास्ती लागण्यात आली असेल त्याच गोष्टी संबंधात , या कलमाखाली अपराधासाठी किंवा कोणत्याही नियमाचा भंग केल्याबद्दल कोणताही खटला दाखल करण्यात येणार नाही.

१५२ म. आयुक्त, नगरपालिका अधिकारी किंवा कर्मचारी यांनी माहिती उघड करणे -

(१) या प्रकरणानुसार किंवा नियमानुसार केलेल्या कोणत्याही निवेदनातील , पुरविलेल्या कोणत्याही विवरणातील किंवा सादर केलेल्या कोणत्याही लेख्यांतील किंवा कागदपत्रातील किंवा (फौजदारी न्यायालयापुढील कार्यवाही व्यतिरिक्त) या प्रकरणाच्या तरतुदींन्वयेच्या कोणत्याही कार्यवाहीच्यावेळी दिलेल्या कोणत्याही कार्यवाहीत साक्षी पुराव्याच्या किंवा अभिलेखातील किंवा या प्रकरणांच्या प्रयोजनासाठी तयार करण्यांत आलेल्या, कोणत्याही आकारणीच्या कार्यवाहीच्या किंवा मागणीच्या वसुलीसंबंधीच्या कोणत्याही कार्यवाहीच्या कोणत्याही अभिलेखातील सर्व तपशिल, पोट-कलम (३) मध्ये तरतुद केली असेल, त्याव्यतिरिक्त इतर बाबतीत गोपनीय समजण्यांत येईल.

(२) पोट-कलम (३) मध्ये तरतुद केली असेल तेखेरीज करून एरवी, जर कोणत्याही महानगरपालिका कर्मचाऱ्यांने, पोट-कलम (१) मध्ये उल्लेख केलेल्या तपशिलापैकी कोणताही तपशिल उघड केला तर, त्यास अपराधसिध्दीनंतर सहा महिन्यापर्यंत असू शकेल इतक्या कारावासाची शिक्षा किंवा दंडाची शिक्षा किंवा या दोन्ही शिक्षा होतील.

(३) या कलमाच्या तरतुदी, नियमाद्वारे विहित केलेल्या प्रयोजनासाठी, उघड करण्यात आलेल्या बाबींच्या बाबतीत लागू होणार नाही.

१५२ न. अपराधांबाबत तडजोड करणे -

(१) आयुक्ताला, कलम १५२- ल अन्वये शिक्षा पात्र असलेल्या अशा कोणत्याही अपराधाबद्दल कार्यवाही दाखल करण्यापुर्वी किंवा दाखल केल्यानंतर, असा आरोप ठेवलेल्या कोणत्याही व्यक्तीकडून अपराधाबाबत तडजोड म्हणून, उपकराची जितकी रक्कम देय झाली असती त्या रक्कमेच्या दहापटीहून अधिक नसेल परंतु चार पटीहून कमी नसेल इतकी रक्कम स्विकारता येईल.

(२) पोट-कलम (१) अन्वये आयुक्तांकडून ठरविण्यांत येईल अशी रक्कम दिल्यानंतर त्याच अपराधाच्या संबंधात आरोपी व्यक्ती विरुध्द आणखी कोणतीही कार्यवाही केली जाणार नाही.

१५२ ओ. क्षतिपूर्ती -

या प्रकरणाच्या तरतुदींन्वये सद्भावनेने केलेल्या किंवा करण्याचा उद्देश असलेल्या कोणत्याही कृत्याबद्दल, कोणत्याही महानगरपालिका कर्मचाऱ्याविरुध्द कोणताही दावा, खटला किंवा इतर न्यायालयीन कार्यवाही दाखल करता येणार नाही.]

सुधारणा

१. प्रकरण ११ अ हे सन १९९६ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक ३, क. ५ अन्वये दाखल करण्यात आले.

टिका -

सन १९९५ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ३७: उद्देश व कारणे यांचे निवेदन :-

"भारताच्या संविधानाचा अनुच्छेद २४६(३) आणि सातव्या अनुसूचीतील यादी दोन मधील नोंद क्रमांक ५२ अन्वये राज्य विधानमंडळाला, स्थानिक क्षेत्रात उपभोगासाठी ,उपयोगासाठी किंवा विक्रीसाठी आणण्यात येणाऱ्या मालाच्या प्रवेशावर कर बसवण्याचा अधिकार मिळालेला आहे. हा कर "जकात" या स्वरूपाचा असून तो महानगरपालिका, नगरपालिका आणि काही ग्रामपंचायती अशा स्थानिक प्राधिकरणांकडून आजपर्यंत वसूल करण्यात येत आहे. ज्या अधिनियमान्वये अशी स्थानिक प्राधिकरणे

स्थापन करण्यात आली त्याच अधिनियमान्वये त्यांच्याकडे या संदर्भातील अधिकार सोपविण्यात आले आहे. या स्थानिक प्राधिकरणांनी बसवलेली जाकत अशी स्थानिक प्राधिकरणे आपापल्या क्षेत्रात स्थापन केलेल्या जाकत नाक्यावर वसूल करत असतात. प्रत्यक्षात येणाऱ्या काही अडचणींमुळे स्थानिक प्राधिकरणांकडून बसवण्यात येणारी जाकत थांबवावी अशी व्यापारी समाजाकडून सतत मागणी करण्यात येत आहे. जाकत रद्द करून त्याऐवजी, ज्यायोगे आवश्यक तेवढे उत्पन्न मिळेल आणि जाकतीइतकीच रोड सुलभता व उद्धर्धनशीलता असेल अशी उचित व योग्य पध्दती राबवण्यासंबंधीचा प्रश्न गेल्या अनेक वर्षांपासून शासनाच्या विचाराधीन आहे. राज्य विधानमंडळात शासनाने, असेही जाहीर केलेले होते कि, जकातीऐवजी प्रवेश कर बसविण्यासाठी आवश्यक असे विधेयक राज्य शासनाकडून मांडण्यात येईल. स्थानिक क्षेत्रामध्ये उपभोग, उपयोग किंवा विक्री करण्यासाठी त्या क्षेत्रामध्ये आणल्या जाणाऱ्या मालावर कर बसविण्यासाठी जाकती ऐवजी एखादी योग्य योजना सुचवण्यासाठी राज्य शासनाने नियुक्त केलेल्या कसबेकर समितीच्या अहवालाच्या आधारे, जाकत रद्द करण्यासाठी आणि सर्वसाधारण प्रवेशकर बसविण्यासाठी राज्य शासनाने एक सविस्तर वैधानिक योजना यापूर्वीच तयार केली आहे. तथापि, प्रवेशकर बसवण्याबाबतचा कोणताही कायदा करताना राष्ट्रपतींची पूर्वमंजूरी आवश्यक असते. म्हणून, राज्य विधानमंडळात यासंबंधात योग्य कायदा मांडण्यासाठी काही वेळ जाण्याचा संभव आहे.

(२) दरम्यानच्या काळात, शासकीय अधिसूचना, नगरविकास विभाग, क्रमांक एनबीसी. १०९१/१४०/सी.आर-१४/९१/यूडी-२० , दिनांक १७ डिसेंबर १९९१ द्वारा नवी मुंबई शहराच्या महानगरपालिकेची स्थापना करण्यात आली आहे नवी मुंबई महानगरपालिकेने जाकत, इत्यादीसारखे पालिका कर बसवून त्याद्वारे आपले अर्थबळ वाढविणे आवश्यक आहे, तथापि, व्यापारीवर्ग नाक्यावर केल्या जाणाऱ्या जाकत वसुलीला सतत विरोध करत आहे. म्हणून, जकातीऐवजी, उपकर बसवण्याच्या लेखाधारित पध्दतीद्वारे जाकत वसुली करण्यासाठी, मुंबई प्रांतिक महानगरपालिका अधिनियम ,१९४९ ची यामध्ये तरतूद केलेली आहे. म्हणून, जकातीच्या ऐवजी, उपकर बसवण्याच्या लेखाधारित पध्दतीद्वारे उपकर लादण्यासाठी राज्यातील महानगरपालिकांना अधिकार प्रदान करणे आवश्यक आहे.

(३) जकातीऐवजी उपकर बसवण्याच्या लेखाधारित पध्दतीचा अवलंब करण्याचे योजना-या महानगरपालिका विक्रता व व्यक्ती यांनी दाखल केलेल्या विवरणांच्या आधारे, तसे करावे लागेल. मुंबई विक्रीकर अधिनियम ,१९५९ अन्वये विहित करण्यात आलेल्या कार्यपध्दती काळाच्या कसोटीला उतरलेल्या असल्यामुळे त्यांच्या धरतीवरच विवरणे दाखल करणे , जाकत भरणे व मुल्यनिर्धारण यासाठी अवलंब करावयाच्या कार्यपध्दती विहित करण्याचे प्रस्तावित केले आहे.

(४) म्हणून, जकातीऐवजी लेखाधारित उपकर बसविणे, मुल्यनिर्धारण व वसुली करणे यासाठी आवश्यक ती तरतूद करण्याकरीता मुंबई प्रांतिक महानगरपालिका अधिनियम ,१९४९ यामध्ये ताबडतोब योग्य ती सुधारणा करण्याचे प्रस्तावित केलेले आहे."

१ | अनुसूची अ
(कलम १५२ अ पाहा)

उपकरांच्या प्रदानास पात्र असलेल्या वस्तू

अ.क्र. (१)	मालाचे वर्णन (२)	बसण्यायोग्य उपकराचे कमाल दर (३)
१	वाळवलेली गवार,सोयाबीन,वाहवलेले धान्य व भात करून धान्य,पीठ,डाळी व तृणधान्य	यथामूल्य १ टक्का
२	अ) साखर ब) सर्व प्रकारचा गूळ	यथामूल्य १ टक्का
३	मद्य आणि स्पिरिटे आणि बिअर	यथामूल्य ७ टक्के
४	तूप	यथामूल्य ४ टक्के
५	वनस्पती व हायड्रोजनेटेड तेल	यथामूल्य ४ टक्के
६	चहा,कॉफी व कॉफीच्या बिया	यथामूल्य १ टक्का
७	केशर	यथामूल्य ७ टक्के
८	खाण्याचे बेसन व हॅम्स, टेबलबटर,टेबलबटरखेरीज अन्य लोणी,मार्गारीन,ताजी फळे व सुपारी खेरीजकरून सुकवलेली किंवा टिकवून ठेवलेली फळे व कठीण कवचाची फळे, डबाबंद मासे, चीज, मिठाई,जॅम व जेली ,संघनित व टिकवून ठेवलेले दुध, आईसक्रिम ,सर्व प्रकारचे पिष्टमय अन्न , लोणची,को को, को कोचे बीया व चॉकलेट, बिस्कीटे व केक, डुकराची चरबी किंवा खाण्यास योग्य अशी जनावरांची चरबी,खवा, दुधाची मलाई, चक्का,फळांचे रस, पाक व सर्व पेय,ग्लुकोज ,डेक्सट्रोज किंवा कोणतीही फल शर्करा, टिकवून ठेवलेले अन्न सामुग्री, बेकिंग पावडर किंवा कढीचा मसाला,सॅकरीन सर्व प्रकारचे खाण्याचे रंग व अर्क, इतर सर्व प्रकारचे ग्लुकोज,माल्ट एक्ट्रक्ट, मध, पापड,बटाटा वेफर्स, ताजे किंवा कोणत्याही उपयोगासाठी टिकवून ठेवलेले मांस आणि सकस दुध किंवा बनीव दुध किंवा मलईरहित दुधाची भुकटी खेरीज करून विनिर्दिष्टपणे तरतुद करण्यांत न आलेले सर्व प्रकारचे अन्न किंवा पेय.	यथामूल्य ७ टक्के
९	खारका	यथामूल्य ४ टक्के
१०	खजुर	यथामूल्य ४ टक्के
वर्ग दोन - जनावरे		
११	मेंढया, बकरे,कोकरे आणि करडे	यथामूल्य १ टक्का
१२	बैल, गायी,म्हशी, वासरे, आणि घोडे	यथामूल्य १ टक्का
१३	डुकरे	यथामूल्य १ टक्का
वर्ग तीन -इंधन,दिवाबत्ती,धुलाई व औद्योगिक वापर या करीता वापरण्यांत येणाऱ्या वस्तू		
१४	लोणारी कोळसा व दगडी कोळसा	यथामूल्य १ टक्का
१५	फटाके, दारूकाम,व त्याचे घटक,कॅल्शियम कार्बाईड व धोकादायक नसलेली सुरूंगाची वात	यथामूल्य ७ टक्के

१६	झुंबरे, गलेब्ज, धुराडी, विजेचे बल्ब, विजेची किंवा गॅसची प्रकाश व्यवस्था यासाठी लागणाऱ्या वस्तू	यथामूल्य ६ टक्के
१७	सर्व प्रकारच्या साबण, बुट, व धातूना झिलार्ड देण्यांच्या वस्तू	यथामूल्य ३ टक्के
१८	पोटयाश, रिटे, सोडा, तुरटी, क्षारयुक्त पदार्थ, शिकेकाई, धुण्याचा सोडा, कॉस्टीक सोडा, रिफाईंड सॉल्टपिटर, फिनाईल व कपडे, खोलीच्या फरशी आणि भांडी धुण्यासाठी वापरण्यात येणारे पदार्थ	यथामूल्य ४ टक्के
१९	खाण्यास अयोग्य असलेल्या तेल बिया	यथामूल्य ४ टक्के
२०	खाण्यास अयोग्य असलेली वनस्पती तेल	यथामूल्य ४ टक्के
२१	मेथिलेटेड व विप्रकृत स्पिरिट व ओद्योगिक कारणांसाठी वापरण्यांत येणाऱ्या अल्कोहोल	यथामूल्य ६ टक्के
२२	(अ) सर्व प्रकारची खनीज तेले , डिझेल, ऑईल, पेट्रोल, विमानाचे स्पिरिट, सर्वप्रकारचे वंगणाची तेले, व्हॅईट ऑईल, चातीचे तेल, भट्टीचे तेल, नैसर्गिक वायु, व द्रवरूप पेट्रोलियम जन्य वायु यासह पेट्रोलियम जन्य वस्तू, मावा ऑईल, सेव्हसॉल द्रावक तेल, इंधनाची इतर तेले, किटक नाशके म्हणून वापरली जाणारी तेले, नैसर्गिक गॅसोलिन, रंगलेप द्रावणे व मिश्रणे, मंजिष्ट तेल आणि खनिज तेलाची उप उत्पादने (परंतु यापूर्वी अंतर्गत असलेल्या कोणत्याही वस्तूंमध्ये घासलेट व क्रुड ऑईल यांचा समावेश नसेल) (ब) क्रुड ऑईल (क) ग्रेस व पेट्रोलियम जेली	यथामूल्य १ टक्का यथामूल्य १ टक्का यथामूल्य ४ टक्का
वर्ग चार- इमारती , रस्ते व इतर संरचना यांच्या बांधकामासाठी वापरण्यांत येणाऱ्या वस्तू आणि लकडाच्या व वेताच्या वस्तू		
२३	सर्व प्रकारचे सिमेंट	यथामूल्य १ टक्का
२४	डांबर, अॅस्फाल्ट, बिटुमेन, फरसबंदी करण्यासाठी दगड, मॅग्नेज, एमरी दगड किंवा भुकटी, खडुची भुकटी, दगडाच्या कपच्या , आगरा दगड, इमारती दगड, खंगर व कोळश्याची राख,	यथामूल्य ४ टक्के
२५	झिलार्डदार विटा , फरश्या, संगमरवरी दगड, तापसाही विटा, विटा, सर्वप्रकारची छपारी कवले, जमिनीवर बसविण्यासाठी फरशी, चायना मॉझॅक, चिपा, मोझॅक संगमरवरी दगड, मोझॅक किंवा टॅरेझो फरश्या मातीचे नळ, चिनिमातीचे नळ, सिमेंटचे नळ, अॅसबेसटॉस सिमेंट पत्रे	यथामूल्य ४ टक्के
२६	इमारतींना रंग देण्यासाठी वापरावयाचे रंगलेप, डिस्टेंपर व रंग, वार्निश, आळशीचे उकळविलेले तेल, टपॅटार्न, झिंग ऑक्सईड व रेड ऑक्सईड	यथामूल्य ४ टक्के
२७	पिवळी माती व लाल माती व्यतिरिक्त व इतर कोणत्याही प्रकारची माती	यथामूल्य ४ टक्के
२८	काच, काचेच्या वस्तू चिनीमातीच्या वस्तू एनॅमलच्या वस्तू, इमारतीचे बांधकाम किंवा सुशोभीकरण करणेसाठी व सॅनॅटरी खिळण्यासाठी वापरण्यांत येणाऱ्या सर्व प्रकारच्या चिनी मातीच्या वस्तू, धातूचे व्हॉल्व, पितळेच्या तोट्या व त्यांच्या खिळण्या	यथामूल्य ४ टक्के
२९	रूफींग फेल्ट	यथामूल्य २ टक्के

३०	इमारती लाकूड, बल्ल्या, वेत व त्यापैकी कशाही पासून तयार केलेल्या वस्तू, दरवाजे खिडक्या, चौकटी फर्निचर, खुटया, जिने, चंदनाचे लाकूड व अशा लाकडापासून तयार केलेल्या वस्तू	यथामूल्य ६ टक्के
३१	प्लायवूड, सॉफ्ट बोर्ड, हार्डबोर्ड, मॅसोनाईट किंवा कोणतेही घटक असलेले, कृत्रिम प्रक्रियेने तयार करण्यांत आलेले इतर कोणत्याही प्रकारचे लाकूड आणि त्यापासून बनविलेल्या वस्तू	यथामूल्य ६ टक्के
वर्ग पाच - सुगंधीत द्रव्य, प्रसाधनाच्या वस्तू, रंग व गृहउपयोगी वस्तू		
३२	अ) केसांचे तेल, सुगंधी तेल, सर्व प्रकारची सुगंधी द्रव्ये, सेंट, अत्तरे, सुवासिक वस्तू, सुवासिक रसायने, प्रसाधन गृहातील धुपकांडया, सर्वप्रकारच्या प्रसाधनाच्या वस्तू, दाढीचे क्रिम, दाढीचे सामान, दंतमंजन, टुथपेस्ट, पोमेड, फण्या-कंगवे, ब्रश, आरसे, हेअरपिना, ब्रीचेस, गार्टर्स, सस्पेंडर्स, ब) कात्र्या वस्तरे, सेफटी रेझर, पाटी, (ब्लेडस्) सुर्या, चाकू, चमचे, काटे, सर्वप्रकारची कटलरी, सर्वप्रकारच्या सुया, कुलपे व किल्ल्या, स्टो व पेट्रोमॅक्स व त्यांचे भाग व उपसाधने आणि लोखंड सामान. क) लेस, फिती, लाकडी व धातूच्या रिंगा, भरत कामाच्या वस्तू, सेल्युलाईड व सेल्युलाईडच्या वस्तू, सर्वप्रकारचे मणी, नकली मोती, नकली जवाहरांच्या वस्तू, प्लॉस्टीक व प्लॉस्टीकच्या वस्तू, प्लॉस्टीकची भुकटी, बॅकेलाईट व बेकेलाईटच्या वस्तू	यथामूल्य ४ टक्के यथामूल्य ४ टक्के यथामूल्य ४ टक्का
३३	अ) नकली दागिने ब) सर्वप्रकारची खेळणी	यथामूल्य ६ टक्के यथामूल्य ३ टक्के
३४	सर्व प्रकारची चीनी मातीची भांडी	यथामूल्य २ टक्के
३५	बांगडयासह कांच व काचेच्या वस्तू, बाटल्या, चिनी मातीच्या वस्तू, पोर्सलीनच्या वस्तू मातीच्या वस्तू (इमारतीचे बांधकाम व सुशोभीकरण करण्यासाठी वापरण्यात येणाऱ्या वस्तू वगळून)	यथामूल्य २ टक्के
वर्ग सहा - तंबाखू ओढण्यासाठी आवश्यक वस्तू		
३६	सिगार व सिगरेट होल्डर, स्मॉकिंग पाईप, सिगरेटाचा कागद, तंबाखूचे डब्या, पिशव्या, सिगारेटच्या व सिगारच्या डब्या हुक्का व धुम्रपानासाठी लागणाऱ्या वस्तू व सिगारेट लायटर	यथामूल्य ६ टक्के
वर्ग सात - कापाडाचे तागे, सर्व प्रकारचे सूत आणि धागे आणि खळीची व पांजणीची सामग्री, कातडे, कातड्याच्या वस्तू व रबरी वस्तू		
३७.	लोकर, रेशीम, लिनन, सण आणि कृत्रिम व सिन्थेटिक सामुग्री यांपासून तयार केलेले कापाडाचे तागे आणि अन्यथा विनिर्दिष्ट करण्यात आल्या नसतील अशा, वरीलपैकी कोणतीही सामग्री पूर्णपणे किंवा अंशतः वापरून बनवलेल्या वस्तू, १०० टक्के सुती कापड, १०० टक्के सुती कापाडापासून बनवलेले तयार कपडे, १०० टक्के सुती कापाडापासून बनवलेला विणमाल, सॅनिटरी टॉवेल, नॅपकीन, एकदा वापरून फेकून द्यायचे लहान मुलांचे लंगोट, कापसाच्या गाद्या व उशा आणि शस्त्रक्रियेसाठी लागणारा कापूस	यथामूल्य २ टक्के
३८.	सरकी काढलेला किंवा न काढलेला कापूस	यथामूल्य ४ टक्के
३९.	टाकाऊ कापूस, टाकाऊ सूत आणि हार्डवेस्ट	यथामूल्य ४ टक्के

४०.	कच्ची किंवा न कातलेली लोकर, सण, ताग, नारळीचे आणि इतर तंतू आणि दोरखंड आणि त्यापासून बनविलेल्या इतर वस्तु	यथामूल्य २ टक्के
४१.	सर्व प्रकारचे सूत आणि धागे	यथामूल्य १ टक्का
४२.	सर्व प्रकारच्या खळी, साबुदाणा, तांदूळ आणि पीठ, तवकील, टॅपिओका आणि त्यांचे पीठ, चिंचेची भुकटी, पिष्ट (फॅरिना) खळ आणि पांजणी सामग्री, चरबी, पांजणी तेले आणि अशा प्रकारची प्रतिद्रव्ये	यथामूल्य ४ टक्के
४३.	चामडी आणि कातडी	यथामूल्य २ टक्के
४४.	कमावलेली कातडी तसेच ओढण, खोगीर पिशव्या, पेट्या, जोडे, चपला, स्लिपर, सँडल्स, चामड्यांचे पट्टे आणि कमावलेल्या कातड्यापासून तयार केलेल्या सर्व वस्तु	यथामूल्य २ टक्के
४५.	रबरी टायर आणि ट्यूब नळ्या	यथामूल्य ४ टक्के
४६.	(अ) रबर, रबराच्या वस्तु, गट्टा परचा आणि (संपूर्णतः किंवा अंशतः) त्यापासून बनविलेल्या वस्तु, रबर, द्रावण आणि रबराचा चीक.) (ब) कच्चे रबर	यथामूल्य १.५ टक्के यथामूल्य १.५ टक्के
वर्ग आठ - धातू आणि धातूपासून तयार केलेल्या वस्तु		
४७.	लोखंड आणि पोलाद (अ) अशुद्ध लोखंड (ब) ब्लूम, लगडी आणि लाद्या (क) घडणीचे - (एक) सांधे (दोन) पन्हाळी (चॅनेल्स) (तीन) सारख्या आकाराचे किंवा वेगवेगळ्या आकाराचे अँगल (चार) बल्ब किंवा टो (पाच) लहान रुळ. (सहा) लहान रुळांसाठी रुळ जोडपट्टी (सोत) कुलपी, गोळा (शेल), पोलाद ढेपी (ब्ल्युम), लगडी आणि कांबी. (आठ) काळे किंवा जस्त विलेपित सपाट किंवा पन्हाळीदर पत्रे. (नऊ) पट्टिका, बाष्पित्र आणि उच्च ताण सामर्थ्याच्या जहाज बांधणीच्या किंवा बंदुकीच्या गोळ्यांना रोधणाऱ्या पोलादासह सामान्य मृदू पोलाद. (दहा) कांबी आणि सळ्या (अकरा) बोल्ट, नट, वॉयलर, रिक्वेट आणि अशा प्रकाच्या इतर वस्तु. (बारा) काटेरी, टेलीग्राफची किंवा इतर प्रकारची काळी जस्त विलेपित तार. (तेरा) तार खिळे (चौदा) स्प्रिंग पोलाद किंवा वाहनासाठी लागणाऱ्या किंवा सपाट कांबी (पंधरा) नालकड्या (हुप) व पट्ट्या आणि (सोळा) नळ	यथामूल्य ४ टक्के
४८.	लोखंड व पोलाद भंगार	यथामूल्य ४ टक्के
४९.	लोखंड व पोलाद कटलरी, लाखंडी वस्तु आणि यंत्रे किंवा विनिर्दिष्टपणे तरतूद न केलेले यंत्राचे सुटे भाग यांहून अन्य अशा लोखंड किंवा पोलाद यांपासून बनविण्यात आलेल्या इतर वस्तु	यथामूल्य ४ टक्के

५०.	<p>यंत्रसामग्री आणि तिचे घटक भाग व सुटे भाग-</p> <p>(अ) (एक) वीजनिर्मिती, पारेषण आणि वितरण यांसाठी विद्युत यंत्रसामग्री आणि मोटारी व जनित्रे आणि त्यांचे घटक भाग व सुटे भाग (दोन) विद्युत घट (सेल), बॅटऱ्या आणि तांब्याच्या पट्ट्या आणि हॉर्न इलेक्ट्रिक यांसह विजेच्या वस्तू.</p> <p>(तीन) विजेच्या खिळण्या आणि साहित्य</p> <p>(चार) विजेची घरगुती वापराची उपयंत्रे</p> <p>(पाच) सर्व प्रकारची विजेची यंत्रसामग्री, नियंत्रण संच, स्विच गियर जनित्रे, प्रत्यावर्तित्रे (ऑल्टरनेटर) आणि डायनामो, मोटारी परिवर्तित्रे (ट्रान्सफॉर्मर) आणि टर्बो वीजनिर्मिती यंत्रसंच</p> <p>(ब) कृषी यंत्रसामग्री आणि तिचे सुटे भाग</p> <p>(क) तेल इंजिने, डिझेल इंजिने, वाफ इंजिने, पेट्रोल आणि गॅस इंजिन आणि द्रविक दाबाच्या साह्याने चालणारी यंत्रे आणि त्यांचे भाग.</p> <p>(ड) सर्व प्रकारची हत्यारे</p> <p>(इ) मुद्रणालयाची यंत्रे व सुटे भाग</p> <p>(फ) कोणतीही इतर यंत्रसामग्री आणि विनिर्देशपूर्वक तरतूद न केलेले तिचे घटक भाग व सुटे भाग</p>	यथामूल्य २ टक्के
५१.	<p>वाहने-</p> <p>(अ) मोटारी, मोटार सायकली, साटे व मालमोटारी</p> <p>(ब) सायकली, बाबागाड्या, वाहनगाड्या, सर्व प्रकारची वाहने आणि त्यांचे घटक व सुटे भाग</p>	यथामूल्य ४ टक्के यथामूल्य १ टक्का
५२.	<p>उपकरण संच, सामग्री उपयंत्रे आणि त्यांचे भाग -</p> <p>(अ) शिवणयंत्रे, मोठी घड्याळे व घड्याळे आणि टंकलेखन यंत्रे व त्यांचे सुटे भाग</p> <p>(ब) रेडिओ, रेडिओग्राम, दूरचित्रवाणी संच विा उपकरण संच, ध्वनिक्षेपक व ग्रामोफोन, ध्वनिवर्धक, बिनतारी यंत्रांचे (वायरलेस) साहित्य, व्हिडिओ कॅसेट रेकॉर्डर्स, व्हिडिओ कॅसेट प्लेअर्स, त्यांचे घटक आणि सुटे भाग</p> <p>(क) छायाचित्रणाची यंत्रसामग्री आणि छायाचित्रणाची रसायने, फिल्म आणि माऊंट यांसह छायाचित्रण साहित्य व सामग्री माऊंट आणि त्यांचे सुटे भाग.</p> <p>(ड) सिनेमा प्रक्षेपण यंत्रसामग्री, त्यांचे घटक भाग, सुटे भाग आणि त्यात उपयोगात आणलेले साहित्य.</p> <p>(इ) सर्वेक्षण उपकरणसंच</p> <p>(फ) शास्त्रीय उपयंत्रे.</p> <p>(ग) दृष्टिसहायक वस्तू, त्यांचे सुटे भाग व उपसाधने शस्त्रक्रियाविषयक उपकरणे, रुग्णालयासाठी आवश्यक असलेल्या वस्तू आणि त्यांचे सुटे भाग व उपसाधने.</p> <p>(ह) गिरणी आणि सरकी काढण्याचे यंत्र याविषयीचे सामान तसेच मुसा/कापसाचे दोर आणि सुटे भाग (आय) सर्व प्रकारचे उपकरण संच, उपयंत्रे आणि सुटे भाग.</p>	यथामूल्य ४ टक्के
५३.	<p>अलोह धातू म्हणजे पितळ, तांबे, कथील, अॅल्युमिनियम, शिसे, जस्त, जर्मन सिल्वर, स्टेनलेस स्टील, त्यांचे मिश्र धातू तारांच्या वस्तू आणि पत्रे, ढेपी आणि वेटोळी इत्यादी.</p>	यथामूल्य ४ टक्के

वर्ग नऊ - संकीर्ण वर्ग		
५४.	रंगद्रव्ये, काळपट रंग (टॅन), नीळ आणि छपाई पेस्ट, शाई यांच्यासहित रंगांचे सर्व पदार्थ आणि औद्योगिक वापराचे रंग	यथामूल्य १ टक्के
५५.	कागद- (अ) वृत्तपत्री कागद (ब) कार्डबोर्ड, स्ट्रॉबोर्ड, ग्रेबोर्ड आणि मिलबोर्ड (क) सर्व प्रकारचा कागद मग तो कोणत्याही मिश्रणाचा किंवा जाडीचा असो	यथामूल्य ७ टक्के यथामूल्य ७ टक्के यथामूल्य ७ टक्के
५६.	लाख आणि कॉर्क झाडाची साल आणि त्यांपासून बनविलेल्या वस्तू	यथामूल्य २ टक्के
५७.	लाकूड, दगड चिकणमाती किंवा धातू यांच्या नक्षीकाम केलेल्या वस्तू, इतर वस्तू आणि मातीची भांडी	यथामूल्य ४ टक्के
५८.	चिनी मातीची भांडी पोर्सलिनची भांडी आणि अन्यथा विनिर्दिष्ट न केलेले विद्युतनिरोधक	यथामूल्य २ टक्के
५९.	(अ) सिनेमा फिल्म, सर्व कच्च्या फिल्म्स (ब) प्रक्रिया केलेल्या सिनेमा फिल्म्स किंवा रिळे	यथामूल्य ७ टक्के यथामूल्य ७ टक्के
६०.	काकवी	यथामूल्य ७ टक्के
६१.	या अनुसूचीच्या मागील नोंदीमध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या वस्तू वगळून सर्व वस्तू.	यथामूल्य २ टक्के

अनुसूची ब
[कलम १५२ (१)]
उपकराच्या प्रदानापासून मुक्त असलेल्या वस्तू
वस्तू

अ. क्र.

१. एक प्रकारची पंचांगे (ऑल्मनॅक्स) पंचांगे व प्रवासी वाहतूक सेवांची वेळापत्रके, तालिका यांसह पुस्तके आणि नियतकालिके, वाणिज्यिक प्रयोजनांसाठी माल, सेवा व वस्तू यांची प्रसिध्दी करणारी व सर्व प्रकाशने, रेकॉर्ड्स, लेखापुस्तके, रोजनिशी, दिनदर्शिका, कार्यालयीन फायली व दस्तऐवज, उत्तरपत्रिका (कोऱ्या किंवा वापरलेल्या), बंद लग्नपत्रिका शुभेच्छा पत्रिका, निमंत्रण पत्रिका, पोस्टकार्डे, चित्र पोस्टकार्डे, विशेष प्रसंगाकरीता कार्डे, नामपत्रिका, छायाचित्र संग्राहिका (फोटो अल्बम), कागदापासून बनविलेल्या तिकीट संग्राहिका (स्टॅम्प अल्बम), पत्ते आणि वृत्तपत्रे.
२. पाळीव व खाद्यपक्षी, अंडी व पाळीव खाद्यपक्षांचे मांस.
३. वैरण व केवळ जनावरांसाठी तयार केलेले आंबोण यांसह पशुखाद्या, सरकी, पेंड आणि पूरक चारा.
४. मिरच्या, हळद, धणे अख्खी किंवा पूड केलेली मेथी किंवा ओवा, अख्खे किंवा फोडलेले चिचोके.
५. असोला नारळ, सुका नारळ व खोबरे
६. विडीचे पाने
७. वीज
८. रासायनिक खते व रसायनयुक्त खतांसह खते
९. जळाऊ लाकूड, बांबू व खेहणी वगळून बांबूच्या बनविलेल्या इतर वस्तू,
१०. ताजे व सुके मासे व माशांचे तेल.
११. ताजी फुले, ताजा भाजीपाला, बटाटे, रताळी सुरण (याम), आले, कांदे, लसूण, ताजी फळे व सुपारी.
१२. जीवनरक्षक औषधे
१३. नागवेलींच्या पानांपासून तयार करण्यात आलेले पान, तांबूल, विडा किंवा पट्टी
१४. केळीची पाने, पळसाची पाने, पत्रावळ, द्रोण.
१५. मीठ
१६. रेशमाच्या किडयांची अंडी व रेशमाच्या किडयांचे कोश
१७. दगडी पाटया व दगडी पेन्सिली, खडू व रंगकाडया, वहया व चित्रकलेच्या वहया, शिस्पेन्सिली, दर्शक यंत्रे व त्यांचे भाग, फाऊंटन पेन्स, बॉल पेन्स, स्टार्ड्लोग्राफ पेन्स, प्रॉपॅलिंग पेन्सिली व रिफिल्स.
१८. ऊस.
१९. पाणी, खनिज, औषधी, विशुध्द किंवा खनिजविरहित पाणी, इंजेक्शनसाठी असलेले व वायुमिश्रीत पाणी वगळता साधे पाणी.
२०. खाद्यतेलांच्या तेलबिया व खाद्यतेले.
२१. फुलांचे बी, फळांचे बी, भाज्यांचे बी, विलायती गवत व इतर वैरणचारा यांचे बी, भांग, ताग यांचे बी, कंदधान्य, मुळरूपी कांदे, चोषक खोडे व ग्रंथी असलेली खोडे (खास ग्रंथासहित), डोळयावर केलेली कलमे, छेद कलमे, दाब कलमे, बीजरोपे व वनस्पती.
२२. केवळ पाळीव व खाद्यपक्षी व इतर पक्षी यांच्याकरीता असलेले खाद्य व सत्व.
२३. (सामान्यतः दारुकाम म्हणून वापरण्यात येणाऱ्या आगपेटया वगळून) आगपेटया
२४. औषध म्हणून किंवा अन्यथा वापरण्यात येत असलेले दंतमंजन किंवा टूथपेस्ट, सौंदर्य प्रसाधने, प्रसाधनासाठी आवश्यक असलेली सामग्री व साबण वगळता इतर औषधे, खत व गावठी औषधे.
२५. खेळांचे साहित्य, व्यायामशाळेचे साहित्य, गारगोटी, गोटया व वाद्ये
२६. कीटकनाशके म्हणून वापरण्यात येणारी तेले वगळता इतर कीटकनाशके व कीटकनाशके, बुरशीनाशके व तणनाशके.
२७. हेलीकॉप्टर्ससहित सर्व प्रकारची विमाने व त्यांपैकी कोणाचेही घटक, भाग व उपसाधने.

२८. बर्फ व सुका बर्फ.
२९. मायका, ग्रॅफाईट व ॲक्टिवेटेड अर्थ (सक्रियत माती)
३०. सर्व प्रकारचे खाद्यपक्षी, बदके व पक्षी
३१. मानवी केस व जनावरांचे केस.
३२. पारा.
३३. सर्व जनावरे, वन्य जनावरे, ज्यांना अनुसूची अ मधील नोंद क्रमांक ११, १२ व १३ लागू होतात ती वगळता इतर पाळीव प्राणी.
३४. प्राण्यांची हाडे, शिंगे व खूर.
३५. चलनी नोटा व नाणी
३६. मधमाश्यांच्या पोळयातील मेण, बेबीबेरीपासून मिळणारे मेण व पेट्रोलियम मेण वगळता इतर मेण.
३७. झाडू.
३८. जिवनसत्वे.
३९. सकस दूध, बनीव दूध व मलईरहित दुधाची पावडर आणि दही.
४०. केरोसीन
४१. लाल माती.

अनुसूची क
[कलम १५२ क (२) पहा]
महानगरपालिकेला उपकर देय नसेल अशा मालाची यादी

- (१) हवाई, सागरी, जल, रेल्वे किंवा रस्ते या मार्गाने आलेल्या प्रवाशांचे खरेखुरे वैयक्तिक सामान आणि आयातीच्या वेळी आधीच वापरण्यात आलेले असेल असे त्यांच्या खाजगी आणि वैयक्तिक वापराच्या वस्तू
- (२) शैक्षणिक संस्थांच्या खऱ्याखऱ्या वापराकरीता श्रमशक्तीद्वारे चालविली जाणारी यंत्रे.
- (३) दौऱ्यावर असणाऱ्या शासकीय अधिकाऱ्यांची शिबीर-सामग्री
- (४) चमूचे अधिपत्य असणाऱ्या अधिकाऱ्यांने प्रत्यक्ष त्यांच्या लोकांसाठी व शिबिरार्थीसाठीचे केवळ वापरात येईल म्हणून प्राप्त केलेली (खाण्यापिण्याची वस्तू नसलेली) आवश्यक वस्तू, सामग्री व वस्त्रे हे उपकर हद्दीत प्रवेश करतील तेव्हा त्यांच्या बरोबर क्षेत्राधिकाराने दिलेले तशा उद्देशासाठी असल्या बाबतच्या प्रमाणत्राबाबतचे असेल तर आणि तेव्हा.
- (५) खुद्द प्रदर्शनाचे आगगाडीतून किंवा उपकराच्या हद्दीत भरविण्यात यावयाच्या कोणत्याही प्रदर्शनात मांडण्यासाठी परंतु विक्रीसाठी नव्हे, उपकराच्या हद्दी प्रवेश करणारा माल, यापैकी दुसऱ्या बाबतीत उक्त प्रदर्शनाच्या कार्यवाहीणी किंवा त्याचे व्यवस्थापन करणाऱ्या व्यवस्थापनाने दिलेले तशा आशयाचा प्रमाणपत्र सादर केल्यावर.
- (६) मुक्त वाटपाकरीता असलेले आणि हस्तांतरण आणि विक्री या करीता नसलेले व आयातकाने तसे प्रमाणित केलेले खरेखुरे व्यापार विषयक नमुने.
- (७) रेल्वे, सागरी किंवा हवाई मार्गाने आयात केलेला आणि रेल्वे, गोदी, बंदरे, धक्के आणि विमानतळाच्या आवारातून न हलता पुन्हा नोंदणी केलेला आणि निर्यात केलेला माल.
- (८) न्यायालयाच्या आदेशानुसार त्याच्या कार्यालयीन वापराच्या संबंधात आयात केलेला माल.
- (९) उपकर हद्दीच्या बाहेर होणारी पार्टी विवाह समारंभ व सार्वजनिक समारंभ यासाठी भाड्याने नेलेले, वापरलेले फर्नीचर, तंबू, खोळदरे, चिनी मातीची भांडी, भांडी, दिवे, बॅलीज ते उपकर प्राधिकरणाच्या लेखी परवानगीने बाहेर नेले असतील आणि उपकराच्या हद्दीमध्ये ते पुन्हा आणतांना उक्त लेखी परवानगीसह आणले जात असतील तेव्हा
- (१०) यंत्रे, उपकरणे व इतर साधने आणि त्यांचे घटक भाग यांच्या दुरुस्तीसाठी किंवा त्यावर प्रक्रिया करण्यासाठी उपकर प्राधिकरणाच्या लेखी परवानगीने उपकर हद्दीच्या बाहेर नेले असतील अशा बाबतील उपकराच्या हद्दीमध्ये पुन्हा आणतांना उक्त लेखी परवानगीसह आणले जात असतील तेव्हा.
- (११) कोणत्याही विदेशी सरकारकडून किंवा भारतात कार्यरत असलेल्या त्यांच्या मान्यता प्राप्त संस्थाकडून मदत किंवा साहय म्हणून निःशुल्क देण्यात आलेला कोणताही माल.
- स्पष्टीकरण एक :** या नोंदीच्या प्रयोजनार्थ " मान्यताप्राप्त संस्था " म्हणजे, राज्य शासनाने राजपत्रात आदेश प्रसिध्द करून अशी संस्था म्हणून विनिर्दष्टी केलेली संस्था.
- स्पष्टीकरण दोन :** कोणतेही विशिष्ट बक्षिस या नियमाखाली सवलतीकरीता पात्र आहे किंवा नाही याबद्दल कोणतीही शंका उदभवली तर, ते प्रकरण, राज्य शासनाकडे विचारार्थ पाठविले जाईल व त्याचा निर्णय अंतिम असेल.
- (१२) कुटुंब-नियोजन प्रयोजना करीता वापरण्यात येणारी सर्व संतती - प्रतिबंधक साधने, औषधे किंवा उपयंत्रे,
- (१३) (एक) कापसाचे हातकताईचे सुत आणि खादीचे कापड
- (दोन) हातकताईचे लोकरीचे सुत आणि हाताने विणलेले कपडे घोगंडयानसह
- (तीन) हातकताईची व रेशीम सुताची रीळ व हाताने विणलेले रेशमी कपडे, टसर सूर व कापडासह
- (चार) ग्रामउदयोग उत्पादने

स्पष्टीकरण : या नोंदी अन्वयेचे उपकर शुल्क भरण्यातून दयावयाची सूट ही, महाराष्ट्र राज्य खादी व ग्रामोदयोग मंडळाने किंवा खादी व ग्रामोदयोग आयोगाने माल प्रमाणित केलेला असावा या शर्तीच्या आधीन राहून देण्यात येईल.

- (१४) भारतीय रिझर्व बँकने तिच्या अभिकरण बँकाकडे किंवा त्या बँकेच्या मुख्य कार्यालयाकडे रवाना करावयाचा शासकीय निधी भरण्यासाठी अभिकरण बँकाकडे पाठविलेल्या रिकाम्या निधी पेटया
- (१५) भारत सरकारने पुरविलेला सवलतीच्या दराचा चांगल्या प्रतीचा पांढरा छपाईचा कागद
- (१६) शहराच्या हद्दीमधून पाठविण्यात आलेला परंतू, माल घेणाऱ्याने पूर्णपणे आणि अशंतः घेण्याचे नाकारल्यामुळे माल पाठविणाऱ्याकडे निर्यातीच्या दिनांकापासून सहा महिन्यांच्या आत परत पाठविण्यात आलेल्या स्थानिक रित्या तयार केलेल्या वस्तू पुरेसा लेखी पुरावा जोडण्याच्या शर्तीच्या आधीनतेने
- (१७) (एक) फ्लॅट, प्लेट, सौलर कलेक्टरस्
(दोन) कॉन्स्ट्रुटींग आणि पाईप प्रकारचे सौलर कलेक्टरस्
(तीन) सोलर कुकरस्
(चार) सोलर वॉटरस् हीटरस् आणि पध्दती.
(पाच) हवा/गॅस/द्रायु (फ्लुइड) उष्मन पध्दती.
(सहा) सोलर क्रॉप ड्रायर्स आणि पध्दती
(सात) सोलर स्टील आणि डीसेलीनेशन पध्दती
(आठ) सोलर थर्मलवर आधारित सौलर पंप आणि सोलर फोटोव्होटाईक रुपांतर करणे.
(नऊ) सोरशक्ती वीज निर्मिती पध्दती
(दहा) सोलर फोटो व्होल्टाईक मॉड्युलेज आणि वॉटर पंपिंग व इतर उपयोगाकरीता पॅनल
(अकर) पवनचक्की आणि अन्य विशेष बनविलेल्या साधनांवर चालणाऱ्या पवनचक्क्या
(बारा) पवन उर्जेवर चालणारी विद्युत जनित्र आणि पंप यासह अन्य कोणतीही साधने
(तेरा) बायोगॅस सयंत्रे आणि बायोगॅस इंजिन
(चौदा) शेती संबंधित कचरा आणि महानगरपालिकेने गोळा केलेला कचरा, यांची उर्जेत निर्माण करण्याची साधने
(पंधरा) सागरी लाटा आणि औष्णिक ऊर्जा यांच्या वापरा करीता साधन सामग्री
(१८) हातमाग व हातमागाचे सुती कापड यासाठी वापरण्यात येणारे सुत
(१९) शासनाने मान्यता दिलेल्या शैक्षणिक संस्थांनी विद्यार्थ्यांना मोफत शिक्षण देण्यासाठी आयात केलेले चित्रपट
(२०) फिरती सर्कस किंवा नाटके, लोकनाटय किंवा तमाशा सादर करणाऱ्या फिरत्या कॅनन्या यांच्या मालकीचे आणि नाटके, लोकनाटय किंवा यथास्थिती किंवा तमाशा सादर करण्यासाठी वापरावयाचे सामान व संरजाम
(२१) (अ) पाव (हाताने बनविलेला)
(ब) गणेश चतुर्थीच्या वेळी शाडुच्या किंवा प्लॅस्टर ऑफ पॅरीसच्या गणेश मुर्ती

मुंबई प्रांतिक महानगरपालिका (मालाच्या प्रवेशावरील उपकर) नियम, १९९६ क्रमांक एमसीए-१९९५/प्र.क्र.५८/९५/नवि-३२.

मुंबई प्रांतिक महानगरपालिका अधिनियम, १९४९ (मुंबई १९४९ चा एकोणसाठ) चे कलम ४५६ अ, पोटकलम (१) द्वारे प्रदान करण्यांत आलेल्या अधिकारांचा वापर करुन आणि त्या बाबतीत त्यास समर्थ असणाऱ्या इतर सर्व अधिकारांचा वापर करुन महाराष्ट्र शासन खालीलप्रमाणे नियम करीत आहे, हे नियम उक्त कलम ४५६-अ च्या पोटकलम (२) द्वारे आवश्यक असल्याप्रमाणे पुर्वी प्रसिध्द करण्यांत आले होते.

१. **संक्षिप्त नाव :-** या नियमांना मुंबई प्रांतिक महानगरपालिका (मालाच्या प्रवेशावरील उपकर) नियम, १९९६ असे म्हणता येईल.
२. **व्याख्या :-** (१) या नियमांत, संदर्भानुसार दुसरा अर्थ अपेक्षित नसेल तर -
 - अ) "अधिनियम" म्हणजे मुंबई प्रांतिक महानगरपालिका अधिनियम, १९४९ (१९४९ चा एकोणसाठ);
 - ब) "नमुना" म्हणजे या नियमांना जोडलेला नमुना
 - क) "अनुसूची-अ", "अनुसूची ब " वा यथास्थिती "अनुसूची-क" म्हणजे अधिनियमास जोडलेली संबंधित अनुसूची ;
 - ड) "कलम" म्हणजे अधिनियमाचे कलम.
- २) या नियमांमध्ये वापरण्यांत आलेले परंतू व्याख्या न करण्यांत आलेले शब्द व शब्दप्रयोग यांना अनुक्रमे संबंधित अधिनियमामध्ये त्यांना नेमून देण्यांत आलेले अर्थ असतील.
३. **नोंदणीकरिता उलाढालीची मर्यादा :-** नोंदीकरिता उलाढालीची मर्यादा खालीलप्रमाणे असेल -
 - अ) जो आयातक आहे व ज्याची अनुसूची-अ मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या वस्तूंच्य विक्रीची किंवा खरेदीची उलाढाल वर्षभरात रु.५,००० पेक्षा कमी नाही आणि वर्षभरात त्याने आयात केलेल्या सर्व वस्तूंचे मूल्य रु.५,००० पेक्षा कमी नाही, अशा व्यापाऱ्याच्या बाबतीत विक्रीच्या उलाढालीची किंवा खरेदीच्या उलाढालीची मर्यादा रु.७५,००० असेल.
 - ब) खंड (अ) अन्वये एखादा व्यापारी उपकर भरण्यास पात्र झालेला नसेल अशा प्रकरणांसह इतर कोणत्याही प्रकरणात, आणि अनुसूची "ब " मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या वस्तूंच्या खरेदीची उलाढाल रु.५,००० पेक्षा कमी नसेल, त्या बाबतीत विक्रीच्या उलाढालीची किंवा खरेदीच्या उलाढालीची मर्यादा रु.१,२५,००० असेल.
४. **नोंदणीच्या दायित्वाकरिता उलाढालीच्या मर्यादांची परिगणना करणे -**
 - १) नोंदणीच्या दायित्वासाठी उलाढालीच्या मर्यादांची परिगणना करण्याच्या प्रयोजनाकरिता-
 - अ) अन्यथा स्पष्टपणे उपबंधित केले असेल त्याव्यतिरिक्त सर्व विक्रीची उलाढाल यथास्थिती, सर्व खरेदीची उलाढाल हिशेबात घेण्यांत येईल. मग अशी विक्री किंवा खरेदी ही, या नियमान्वये करण्याय वस्तुंची असो वा नसो
 - ब) उलाढालीमध्ये व्यापाऱ्याने स्वतःच्या वतीने आणि त्याच्या लेख्यामध्ये नमूद केलेल्या प्रमुखांच्या वतीने केलेल्या सर्व विक्रीचा किंवा खरेदीचा सुध्दा अंतर्भाव होईल.
 - क) लिलाव करणाऱ्या बाबतीत खंड (अ) आणि (ब) मध्ये निर्दिष्ट केलेल्या उलाढालीच्या बाबतीत त्या उलाढालीमध्ये त्यांच्या प्रमुखांसाठी त्याने लिलाव केलेल्या वस्तूंच्या किमतीचा जर अशा वस्तुंची किंमत त्यांनी त्याच्या प्रमुखाच्या वतीने स्वीकारलेली असेल तर अंतर्भाव होईल, मग उद्देशित खरेदीचा देकार त्याने किंवा त्या प्रमुखाने किंवा त्या प्रमुखाच्या नामनिर्देशित व्यक्तीने स्वीकारलेला असो.
 - २) त्या वेळी अमलात असलेल्या इतर कोणत्याही विधीमध्ये काहीही अंतर्भूत असेल तरी परंतू या नियमांच्या उपबंधांच्या अधीन राहून, एखाद्या अनिवासी व्यापाऱ्याच्या शहराच्या क्षेत्रात राहणारा एखादा व्यवस्थापक किंवा एजंट या नियमान्वये नोंदणीसाठी पात्र असेल. मग तो अनिवासी व्यापारी किंवा यथास्थिती ते अनिवासी व्यापारी या नियमामध्ये नोंदणीसाठी पात्र असोत अथवा नसोत आणि कमिशन एजंट किंवा कोणत्याही नावाने ओळखण्यांत येणारा इतर कोणताही एजंट आणि लिलाव करणारा या नियमान्वये नोंदणीसाठी पात्र असेल, मग तो प्रमुख हा व्यापारी असो अथवा नसो आणि असा प्रमुख या नियमान्वये नोंदणीसाठी पात्र असो अथवा नसो.

५. **विशिष्ट प्रकरणामध्ये निश्चित करावयाचे प्रशुल्क मूल्य :-** अनुसूची "अ" मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या कोणत्याही वस्तूच्या आयातीच्या संबंधात देय असलेला उपकर टाळण्यास प्रतिबंध करण्यासाठी तसे करणे आवश्यक किंवा इष्ट आहे अशी आयुक्तांची खात्री झाली असेल तर या नियमामध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, त्यास अशा किंवा तत्सम वस्तूच्या मूल्याचा कल लक्षात घेऊन महानगरपालिकेच्या सूचनाफलकार असे प्रशुल्क प्रदर्शित करून, वेळोवेळी, अशा कोणत्याही वस्तूसाठी प्रशुल्क मूल्य निश्चित करता येईल आणि अशी कोणतीही प्रशुल्क मूल्य निश्चित करण्यांत आली असतील त्या बाबतीत या नियमान्वये उपकराची वसूली अशा प्रशुल्क मूल्याच्या संदर्भात असेल आणि अशा वस्तूच्या संबंधातील कोणत्याही दस्तऐवजामध्ये दर्शविण्यांत आलेल्या मूल्याच्या संदर्भात नसेल.
६. **रास्त बाजार मूल्य निर्धारित करणे -** (१) उपभोग, उपयोग किंवा शहरातील विक्री यासाठी शहराच्या हद्दीमध्ये आयात केलेल्या कोणत्याही वस्तूच्या बाबतीत, कोणत्याही कारणासाठी आयुक्तांचे असे मत असेल की, संबंधित व्यक्तींमधील विक्रीच्या किंवा यथास्थिती, खरेदीच्या कोणत्याही व्यवहाराच्या संबंधात एखाद्या व्यापाऱ्याने किंवा एखाद्या व्यक्तीने दाखविलेली अशा वस्तूची खरेदीची किंमत रास्त बाजारमूल्यापेक्षा कमी आहे तर, या नियमाखालील कोणत्याही कार्यवाहीसाठी कोणताही आदेश संमत करण्याच्या प्रयोजनासाठी आयुक्तास अशा व्यापाऱ्यास किंवा अशा व्यक्तीस तिचे म्हणणे ऐकून घेण्याची वाजवी संधी दिल्यानंतर अशा वस्तूचे रास्त बाजारमूल्य निर्धारित करता येईल.
७. **गृहीतक आणि सिध्दीभार -** (१) शहराच्या क्षेत्रातील एखाद्या नोंदणीकृत व्यापाऱ्याने शहराच्या क्षेत्रातील इतर कोणत्याही नोंदणीकृत व्यापाऱ्याकडून अनुसूची "अ" मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या कोणत्याही वस्तू खरेदी केलेल्या असतील तर, अशा वस्तूच्या संबंधातील उपकर भरण्यास तो जबाबदार नाही असे सिध्द करण्याच्या प्रयोजनासाठी नियम ८ मध्ये तरतूद केल्याप्रमाणे विक्री करणाऱ्या व्यापाऱ्याने दिलेले प्रमाणपत्र आयुक्त जशी आणि जेव्हा मागणी करील त्यानुसार ते प्रमाणपत्र त्यास आयुक्तास देता येईल. आयुक्तास आवश्यक वाटेल अशी चौकशी केल्यानंतर आयुक्तांची अशी खात्री झाली असेल की, देण्यांत आलेले प्रमाणपत्र खरे आणि अचूक आहे तर, या नियमान्वये व्यापाऱ्यांकडून देय असलेल्या उपकराच्या निर्धारणाच्या वेळी किंवा निर्धारणापूर्वी कोणत्याही वेळी त्यास तशा अर्थाचा आदेश देता येईल आणि त्यानंतर या नियमांच्या प्रयोजनासाठी प्रथम नमूद केलेला नोंदणीकृत व्यापारी हा उपरोक्त वस्तूच्या संबंधातील उपकर भरण्यास जबाबदार नाही, असे समजण्यांत येईल.
- (२) अनुसूची "अ" मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या कोणत्याही वस्तू एखाद्या व्यापाऱ्यांकडून किंवा एखाद्या व्यक्तींकडून शहराच्या हद्दीमध्ये आयात करण्यांत आल्या असतील त्या बाबतीत विरुध्द सिध्द झाले नसेल तर, त्या वस्तू शहराच्या हद्दीमध्ये उपभोग, उपयोग किंवा तेथे विक्रीसाठी आयात करण्यांत आलेल्या आहेत किंवा यथास्थिती शहराचा क्षेत्राबाहेरील कोणत्याही ठिकाणी त्यांच्या वाहनांतरणासाठी आयात केलेल्या आहेत असे समजण्यांत येईल.
८. **विवक्षित प्रकरणामध्ये विक्री करणाऱ्या व्यापाऱ्यांकडून देण्यांत यावयाचे प्रमाणपत्र -** शहराच्या क्षेत्रात कोणत्याही वस्तू ज्याच्याकडे आहेत अशा व्यापाऱ्याने त्या वस्तू त्या शहराच्या क्षेत्रातील कोणत्याही इतर व्यापाऱ्यास विकल्या असतील त्या बाबतीत तो विक्री करणारा व्यापारी नियम ९ द्वारे विहित करण्यात आली असेल अशा रितीने आणि असे तपशिल विनिर्दिष्ट केलेले एक प्रमाणपत्र अंतर्भूत असलेले एक देयक, बीजक आणि रोखीचे टिपण खरेदी करणाऱ्या व्यापाऱ्यास देईल.
९. **देयक, बीजक किंवा रोखीचे टिपण यामध्ये विनिर्दिष्ट करावयाचे तपशिल -** व्यापाऱ्यांकडून विकण्यांत किंवा पुरविण्यांत येणाऱ्या वस्तूच्या संबंधात एखादे देयक, बीजक किंवा रोखीचे टिपण ज्याने देणे आवश्यक आहे असा प्रत्येक व्यापारी त्याच्याकडून देण्यांत येणाऱ्या त्या देयकांत किंवा रोखीचे टिपणात त्याच्या धंद्याचे संपूर्ण नाव आणि स्वरूप, त्याच्या धंद्याच्या ठिकाणाचा पत्ता आणि त्यांच्या नोंदणी प्रमाणपत्राचा क्रमांक, विकण्यांत आलेल्या वस्तूचा तपशिल व त्याची विक्री किंमत विनिर्दिष्ट करील आणि -
- अ) ते देयक किंवा रोखीचे टिपण एखाद्या नोंदणीकृत व्यापाऱ्याने दिलेले असेल त्या बाबतीत त्या बीजकात किंवा रोखीच्या टिपणात पुढीलप्रमाणे एक प्रमाणपत्र अंतर्भूत असेल, ते असे-

"मी/आम्ही याद्वारे प्रमाणित करतो की, या नियमाखालील माझे/आमचे नोंदणी प्रमाणपत्र हे या देयकात/रोखीच्या टिपणात विनिर्दिष्ट केलेल्या वस्तूंची विक्री ज्या तारखेस माझ्याकडून/आमच्याकडून करण्यांत आलेले आहे आणि या देयकाद्वारे/रोखीच्या टिपणाद्वारे समाविष्ट होणारा विक्रीचा व्यवहार माझ्या/आमच्या धंद्याच्या संदर्भात माझ्याकडून/आमच्याकडून करण्यांत आलेला आहे."

ब) विक्री किंमत रुपये ५०० पेक्षा कमी नसेल त्याबाबत तो व्यापारी, त्या देयकात किंवा रोखीच्या टिपणात विकत घेणाऱ्याचे (कोणताही असल्यास) संपूर्ण नाव आणि धंद्याचे स्वरूप आणि त्याचा पत्ता व या नियमान्वये त्याने धारण केलेल्या कोणत्याही नोंदणी प्रमाणपत्राचा क्रमांक याचीही नोंद करील.

१०. प्रमुखांच्या वतीने उपकर देण्यास जबाबदार असलेले कमिशन एजंट इत्यादी -

(१) एखाद्या कमिशन एजंटाने किंवा कोणत्याही नावाने ओळखण्यांत येणाऱ्या इतर कोणत्याही एजंटाने किंवा लिलाव करणाऱ्याने त्याच्या प्रमुखाच्या वतीने उपभोगासाठी, उपयोगासाठी किंवा तेथे विक्री करण्यासाठी शहराच्या हद्दीमध्ये कोणत्याही वस्तू आयात केल्या असतील त्या बाबतीत, असा कमिशन एजंट, इतर एजंट किंवा यशास्थिती लिलाव करणारा आणि तो प्रमुख हे दोघेही संयुक्तपणे आणि विभक्तपणे अशा वस्तूवरील उपकर भरण्यास जबाबदार असतील.

(२) ज्याच्या वतीने कमिशन एजंटाने, इतर कोणत्याही एजंटाने किंवा लिलाव करणाऱ्याने उपभोगासाठी, उपयोगासाठी किंवा तेथे विक्री करण्यासाठी शहराच्या हद्दीमध्ये कोणताही माल आयात केलेला आहे, अशा प्रमुखाने आयुक्ताची अशी खात्री पटवून दिली असेल की, पोटनियम (१) अन्वये अशा वस्तूवरील उपकर त्याच्या कमिशन एजंटाने, इतर एजंटाने, इतर एजंटाने किंवा लिलाव करणाऱ्याने भरलेला असेल तर, त्याच वस्तूच्या संबंधात पुन्हा उपकर भरण्यास तो प्रमुख जबाबदार असणार नाही.

(३) एखाद्या अनिवासी व्यापाऱ्याच्या व्यवस्थापकाने किंवा एजंटाने कोणत्याही वस्तू उपभोगासाठी, उपयोगासाठी किंवा तेथे विक्री करण्यासाठी शहराच्या हद्दीमध्ये आयात केलेल्या असतील त्या बाबतीत तो अनिवासी व्यापारी आणि त्या शहरात राहणारा व्यवस्थापक किंवा एजंट अशा वस्तूवरील उपकर भरण्यास संयुक्तपणे आणि विभक्तपणे जबाबदार असेल.

(४) अनिवासी व्यापाऱ्याने आयुक्तास असे दाखवून दिले की, त्या त्या शहरात राहणाऱ्या व्यवस्थापकाने किंवा एजंटाने उपकर भरलेला आहे तर, तो अनिवासी व्यापारी, त्याच वस्तूच्या संबंधात पुन्हा उपकर भरण्यास जबाबदार नसेल.

११. भागीदारी संस्थेचे दायित्व - याविरुद्ध कोणताही करार असला तरी, या नियमान्वये उपकर भरण्यास कोणतीही भागीदारी संस्था जबाबदार असेल त्या बाबतीत ही भागीदारी संस्था आणि त्या भागीदारी संस्थेचा प्रत्येक भागीदार असा उपकर भरण्यास संयुक्तपणे आणि पृथकपणे जबाबदार असेल :

परंतू, असा कोणताही भागीदार त्या भागीदारी संस्थेमधून निवृत्त झाला असेल त्याबाबतीत तो त्याच्या निवृत्तीची तारिख त्या तारखेपासून साठ दिवसांच्या आत आयुक्तास त्या बाबतीत लेखी नोंटिशीद्वारे कळवील आणि तो त्याच्या निवृत्तीच्या वेळी भरावयाचा राहिलेला असल्यास कोणताही उपकर आणि शास्ती, व्याज व जमा केलेली रक्कम भरण्यास आणि निर्धारण किंवा त्याचे परिमाण त्याच्या निवृत्तीच्या तारखेनंतर आलेले असले तरी, त्याच्या निवृत्तीच्या तारखेपूर्वीच्या कोणत्याही कालावधीच्या संबंधात देय असलेला कोणताही उपकर किंवा देय किंवा वसुली योग्य असलेले व्याज किंवा शास्ती भरण्यास सुध्दा तो जबाबदार असेल.

आणखी असे की, निवृत्तीच्या तारखेपासून साठ दिवसांच्या आत अशी कोणतीही सूचना देण्यांत आलेली नसेल तर, तो निवृत्त होणारा भागीदार आयुक्तास अशी सूचना मिळाल्याच्या दिवसापर्यंत तो निवृत्त होणारा भागीदार अशा दिवसापर्यंत निवृत्त झाला नसल्याप्रमाणे, निवृत्तीच्या तारखेनंतरच्या कालावधीच्या संबंधात उपकर, व्याज, शास्ती किंवा जप्त केलेली रक्कम भरण्यास संयुक्तपणे आणि पृथकपणे जबाबदार असल्याचे चालू राहिल.

१२. विवक्षित प्रकरणांमध्ये उपकर भरण्याच्या संबंधातील विशेष तरतूद -

(१) अधिनियमातील प्रकरण-११ अन्वये उपकर भरण्यास जबाबदार असलेला एखादा व्यापारी मृत्यू पावला असेल त्या बाबतीत-

(अ) त्या व्यापाऱ्याने चालू केलेला धंदा त्याच्या मृत्युनंतर त्याच्या कायदेशीर प्रतिनिधीने किंवा इतर कोणत्याही व्यक्तीने चालू ठेवला असेल तर असा कायदेशीर प्रतिनिधी किंवा इतर व्यक्ती, मयत व्यापाऱ्यास ज्या रीतीने आणि ज्या मर्यादेपर्यंत उपकर भरावा लागला असता त्याच रीतीने त्याच मर्यादेपर्यंत, याच नियमान्वये अशा व्यापाऱ्याकडून देय असलेली कोणतीही शास्ती आणि व्याज यासह उपकर भरण्यास जबाबदार असेल, आणि

(ब) त्या व्यापाऱ्याने चालू केलेला धंदा मृत्युपूर्वी किंवा मृत्युनंतर बंद पडला असेल तर, त्याचा कायदेशीर प्रतिनिधी, तो मयत व्यापारी मृत्यु पावला नसता तर, ज्या रीतीने व ज्या मर्यादेपर्यंत उपकर भरण्यास जबाबदार झाला असता त्याच रीतीने व त्यास मर्यादेपर्यंत मयाताच्या मालमत्तेमधून या नियमान्वये अशा व्यापाऱ्याकडून देय असलेली कोणतीही शास्ती, व्याजाने जप्त केलेली रक्कम यासह उपकर भरण्यास जबाबदार असेल, मग अशी शास्ती आणि व्याज यासह उपकराचे निर्धारण किंवा परिमाण त्याच्या मृत्युपूर्वी करण्यांत आले असून परंतु त्या संबंधी रक्कम भरणा करावयाची असेल किंवा निर्धारण मृत्युनंतर केले असले तरीही .

(१) या नियमान्वये उपकर देण्यास पात्र असलेली व्यक्ती मृत्यु पावल्यास तीचा कायदेशीर प्रतिनिधी, मयाताच्या मालमत्तेमधून, मयत व्यक्ती ज्या रीतीने आणि ज्या मर्यादेपर्यंत उपकर भरावा लागला असता त्याच रीतीने आणि त्याच मर्यादेपर्यंत देय असलेली कोणतीही शास्ती, व्याज आणि जप्त केलेली रक्कम यासह उपकर भरण्यास या नियमान्वये जबाबदार असेल, मग अशी शास्ती आणि व्याज यासह उपकराचे निर्धारण किंवा परिमाण त्याच्या मृत्युपूर्वी करण्यांत आले असेल परंतु त्या संबंधी रक्कम भरणा करावयाची असेल किंवा निर्धारण मृत्युनंतर केले असो .

(२) या नियमान्वये उपकर देण्यास पात्र असलेला व्यापारी, हे हिंदु अविभक्त कुटुंब असेल आणि संयुक्त कुटुंबाची मालमत्ता ही कुटुंबातील निरनिराळ्या व्यक्तींमध्ये किंवा व्यक्तींच्या गटामध्ये विभागली गेली असेल त्याबाबतीत, प्रत्येक व्यक्ती किंवा व्यक्तींचा गट, असे विभाजन होण्याच्या वेळेपर्यंत त्या व्यापाऱ्याकडून या नियमान्वये देय असलेला उपकर व कोणतेही व्याज, दंड आणि जप्त केलेली रक्कम एकत्रितपणे व स्वतंत्रपणे देण्यास पात्र असेल, मग असा उपकर तसेच दंड किंवा व्याज याची आकारणी किंवा परिमाण विभाजनापूर्वी आकारण्यात किंवा ठरविण्यात येवून अदत्त राहिलेले असेल किंवा विभाजनानंतर त्याची आकारणी किंवा परिमाण ठरविण्यात आलेले असो.

(३) या नियमांमुळे उपकर देण्यास पात्र असणारा व्यापारी, ही एक भागीदारी संस्था असेल व ती भागीदारी संस्था विर्सजित झाली असेल त्याबाबतीत त्या भागीदारी संस्थेचा भागीदार असणारी प्रत्येक व्यक्ती, विर्सजनाच्या वेळे पर्यंत त्या भागीदारी संस्थेकडून या नियमांमुळे देय असलेला उपकर व कोणतेही व्याज, दंड आणि जप्त केलेली रक्कम या नियमान्वये जेवढा उपकर, दंड किंवा व्याज देण्यास ती पात्र असेल त्यासह उपकर एकत्रित पणे किंवा स्वतंत्रपणे देण्यास पात्र असेल. मग असा उपकर व कोणताही दंड किंवा व्याज अशा विर्सजनापूर्वी आकारण्यांत किंवा ठरविण्यांत येवून ते अदत्त राहिलेले असो किंवा अशा विर्सजनानंतर ते आकारण्यात किंवा ठरविण्यांत आले असो.

(४) या नियमान्वये उपकर देण्यास पात्र असणाऱ्या व्यापाऱ्याने विक्रीद्वारे, भाडेपट्ट्याद्वारे, लिव्ह लायन्सन्स द्वारे, भाड्याने देवून किंवा अन्य कोणत्याही प्रकारे आपला धंदा पूर्णपणे किंवा अंशत हस्तांतरित केला किंवा त्याची विल्हेवाट लावली किंवा त्याची मालकी कोणत्याही प्रकारे बदलली व त्याच्या परिणामी, अन्य कोणतीही व्यक्ती त्याच्या धंद्याची किंवा धंद्याच्या भागाची उत्तराधिकारी बनली तर त्याबाबतीत तो व्यापारी व यथास्थिती जीच्याकडे धंदा हस्तांतरित करण्यांत आला किंवा जी धंद्यात किंवा त्याच्या भागामध्ये उत्तराधिकारी झाली ती व्यक्ती असे दोघेही असे हस्तांतरण, विल्हेवाट किंवा बदल होण्याच्या वेळेपर्यंत त्या व्यापाऱ्याकडून देय असलेला कोणताही उपकर, व्याज, दंड, आणि जप्त केलेली रक्कम एकत्रित पणे व स्वतंत्रपणे देण्यास जबाबदार असतील मग असा उपकर व कोणताही दंड आणि व्याज असे हस्तांतरण विल्हेवाट किंवा बदल होण्यापूर्वी आकारण्यांत किंवा ठरविण्यांत आला असतांना तो अदत्त राहिलेला असो किंवा त्यांतर तो आकारण्यांत किंवा ठरविण्यांत आले असताना ते उदत्त राहिलेले असो किंवा ते त्यानंतर आकारण्यात किंवा ठरविण्यात आलेले असो.

(५) या नियमान्वये उपकर देण्यास पात्र असणाऱ्या व्यापाऱ्याने विक्रीद्वारे, भाडेपट्ट्याद्वारे, लीव्ह लायसन्सद्वारे, भाड्याने देऊन किंवा अन्य कोणत्याही प्रकारे आपला धंदा पूर्णपणे किंवा अंशतः हस्तांतरित केला किंवा त्याची विल्हेवाट लावली किंवा त्याची मालकी कोणत्याही प्रकारे बदलली व त्याच्या परिणामी, अन्य कोणतीही व्यक्ती त्याच्या धंद्याची किंवा धंद्याच्या भागाची उत्तराधिकारी बनली तर, त्याबाबतीत, तो व्यापारी व यथास्थिती जिच्याकडे धंदा हस्तांतरित करण्यांत आला किंवा जी धंद्यात किंवा त्याच्या भागामध्ये उत्तराधिकारी झाली ती व्यक्ती असे दोघेही असे हस्तांतरण, विल्हेवाट किंवा बदल होण्याच्या वेळेपर्यंत त्या व्यापाऱ्यांकडून देय असलेला कोणताही उपकर, व्याज, दंड आणि जप्त केलेली रक्कम एकत्रितपणे व स्वतंत्रपणे देण्यास जबाबदार असतील-मग असा उपकर व कोणताही दंड आणि व्याज, असे हस्तांतरण, विल्हेवाट किंवा बदल होण्यापूर्वी आकारण्यांत किंवा ठरविण्यांत आला असतांना तो अदत्त राहिलेला असो किंवा त्यानंतर तो आकारण्यांत किंवा ठरविण्यांत आलेला असो.

(६) या नियमान्वये उपकर देण्यास पात्र असणारा व्यापारी -

(अ) एखाद्या पाल्याचा पालक असेल व त्या पाल्याच्या वतीने धंदा चालवित असेल किंवा

(ब) हे विश्वस्त असतील व लाभाधिकाऱ्यांसाठी विश्वस्त व्यवस्थेनुसार धंदा चालवित असतील त्या बाबतीत पालकत्व किंवा विश्वस्त व्यवस्था यांची मुदत समाप्त झाल्यास पाल्य किंवा यथास्थिती लाभाधिकारी असे पालकत्व किंवा विश्वस्त व्यवस्था समाप्त होण्याच्या वेळेपर्यंत त्या व्यापाऱ्यांकडून देय असलेले उपकर व कोणताही व्याज, दंड आणि जप्त केलेली रक्कम देण्यास पात्र असेल-मग असा उपकर व कोणताही दंड किंवा व्याज असे पालकत्व किंवा विश्वस्त व्यवस्था समाप्त होण्यापूर्वी आकारण्यांत किंवा ठरविण्यांत आलेले असो.

(७) या नियमान्वये उपकर देण्यास पात्र असणाऱ्या व्यापाऱ्याची पोट-नियम (१) चा खंड (अ) किंवा पोट नियम- (५) मध्ये वर्णन केलेल्या रीतीने कोणतीही व्यक्ती, धंद्यामध्ये उत्तराधिकारी होईल त्याबाबतीत नियम ३ व ४ मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरीही अशी व्यक्ती, अशा उत्तराधिकार्याच्या किंवा हस्तांतरणाच्या दिनांकाला व त्यानंतर उपकर देण्यास पात्र असेल आणि त्याच्याकडे आधीपासूनच नोंदणी प्रमाणपत्र असेल त्याखेरीज अशा उत्तराधिकार्याच्या किंवा हस्तांतरणाच्या दिनांकापासून तीस दिवसांच्या आत अशा प्रमाणपत्रासाठी अर्ज करील.

१३. नोंदणी - (१) नियम ३ अन्वये किंवा नियम १२ च्या पोट-नियम (७) अन्वये नोंदणी केली जाण्यास पात्र असलेला कोणताही व्यापारी, त्याच्याकडे या नियमाद्वारे तरतूद केल्याप्रमाणे वैध नोंदणी प्रमाणपत्र असल्याखेरीज व्यापारी म्हणून धंदा करणार नाही.

परंतु अशा नोंदणीकरिता त्या व्यापाऱ्याने विहित रीतीने व वेळात विहित अर्ज केला असेल आणि नोंदणी होईपर्यंत त्याने असा धंदा चालू ठेवल्यास त्यामुळे या पोट-नियमाच्या तरतूदीचा भंग झाल्याचे मानले जाणार नाही.

(२) पोट-नियम (१) द्वारे ज्याने नोंदणी प्रमाणपत्र बाळगणे आवश्यक आहे असा प्रत्येक व्यापारी,-

अ) दिनांक ३१ मार्चला संपणाऱ्या वर्षात किंवा दिनांक १ एप्रिलला सुरु होणाऱ्या वर्षात त्याच्या सर्व विक्रीची उलाढाल किंवा सर्व खरेदीची उलाढाल महानगरपालिकेने उपकराच्या आकारणीसाठी ठरवून दिलेल्या दिनांकापूर्वी नियम ३ मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या संबंधित मर्यादेपेक्षा अधिक झाली असेल त्या बाबतीत ठरवून दिलेल्या दिनांकापासून २० दिवसांच्या आत अर्ज करील, आणि

ब) अन्य कोणत्याही प्रकरणी दिनांक १ एप्रिलला सुरु होणाऱ्या वर्षात किंवा यथास्थिती नंतरच्या कोणत्याही वर्षात, त्याच्या सर्व विक्रीची उलाढाल किंवा सर्व खरेदीची उलाढाल प्रथम ज्या दिवशी नियम ३ मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या संबंधित मर्यादेपेक्षा अधिक होईल त्याबाबतीत त्या दिवसापासून तीस दिवसांच्या आत अर्ज करील.

(३) नोंदणीसाठी करावयाचा अर्ज १०० रुपये नोंदणी शुल्कासह नमुना-अ मध्ये आयुक्तांकडे करण्यांत येईल.

(४) नोंदणीसाठी करण्यांत येणारा प्रत्येक अर्ज-

अ) एखाद्या व्यक्तीकडून धंदा चालविण्यांत येत असेल त्या बाबतीत मालकांकडून किंवा अशा मालकाच्या वतीने काम करण्यास योग्य प्राधिकार असणाऱ्या व्यक्तीकडून,

- ब) भागीदारी संस्थेकडून धंदा चालविण्यांत येत असेल त्याबाबतीत तिच्या भागीदाराकडून,
 क) अविभक्त हिंदू कुटूंबाकडून धंदा चालविण्यांत येत असेल त्या बाबतीत कुटूंबातील कर्त्या व्यक्तीकडून किंवा कुटूंबातील प्रौढ व्यक्तीकडून,
 ड) (कंपनी, सहकारी संस्था किंवा महामंडळ किंवा स्थानिक प्राधिकरण यांच्यासह) एखाद्या निगम निकायाकडून धंदा चालविण्यांत येत असेल त्याबाबतीत त्या निगम निकायाचा संचालक, व्यवस्थापक, सचिव किंवा प्रमुख अधिकारी यांच्याकडून किंवा त्याच्या वतीने काम करण्यासाठी यथोचितरित्या प्राधिकृत करण्यांत आलेल्या व्यक्तीकडून करण्यांत येईल.
- (५) भागीदारी संस्थेच्या बाबतीत, तिचा प्रत्येक भागीदार नमुना "अ" मध्ये तरतूद केल्याप्रमाणे प्रतिज्ञापत्र सादर करील. असे प्रतिज्ञापत्र सादर न करण्यात आल्यास, नमुना "अ" मध्ये असा अर्ज करण्यांत आल्याच्या दिनांकापासून तीन महिन्यापेक्षा उशीर नसेल एवढ्या अवधीत तो सादर करण्यांत येईल.
- (६) नोंदणीसाठी करण्यांत आलेल्या अर्जावर सही करणारी व तो सत्यापित करणारी व्यक्ती, कोणत्या नात्याने तिने कसे केले हे विनिर्दिष्ट करील आणि शक्य असेल तेथे असा अर्ज स्वाक्षरित करण्यासाठी व तो सत्यापित करण्यासाठी त्याच्याकडे निहित असणाऱ्या प्राधिकाराचा तपशिल देईल.
- (७) पोट-नियम (४) च्या खंड (अ), (ब) आणि (क) मध्ये विनिर्दिष्ट करण्यांत आलेल्या नात्याने नोंदणीसाठी करण्यांत आलेल्या अर्जावर सही करणारी व तो सत्यापित करणारी प्रत्येक व्यक्ती, त्या अर्जासोबत अलीकडे काढलेल्या स्वतःच्या छायाचित्राच्या पासपोर्टच्या आकारातील दोन प्रतिसुद्धा सादर करील.
- (८) अशा प्रकारे छायाचित्र सादर करणारी व्यक्ती, आयुक्तासमोर हजर राहण्यास फर्माविले असता, तसे करील व आपण सादर केलेल्या छायाचित्राच्या प्रतीवर आयुक्तासमक्ष सही करील.
- (९) व्यक्तीकडून, भागीदारी संस्थेकडून, हिंदु अविभक्त कुटूंबाकडून किंवा विधी संस्थापित नसलेल्या अन्य व्यक्ती संघाकडून धंदा चालविण्यांत येत असेल त्या बाबतीत, नोंदणीसाठी केलेल्या अर्जामध्ये, अशा व्यक्तींची, भागीदारी संस्थेच्या प्रत्येक भागीदारीची, कुटूंबातील व्यक्तींची किंवा यथास्थिती संघाच्या व्यवस्थापन समितीच्या सदस्यांची व त्या धंद्यामध्ये कोणताही हितसंबंध असणाऱ्या व्यक्तींची नावे व स्थायी पत्ते नमूद करण्यांत येतील.
- (१०) नोंदणीसाठी करण्यात आलेल्या प्रत्येक अर्जामध्ये अर्जदार ज्या मालाचा व्यापार करतो त्या मालाचे सर्वसाधारण भाषेत वर्णन करील.
- (११) आयुक्तांची त्याने त्यास योग्य वाटेल अशी चौकशी केल्यानंतर नाव नोंदणीसाठी करण्यांत आलेला अर्ज व्यवस्थीत असल्याबद्दल खात्री पटली तर, तो अर्जदाराची नाव नोंदणी करील व त्यास विहित नमुन्यातील प्रमाणपत्र देईल.
- (१२) आयुक्तास या नियमाच्या कोणत्याही तरतूदीअन्वये सादर करण्यांत आलेली किंवा अन्यथा मिळालेली कोणतीही माहिती विचारात घेतल्यानंतर कोणत्याही नोंदणी प्रमाणपत्रामध्ये सुधारणा करता येईल.
- (१३) (अ) ज्याच्या संबंधात, या नियमान्वये नोंदणी प्रमाणपत्र देण्यांत आले आहे असा कोणताही धंदा बंद झाला असेल किंवा हस्तांतरित करण्यांत आला असेल किंवा अन्यथा त्याची विल्हेवाट लावण्यांत आली असेल किंवा,
 (ब) कोणत्याही वर्षामध्ये नोंदणीकृत व्यापाऱ्याच्या विक्रीची उलाढाल किंवा खरेदीची उलाढाल या नियमाद्वारे विहित करण्यात आलेल्या संबंधित मर्यादेहून अधिक झालेली नसेल, त्याबाबतीत तो व्यापारी आपली नोंदणी रद्द केली जाण्यासाठी विहित रीतीने अर्ज करील आणि आयुक्त, त्यास योग्य वाटेल अशी चौकशी केल्यानंतर अशी नोंदणी या नियमानुसार तो निश्चित करील अशा दिनांकापासून रद्द करील ;
 परंतु, ज्याच्या बाबतीत या नियमान्वये प्रमाणपत्र देण्यात आलेले असेल असा कोणताही धंदा बंद झाला आहे किंवा हस्तांतरित करण्यात आला आहे किंवा त्याची विल्हेवाट लावण्यात आली आहे आणि उपरोक्तानुसार नोंदणी व्यापाऱ्याने कसूर केली आहे, याबद्दल आयुक्ताची खात्री झाली असेल त्याबाबतीत आयुक्त, ह्या व्यापाऱ्यास आपले म्हणणे मांडण्याची वाजवी संधी दिल्यानंतर, धंदा बंद

झाल्याचा किंवा हस्तांतरित झाल्याचा किंवा यथास्थिती त्याची विल्हेवाट लावली असल्याचा दिनांक म्हणून जो दिनांक निश्चित करील त्या दिनांकापासून नोंदणी रद्द करू शकेल.

परंतु आणखी असे की, व्यापाऱ्याने अर्ज केल्यावरून किंवा अन्यथा नोंदणी प्रमाणपत्र रद्द झाल्यामुळे, प्रमाणपत्र रद्द झाल्याच्या दिनांकापूर्वीच्या कोणत्याही कालावधीसाठी देय असलेला उपकर व कोणताही दंड, व्याज व जप्त करण्यात आलेली रक्कम भरण्याच्या व्यापाऱ्याला दायित्वास बाधा येणार नाही. मग असा उपकर आणि कोणताही दंड, व्याज व जप्त रक्कम नोंदणी प्रमाणपत्र रद्द होण्याच्या दिनांकापूर्वी आकारण्यात किंवा ठरविण्यात आलेली असताना ती अदत्त राहिलेली असो किंवा ती त्यानंतर आकारण्यात किंवा ठरविण्यात आलेली असो :

परंतु, तसेच, या नियमाच्या प्रयोजनार्थ या पोट-नियमाच्या पूर्ववर्ती तरतूदी अन्वये आयुक्ताने नोंदणी प्रमाणपत्र रद्द झाल्याचा दिनांक म्हणून जो दिनांक निश्चित केला असेल त्या दिनांकापासून असा व्यापारी, नोंदणीकृत व्यापारी नसल्याचे मानण्यात येईल.

१४. नोंदणी प्रमाणपत्र देणे - नोंदणी प्रमाणपत्र नमुना "ब" मध्ये देण्यात येईल.

(२) नोंदणीसाठी अर्ज करणारा व्यापारी ही भागीदारी संस्था, हिंदू अविभक्त कुटुंब, निगम निकाय किंवा व्यक्तीचा संघ किंवा शासन असेल त्याबाबतीत अशी भागीदारी संस्था, कुटुंब, निगम निकाय, संघ किंवा यथास्थिती शासन यांच्या नावे नोंदणी प्रमाणपत्र देण्यात येईल.

(३) व्यापाऱ्याने नोंदणी प्रमाणपत्रासाठी अर्ज केल्यावर त्यास असे नोंदणी प्रमाणपत्र देण्यात येईल त्याबाबतीत,

(अ) (एक) तो अर्ज नियम १३ पोट-नियम (२) च्या खंड (अ) मध्ये विनिर्दिष्ट करण्यात आलेल्या मुदतीत करण्यात आला असला तर ते नोंदणी प्रमाणपत्र अधिसूचित दिनांकापासून अंमलात येईल.

(दोन) नियम १३ च्या पोट-नियम (२) खंड (ब) मध्ये विनिर्दिष्ट करण्यात आलेल्या मुदतीत तो अर्ज करण्यात आला असला तर, व्यापाऱ्याची उलाढाल ज्यावेळी प्रथम, नियम ३ मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या संबंधित मर्यादेपेक्षा अधिक झाली असेल त्या वेळेपासून नोंदणी प्रमाणपत्र अंमलात येईल.

(तीन) असा अर्ज, नियम १२ पोट-नियम (७) मध्ये विनिर्दिष्ट करण्यात आलेल्या मुदतीत करण्यात आला असेल तर, उक्त पोट-नियमान्वये व्यापारी ज्या दिनांकाला उपकर देण्यास पात्र होईल त्या दिनांकाला ते अंमलात येईल, आणि

(ब) असा अर्ज, पूर्वोक्त मुदत संपल्यानंतर करण्यात आला असेल तर, ज्या दिनांकाला असा अर्ज करण्यात आला त्या दिनांकापासून ते अंमलात येईल

(४) एका शहरात व्यापाऱ्याच्या धंद्याची ठिकाणे दोन किंवा त्याहून अधिक असतील त्याबाबतीत, आयुक्त, नोंदणीसाठी करण्यात आलेल्या अर्जामध्ये विनिर्दिष्ट करण्यात आलेल्या फक्त वखार नसेल अशा धंद्याच्या प्रत्येक अतिरिक्त ठिकाणासाठी व्यापाऱ्याला नोंदणी प्रमाणपत्राची एक प्रत देईल.

१५. नोंदणी प्रमाणपत्र प्रदर्शित करणे : प्रत्येक नोंदणीकृत व्यापारी आपल्या धंद्याच्या प्रत्येक ठिकाणी (निव्वळ वखार नसेल अशा) ठळक जागी नोंदणी प्रमाणपत्र किंवा त्याची प्रत लावील.

१६. नोंदणी प्रमाणपत्र रद्द करणे : (१) नोंदणी रद्द करण्यासाठी करावयाचा अर्ज आयुक्ताकडे नमुना "क" मध्ये करण्यात येईल.

(२) अर्ज परिपूर्ण आहे याबाबत आयुक्ताचे समाधान झाले तर, तो लेखी आदेशाद्वारे पोट-नियम (३) अनुसार निश्चित करण्यात येईल अशा तारखेपासून नोंदणी रद्द करील आणि तो व्यापाऱ्याचे नाव, पत्ता आणि नोंदणी क्रमांक व ज्या तारखेपासून असे रद्द करणे अंमलात येईल ती तारीख महानगरपालिकेच्या सूचना फलकावर नोटीस लावून प्रसिध्द करील. अशा आदेशाची एक प्रत व्यापाऱ्यावर बजावण्यात येईल.

(३) नोंदणी - (अ) नियम १३ चा पोट-नियम (१३) च्या खंड (अ) मध्ये निर्दिष्ट करण्यात आलेल्या कारणासाठी रद्द करावयाची असेल अशा बाबतीत, धंदा ज्या तारखेला चालू ठेवण्यात आला आहे किंवा

चालू आहे किंवा हस्तांतरीत करण्यात आला आहे किंवा अन्यथा निकालात काढण्यात आला आहे अशी तारीख ही नोंदणी रद्द करण्याची तारीख असेल.

(ब) नियम १३, पोट-नियम (१३) च्या खंड (ब) मध्ये निर्दिष्ट करण्यात आलेल्या कारणासाठी रद्द करण्यात आली असेल तर, पोट-नियम (२) अन्वये ज्या तारखेला नोटीस प्रसिध्द करण्यात आली असेल अशा तारखेच्या लगत नंतरच्या महिन्याच्या पहिल्या तारखेच्या नंतरची नसेल अशी तारीख ही नोंदणी रद्द करण्याची तारीख असेल.

(४) नियम १३ पोट-नियम (१३) च्या पहिल्या परंतुका अन्वये व्यापाऱ्याची नोंदणी रद्द करावयाची असेल अशा बाबतीत आयुक्त त्या व्यापाऱ्याला आपली बाजू मांडण्याची वाजवी संधी दिल्यानंतर थंदा ज्या तारखेला बंद करावयाचा, हस्तांतरित करावयाचा किंवा यथास्थिती निकालात काढावयाचा म्हणून तारीख निश्चित करील त्या तारखेपासून लेखी आदेशाद्वारे नोंदणी रद्द करील आणि आयुक्त महानगरपालिकेच्या सूचना फलकावर नोटीस लावून व्यापाऱ्याचे नाव, पत्ता व नोंदणी क्रमांक आणि ज्या तारखेपासून रद्द करणे अंमलात येईल ती तारीख प्रसिध्द करील. अशा आदेशाची एक प्रत व्यापाऱ्यावर बजावण्यात येईल.

(५) व्यापाऱ्याने आवेदनपत्र दाखल केल्यावरून किंवा नियम १३ चा पोट-नियम (१३) खंड (ब) च्या पहिल्या परंतुकाअन्वये नोंदणी रद्द करण्यात आली असेल तर व्यापाऱ्याला नोंदणी रद्द करण्यात आल्याचा आदेश मिळाल्याच्या तारखेपासून पंधरा दिवसांच्या आत त्याने नोंदणी प्रमाणपत्र आणि त्याच्या प्रती देण्यात आल्या असतील तर त्या आयुक्ताकडे परत केल्या पाहिजेत.

(६) एखाद्या व्यापाऱ्याला आदेशाद्वारे प्रतिभूती देण्यास फर्मावण्यात आले असेल आणि प्रतिभूती दिली नसेल अशा बाबतीत आयुक्त अशा व्यापाऱ्याला आपली बाजू मांडण्याची वाजवी संधी दिल्यानंतर त्याला देण्यात आलेले नोंदणी प्रमाणपत्र लेखी आदेशाद्वारे रद्द करील आणि व्यापाऱ्याचे नाव आणि नोंदणी क्रमांक वर्तमानपत्रात प्रसिध्द करून हा आदेश सर्वसाधारण जनतेच्या निदर्शनास आणील.

१७. व्यापाऱ्याचे विवक्षित नोंदवही ठेवणे :- प्रत्येक व्यापारी खरेदी आणि हस्तांतरणाच्या तत्त्वावर मिळालेला माल यांची नमुना "ड" मध्ये नोंदवही ठेवील.

१८. विवक्षित प्रकरणामध्ये व्यापाऱ्यांनी प्रतिभूती द्यावयाची :- (१) नोंदणी प्रमाणपत्र अंमलात असताना जर एखादा नोंदणीकृत व्यापारी या नियमांच्या तरतुदीद्वारे किंवा तदन्वये त्याने भरणा करणे आवश्यक असलेला उपकर वेळेत भरण्यात तीन किंवा अधिक वेळा कसूर करील, तर व्यापाऱ्याकडून येणे असलेला उपकर, व्याज किंवा शास्ती यांची योग्य वसुली होण्यासाठी तसे करणे आवश्यक आहे, असे आयुक्ताचे मत असल्यास त्याला असे प्रमाणपत्र अंमलात असताना कोणत्याही वेळी लेखी आदेश काढून आणि त्यामध्ये नमूद करण्यात आलेल्या कारणासाठी व्यापाऱ्याला वेळोवेळी आदेशामध्ये विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा कालावधीत आणि त्यात नमूद करण्यात येईल अशी प्रतिभूती भरण्यास फर्मावता येईल किंवा जर त्या व्यापाऱ्याने या पोट-नियमाखालील आदेशानुसार यापूर्वीच कोणतीही प्रतिभूती भरली असेल तर आदेशामध्ये विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशी अतिरिक्त प्रतिभूती उपरोक्त प्रयोजनासाठी भरण्यात फर्मावता येईल.

(२) कोणत्याही व्यापाऱ्याला आपली बाजू मांडण्याची वाजवी संधी देण्यात आल्याखेरीज पोट-नियम (१) खालील कोणतीही प्रतिभूती किंवा यथास्थिती अतिरिक्त प्रतिभूती भरण्यास फर्मावण्यात येणार नाही.

(३) एखाद्या व्यापाऱ्याला पोट-नियम (१) अन्वये भरण्यास फर्मावण्यात येणारी कोणतीही प्रतिभूती ही, अशी प्रतिभूती किंवा, यथास्थिती अतिरिक्त प्रतिभूती ज्या वर्षी भरण्यास फर्मावण्यात आले असेल त्या वर्षातील आयुक्ताच्या अंदाजानुसार या नियमांन्वये आकारणीयोग्य असलेल्या उपकराच्या रकमेपेक्षा अधिक असणार नाही.

(४) आयुक्ताला आदेशाद्वारे आणि योग्य व पुरेशा कारणासाठी व्यापाऱ्याने दिलेली प्रतिभूती किंवा यथास्थिती अतिरिक्त प्रतिभूती संपूर्णपणे किंवा तिचा कोणताही भाग, व्यापाऱ्याकडून देय असलेल्या अशा आदेशामध्ये त्यासाठी विनिर्दिष्ट करण्यात आलेल्या कालावधीनंतर अस्त राहिलेल्या उपकराच्या, व्याजाच्या किंवा शास्तीच्या कोणत्याही रकमेच्या वसुलीसाठी जप्त करता येईल :

परंतु असे की, अशा व्यापाऱ्याला आपली बाजू मांडण्याची वाजवी संधी दिल्याखेरीज या पोटनियमाखाली कोणताही आदेश काढण्यात येणार नाही.

(५) पोट-नियम (४) अन्वये काढण्यात आलेल्या आदेशामुळे कोणत्याही व्यापाऱ्याने भरलेली प्रतिभूती अपुरी असल्याचे मानण्यात आले असेल अशा बाबतीत, तो अशी तफावत आयुक्ताकडून आदेशाद्वारे निर्देशित करण्यात येईल अशा रितीने व अशा वेळेत भरून काढील.

(६) व्यापाऱ्याने प्रतिभूती म्हणून किंवा यथास्थिती अतिरिक्त प्रतिभूती म्हणून या नियमान्वये ठेवलेली रक्कम या तरतूदीच्या प्रयोजनासाठी आवश्यक नसेल तर त्या व्यापाऱ्याने अर्ज केला असता आयुक्त अशी कोणतीही रक्कम किंवा तिचा भाग यांचा परतावा करण्याचा आदेश देऊ शकेल.

१९. नोंदणी प्रमाणपत्र अहस्तांतरणीय असणे :- नियम २० मध्ये तरतूद करण्यांत आली असेल त्याखेरीज करून व्यापाऱ्याला देण्यांत आलेले नोंदणी प्रमाणपत्र हे वैयक्तिक असेल व ते हस्तांतरणीय असणार नाही.

२०. धंदा इत्यादीमधील आरोपांच्या संबंधात पुरवावयाची माहिती :- (१) या नियमान्वये उपकर देण्यास जबाबदार असणारा कोणताही व्यापारी -

(अ) आपला धंदा, विक्री द्वारे, भाडेपट्ट्याद्वारे, संमती-नि-परवानगीद्वारे, भाड्याने किंवा इतर कोणत्याही रितीने पूर्ण पणे किंवा अंशतः हस्तांतरित करील किंवा अन्य प्रकारे आपला धंदा किंवा त्याचा कोणताही भाग निकालात काढील किंवा धंद्याच्या मालकीमध्ये कोणताही बदल घडवून आणिल किंवा त्याबद्दल त्याला काही माहित असेल, किंवा

(ब) आपला धंदा बंद करील किंवा त्याची जागा बदलील किंवा धंद्याची नवीन जागा सुरु करील, किंवा

(क) आपल्या धंद्याचे नाव किंवा स्वरूप बदलेल किंवा

(ड) उपभोगासाठी, उपयोगासाठी किंवा विक्रीसाठी शहराच्या हद्दीमध्ये आणण्यांत आलेल्या मालाच्या वर्गात बदल घडवून आणिल किंवा

(ई) आपल्या धंद्याच्या संबंधातील कोणत्याही भागीदारामध्ये किंवा अन्य संघटनेमध्ये सहभागी होईल, अशा बाबतीत वर नमूद करण्यांत आलेल्या घटनांपैकी कोणतीही घटना घडल्याच्या तारखेपासून साठ दिवसांच्या आत तदनुसार आयुक्ताला लेखी माहिती देईल.

आणि असा कोणताही व्यापारी मरण पावला असेल अशा बाबतीत त्याचा मृत्युपत्र व्यवस्थापक, प्रशासक किंवा अन्य कायदेशीर प्रतिनिधी किंवा असा कोणताही व्यापारी ही भागीदारी संस्था असेल आणि अशा भागीदारी संस्थेच्या रचनेत बदल झाला असेल किंवा ती भागीदारी संस्था विसर्जित झाली असेल अशा बाबतीत तिचा भागीदार असलेली प्रत्येकी व्यक्ती असा मृत्यू रचनेतील बदल किंवा यथास्थिती विसर्जन यासंबंधी अशाच रितीने आयुक्ताला कळवील.

(२) पोट-नियम (१) अन्वये कोणतीही माहिती देतांना व्यापाऱ्याने धारण केलेले नोंदणी प्रमाणपत्र व त्याच्या सर्व प्रती आयुक्तांकडे देण्यांत येतील.

(३) नोंदणी प्रमाणपत्र देण्यांत आल्यानंतर आणि त्याने त्याच्या प्रती घेतल्या असल्यास आयुक्तांकडून अशा प्रती मिळविण्यांत आल्यानंतर संबंध नमुन्यातील सुधारणेद्वारे किंवा नवीन नमुना त्या जागी दाखल करून त्यामध्ये कोणताही बदल करण्यात आला असेल अशा बाबतीत, अशा बदलापासून साठ दिवसांच्या आत व्यापाऱ्याने ते नोंदणी प्रमाणपत्र आणि त्याच्या सर्व प्रती आयुक्तांकडे पाठविल्या पाहिजेत.

(४) अशा प्रकारे पाठविण्यांत आलेले नोंदणी प्रमाणपत्र रद्द करण्यांत आले नसेल अशा बाबतीत माहिती किंवा संबंध नमुन्यातील बदल लक्षात घेऊन करणे आवश्यक असतील अशा सुधारणा त्यामध्ये करून आयुक्त नवे नोंदणी प्रमाणपत्र देतील.

२१. नोंदणी प्रमाणपत्राच्या जादा प्रती इत्यादी - (१) एखाद्या नोंदणीकृत व्यापारी त्याच्या त्यावेळी अस्तित्वात आलेल्या धंद्याच्या जागेखेरीज किंवा जागांखेरीज नवीन जागी धंदा सुरु करील अशा बाबतीत, व्यापाऱ्याने तसा अर्ज केला तर, आयुक्त नोंदणी प्रमाणपत्राच्या जादा प्रती देईल. पुरविण्यांत आलेल्या प्रत्येक जादा प्रतीसाठी पंचवीस रुपये फी आकारण्यांत येईल.

(२) नोंदणीकृत व्यापाऱ्याला देण्यांत आलेले परंतू त्याच्याकडून हरवलेले, नष्ट झालेले किंवा विरुपित झालेले नोंदणी प्रमाणपत्र किंवा त्याच्या प्रती यांच्या बाबतीत त्या नोंदणीकृत व्यापाऱ्याने अर्ज केला तर त्याला आयुक्तांकडून त्याची दुसरी प्रत मिळविता येईल.

(३) नोंदणी प्रमाणपत्राच्या दुसऱ्या प्रतीसाठी किंवा जादा प्रतीसाठी अर्ज केला असता त्याबरोबर प्रत्येक प्रतीसाठी पंचीवस रुपये फी देय असेल.

२२. नोंदणी प्रमाणपत्र इत्यादी सादर करणे - या नियमान्वये नोंदणी प्रमाणपत्रात सुधारणा करण्याच्या प्रयोजनासाठी आयुक्त, नोंदणीकृत व्यापाऱ्याला लेखी नोटीशीद्वारे नोंदणी प्रमाणपत्र सादर करण्यास फर्मावू शकेल.

२३. विवक्षित परिस्थितीमध्ये नोंदणी प्रमाणपत्र चालू राहावे - एखाद्या नोंदणीकृत व्यापाऱ्याने -

(अ) आपल्या धंद्याच्या नावामध्ये बदल घडवून आणला असेल, किंवा

(ब) ती भागीदारी संस्था असेल आणि संस्थेचे विसर्जन न करता तिच्या रचनेत बदल करण्यांत आला असेल, किंवा

(क) तो विश्वस्थ व्यवस्थेचा असेल आणि तिच्या विश्वस्तांमध्ये बदल झाला असेल, किंवा

(ड) तो पाल्याचा पालक असेल आणि पालकात बदल झाला असेल अशा बाबतीत केवळ उपरोक्तपैकी कोणत्याही परिस्थितीमुळे त्या व्यापाऱ्याने किंवा रचना बदललेल्या भागीदारी संस्थेने किंवा नव्या विश्वस्थाने किंवा नव्या पालकाने नवी नोंदणी प्रमाणपत्रासाठी सर्व करण्याची आवश्यकता असणार नाही आणि नियम २० अन्वये आवश्यक असलेल्या रीतीने माहिती पुरविण्यांत आल्यावर तदनुसार नोंदणी प्रमाणपत्रात सुधारणा करण्यांत येईल.

२४. विवरण सादर करणे :- (१) प्रत्येक नोंदणीकृत व्यापारी त्याने योग्य रितीने सही केलेला नमुना "इ" मधील किंवा त्याने नामनिर्देशित केलेल्या व्यक्तीने योग्य रितीने सही केलेले नमुना "फ" मधील विवरण ते ज्या महिन्यासाठी सादर करण्यांत येत असेल अशा महिन्याच्या शेवटच्या तारखेपासून दहा दिवसांच्या आत आयुक्ताला सादर करील.

(२) आयुक्त नमुना- ग मधील आदेशाद्वारे वेळोवेळी, नोंदणीकृत व्यापारी, नोंदणीकृत नसलेले व्यापारी व व्यक्ती यांच्या वेगवेगळ्या वर्गासाठी विवरणे सादर करण्याच्या प्रयोजनासाठी कालावधी किंवा तारखा विनिर्दिष्ट करील :

परंतू, असे की, उपकराच्या प्रथम वसुलीसाठी महामंडळाने निश्चित केलेल्या तारखेनंतरच्या पाहिल्या वर्षात, नोंदणीकृत व्यापाऱ्याने ज्या कालावधीच्या अखेरीस विवरणे दाखल केली पाहिजेत, तो कालावधी एक कॅलेंडर महिन्याचा असेल आणि त्यानंतरच्या वर्षामध्ये तो कालावधी आयुक्तांनी निरनिराळ्या वर्गासाठी विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे असेल :

परंतू, आणखी असे की, आयुक्त कोणत्याही अशा व्यापाऱ्याला किंवा व्यापाऱ्यांच्या वर्गाला विवरणे देण्यांतून सुट देऊ शकेल किंवा कोणत्याही अशा व्यापाऱ्याला किंवा व्यापाऱ्यांच्या वर्गाला पुढील गोष्टींसाठी परवानगी देऊ शकेल-

(अ) आयुक्त निदेश देईल अशा निरनिराळ्या कालावधीसाठी विवरणे सादर करणे, किंवा

(ब) उक्त कालावधीसाठी किंवा आयुक्त निर्देश देईल अशा निरनिराळ्या कालावधीसाठी व तशा प्राधिकरणाकडे व्यापाऱ्याच्या धंद्याच्या शहर क्षेत्रातील सर्व किंवा कोणत्याही ठिकाणाशी संबंधित असे एकत्रित विवरण तो निर्देश देईल अशा स्वरूपात सादर करणे.

(३) उपनियम (१) किंवा उप-नियम (२) अन्वये ज्यांनी विवरणे दिलेली आहेत. अशा कोणत्याही व्यापाऱ्याला, नोंदणी न केलेल्या व्यापाऱ्याला किंवा व्यक्तीला त्यामध्ये कोणतीही बाब वगळण्याचे किंवा चुकीचे विधान केल्याचे आढळून आल्यास, ती मूळ विवरण देण्यासाठी विहित केलेल्या अंतिम तारखेनंतरचा एक महिना समाप्त होण्यापुर्वी सुधारीत विवरण देईल.

२५) उपकर आकारणे - (१) उपकर देण्यास पात्र असलेल्या नोंदणीकृत व्यापाऱ्याकडून देय असलेल्या उपकराची रक्कम ही नियम २४ च्या उप-नियम (२) अन्वये आयुक्तांनी उपकर देणाऱ्या व्यक्तीच्या वयाच्या वर्गाला लागू केलेल्या प्रत्येक कालावधीसाठी वेगवेगळे आकारण्यात येईल.

- (२) कोणत्याही कालावधीच्या बाबतीत नोंदणीकृत व्यापाऱ्याने दिलेली विवरणेही अचूक व पूर्ण आहेत, अशी आयुक्तांची खात्री झाल्यास, तो विवरणाच्या आधारे त्या व्यापाऱ्याकडून देय असलेल्या उपकरांची रक्कम निर्धारित करील.
- (३) जेव्हा नोंदणीकृत व्यापाऱ्याने एखाद्या कालावधीसंबंधातील शेवटचे विवरण सादर करण्यासाठी विहित केलेल्या तारखेस किंवा तारखेपूर्वी त्या कालावधीच्या बाबतीतील सर्व विवरणे सादर केली असतील आणि त्या कालावधीच्या बाबतीत त्या नोंदणीकृत व्यापाऱ्याने दिलेली विवरणे अचूक व पूर्ण आहेत, याबाबत आयुक्तांची खात्री झालेली नसेल आणि व्यापाऱ्याने स्वतःच्या ठिकाणी उपस्थित राहणे किंवा त्याने आणखी पुरावा सादर करणे आवश्यक आहे असे आयुक्तास वाटत असेल तर तो त्या व्यापाऱ्यावर नोटीस बजावील आणि त्यात विनिर्दिष्ट केलेल्या तारखेला व त्या ठिकाणी त्याला एकतर हजार राहण्यास व जो पुरावा आपल्या विवरणांना पुष्टी देणारा ठरेल असा त्या व्यापाऱ्याला निश्चित वाटत असेल अशा प्रकारचा सर्व पुरावा सादर करण्यास किंवा सादर करण्याची व्यवस्था करण्यास किंवा त्या नोटीशीमध्ये विनिर्दिष्ट केलेला पुरावा सादर करण्यास फर्मावील. नोटीशी मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या तारखेला किंवा त्यानंतर लवकरात लवकर आयुक्त, सादर करण्यात येईल असा सर्व पुरावा विचारात घेतल्यानंतर त्या व्यापाऱ्याकडून देय असलेल्या उपकराची रक्कम निर्धारित करील.
- (४) उप-नियम (३) अन्वये दिलेल्या कोणत्याही नोटीशीतील अटीचे पालन करण्यात नोंदणीकृत व्यापाऱ्याने कसूर केल्यास आयुक्त त्या व्यापाऱ्याकडून देय असलेल्या उपकराची रक्कम त्याच्या योग्य निर्णयशक्तीनुसार निर्धारित करील.
- (५) नोंदणीकृत व्यापाऱ्याने कोणत्याही कालावधीचे संबंधातील कोणतेही किंवा सर्व विवरणे त्या कालावधीशी संबंधीत अखेरच्या विवरणाकरीता विहित केलेल्या तारखेला किंवा त्यापूर्वी सादर न केल्यास आयुक्त, व्यापाऱ्याला आपली बाजू मांडण्याची योग्य संधी दिल्यानंतर असा कालावधी ज्यात येतो त्या वर्षाच्या अखेरीपासून, तीन वर्षांच्या कालावधीत, कोणत्याही वेळी त्या व्यापाऱ्याकडून देय असलेली उपकराची रक्कम, कोणतीही असल्यास, त्याच्या योग्य निर्णयशक्तीनुसार निर्धारित करील.
- (६) नियम २५ च्या पोट-नियम (१) अन्वये आवश्यक असल्यानुसार विवरणे एकदा सादर केल्यानंतर ती जेव्हा आणि जशी सादर करण्यात आलेली असतील त्यानुसार त्यांचे मूल्यनिर्धारण करण्यात येईल.
- (७) कोणत्याही कालावधीच्या संबंधात व्यापारी उपकर भरण्यास पात्र आहे, परंतु नोंदणीसाठी अर्ज करण्यास त्याने कसूर केली आहे किंवा नियम १३ द्वारे आवश्यक असलेल्या वेळेत नोंदणीसाठी अर्ज करण्यात त्याने कसूर केली आहे याबद्दल आयुक्ताची जर खात्री पटली असेल तर, आयुक्त, व्यापाऱ्याला आपली बाजू मांडण्याची योग्य संधी दिल्यानंतर असा कालावधी ज्यात येतो त्या वर्षाच्या अखेरीपासून तीन वर्षांच्या कालावधीतील कोणत्याही वेळी त्या कालावधीच्या संबंधात आणि त्यानंतरच्या एका किंवा अनेक कालावधीच्या संबंधात त्या व्यापाऱ्याकडून देय असलेली उपकराची रक्कम कोणतीही असल्यास आपल्या योग्य निर्णयानुसार निर्धारित करील.
- (८) या नियमाच्या पूर्ववर्ती तरतुदीमध्ये काहीही असले तरी, व्यापाऱ्याच्या लेखांच्या अचूकतेबद्दल आणि पूर्णतेविषयी आयुक्ताची खात्री पटली नसेल त्या बाबतीत किंवा व्यापाऱ्याकडून लेखांकनाची कोणतीही पध्दत सातत्याने वापरलेली नसेल त्याबाबतीत आयुक्त, व्यापाऱ्याला आपली बाजू मांडण्याची योग्य संधी दिल्यानंतर, व्यापाऱ्याकडून देय असलेली उपकराची रक्कम कोणतीही असल्यास, आपल्या योग्य निर्णयशक्तीनुसार निर्धारित करील.
- (९) या नियमान्वये केलेले कोणतेही मूल्यनिर्धारण, कोणताही दंड किंवा व्याज किंवा या अधिनियमाखालील अपराधाबद्दलचा खटला यांना बाध न येता केलेले असेल.
- (१०) वरील पोट-कलम (३) द्वारे आवश्यक असलेली नोटीस नमुना "ह" मध्ये असेल आणि त्याच्या अनुपालनाकरीता निश्चित केलेली तारीख ती नोटीस बजावल्याच्या दिनांकापासून पंधरा दिवसांपेक्षा आधीची नसेल.
- (११) आयुक्त, पोटनियम (४) किंवा (५) अन्वये उपकर लादण्याकरीता व्यक्ती किंवा व्यापाऱ्याच्या निर्धारणाला सुरुवात करण्यापूर्वी त्यांचे असे निर्धारण का करू नये याची कारणे दाखवण्यासाठी नमुना

"ह" मध्ये नोटीस देऊन त्याला बोलावून घेईल. नोटीशीचे अनुपालनाकरीता असलेली तारीख, नोटीस बजावण्याच्या दिनांकापासून पंधरा दिवसांपेक्षा आधीची नसेल.

(१२) म्यूल्यनिर्धारणाचा आदेश सामान्यपणे नमुना "आय" मध्ये असेल.

(१३) कोणत्याही कालावधीच्या संबंधात नियम ४१ अन्वये दंड किंवा व्याज लादणारा आदेश किंवा दंड किंवा व्याज किंवा या दोन्हीसह किंवा दोन्ही शिवाय असलेला जप्तीचा आदेश या नियमान्वये त्या कालावधीच्या संबंधात काढलेल्या म्यूल्यनिर्धारणाच्या आदेशामध्ये समाविष्ट करण्यात येईल.

(१४) नमुना "जे" मध्ये काढलेल्या मागणी नोटीशीसह निर्धारणाच्या आदेशाची एक प्रमाणित प्रत निर्धारितीला निःशुल्क पुरविण्यात येईल.

(१५) ज्या करपात्र व्यक्तीस अशा आदेशाच्या जास्त प्रतींची आवश्यकता असेल त्या व्यक्तीने याबाबत अर्ज केल्यानंतर आयुक्तांकडून वेळोवेळी निश्चित करण्यात येईल असा प्रतिलिपी करण्याचा आकार भरल्यावर ती प्रत / त्या प्रती तिला पुरविण्यात येईल / येतील.

(१६) एखाद्या व्यापाऱ्याच्या संबंधातील म्यूल्यनिर्धारण करण्यासाठी संबंध असलेली कागदपत्रे एकत्र ठेवण्यात येतील व म्यूल्यनिर्धारण प्रकरणाचा तो अभिलेख होईल.

(१७) म्यूल्यनिर्धारण प्रकरणाचे अभिलेख ज्या कालावधीच्या संबंधातील ते म्यूल्यनिर्धारण असेल त्या कालावधीच्या लागतपुढील दहा वर्षांच्या कालावधीसाठी किंवा उक्त कालावधीच्या संबंधातील या अधिनियमाखालील अंतिम कार्यवाही पूर्ण झाल्याच्या लागत पुढील तीन वर्षांच्या कालावधीसाठी यांपैकी जो कालावधी नंतरचा असेल त्या कालावधीपर्यंत जतन करण्यात येतील.

२६. नियम १२ अन्वये उपकर भरण्यास पात्र असलेल्या व्यक्तींना या नियमांचे उपबंध लागू करणे.- यानियमान्वये व्यापाऱ्याकडून किंवा व्यक्तीकडून थकित असलेला कोणातही दंड/व्याज किंवा दोन्हीसह उपकराच्या संबंधात नियम १२ अन्वये ती रक्कम भरण्यास इतर कोणतीही व्यक्ती जबाबदार असेल त्याबाबतीत, या नियमांचे सर्व संबंधित अशा दायित्वाच्या संबंधात अशा व्यक्तीस, ती व्यक्ती, तो व्यापारी किंवा तिने स्वतः नमूद केलेली पहिली व्यक्ती असल्याप्रमाणे, लागू होतील.

२७. चुकविलेल्या म्यूल्यनिर्धारणाच्या उलाढालीचे पुनर्मूल्यनिर्धारण.- (१) कोणत्याही कालावधीसाठी किंवा त्याच्या भागासाठी एखाद्या व्यापाऱ्याच्या बाबतीत किंवा व्यक्तीच्या बाबतीत नियम २५ अन्वये म्यूल्यनिर्धारण केल्यानंतर आणि कोणत्याही कारणास्तव शहरात अर्थात केलेल्या कोणत्याही मालाच्या संबंधात देय असलेल्या उपकराचे म्यूल्यनिर्धारण झाले नसेल किंवा अल्प म्यूल्यनिर्धारण झाले असेल किंवा म्यूल्यनिर्धारण कमी दराने केले गेले असेल किंवा कोणतीही चुकीची वजात केली गेली असेल किंवा मागणी चुकीने मान्य केली गेली असेल किंवा त्याच्या संबंधात चुकीने परतावा देण्यात आला असेल त्याबाबतीत, आयुक्तास त्या वर्षापासून तीन वर्षांच्या आत कोणत्याही वेळी त्या व्यापाऱ्याकडून किंवा व्यक्तीकडून देय असलेल्या उपकराच्या रकमेचे, त्याच्या योग्य निर्णयशक्तीनुसार म्यूल्यनिर्धारण किंवा पुनर्मूल्यनिर्धारण करण्यासाठी नमुना "के" मध्ये नोटीस काढून कार्यवाही करता येईल; परंतु चुकवेगिरीमुळे कोणतेही न्यून म्यूल्यनिर्धारण झाले नसते तर, ज्या दराने म्यूल्यनिर्धारण करण्यात आले असते त्या दरांनी या नियमाद्वारे किंवा तदन्वये वेळोवेळी अनुज्ञेय असतील अशा कोणत्याही असल्यास, यथोचित वजाती केल्यानंतर उपकराच्या रकमेचे म्यूल्यनिर्धारण करण्यात येईल.

(२) पोट-नियम (१) मधील कोणतीही गोष्ट नियम ४२ अन्वये देण्यात आलेल्या कोणत्याही नोटीशीसह कोणत्याही कार्यवाहीस लागू होणार नाही.

(३) नियम ४६ मधील कोणतीही गोष्ट या नियमाखालील कार्यवाहीस बाधक होणार नाही.

२८. उपकर भरणे.- (१) या नियमान्वये आयुक्ताने लादलेला उपकर किंवा दंड किंवा व्याज किंवा जप्त करण्यात आलेली कोणतीही रक्कम किंवा कोणतीही असल्यास, दंडाची रक्कम, भरण्यास जबाबदार असलेला प्रत्येक नोंदणीकृत व्यापारी, नोंदणी न झालेला (प्रत्येक) व्यापारी आणि व्यापाऱ्या व्यतिरिक्त प्रत्येक व्यक्ती.

(अ) आयुक्ताकडे विवरण सादर करण्यासाठी विहित केलेल्या तारखेला किंवा तत्पूर्वी अशा विवरणानुसार येणे आणि देय असलेली रक्कम,

(ब) आयुक्ताकडून निदेश देण्यात येईल अशा रीतीने अशा तारखांना आणि अशा कालांतराने किंवा अशा प्रसंगी व अशा प्राधिकरणाकडे आणि आयुक्तांकडून आदेशाद्वारे व्यापाऱ्यांच्या वेगवेगळ्या वर्गासाठी व व्यक्तींच्या वेगवेगळ्या वर्गासाठी विनिर्दिष्ट करण्यात येतील अशा वेगवेगळ्या रीतीने, तारखांना, कालांतरानी, प्रसंगी आणि प्राधिकरणाकडे उपकर, शास्ती, व्याज, जप्त केलेली रक्कम किंवा दंड भरतील.

(२) कोणताही उपकर, शास्ती, व्याज, जप्त केलेली रक्कम किंवा दंड यांचे प्रदान आयुक्ताने या नियमान्वये काढलेल्या आदेशात नमूद केलेल्या अवधीनंतर थकित राहिल्यास नमुना "ल" मधून नोटीस बजावून मालमत्ताकराची थकबाकी म्हणून वसूल करण्याजोगे असेल.

२९. उपकर इत्यादीचे पूर्णाकात रुपांतर करणे - उपकर, शास्ती, व्याज, आपसमेळ, जप्त केलेली रक्कम किंवा देय असलेली इतर कोणतीही रक्कम, आणि या नियमांच्या उपबंधान्वये देय असलेली परताव्याची रक्कम, लगतच्या रुपयामध्ये पूर्णाकात रुपांतरीत करण्यात येईल आणि त्यासाठी जर अशी रक्कम रुपयाचा भाग असलेल्या पैशामध्ये असेल तर, पन्नास पैसे किंवा त्यापेक्षा अधिक असल्यास, एक रुपयात आणि तो भाग पन्नास पैशापेक्षा कमी असल्यास दुर्लक्षित करण्यात येईल.

३०. महसूल रक्षणासाठी तात्पुरती जप्ती आणणे - निर्धारण किंवा पुनरीक्षण किंवा उपकराची वसुली किंवा या नियमान्वये एखाद्या व्यक्तीकडून किंवा व्यापाऱ्याकडून इतर कोणत्याही रकमेची वसुली याबाबतच्या कार्यवाहीबाबत चौकशीच्या कालावधीमध्ये किंवा तपासणी चालू असताना किंवा एखाद्या व्यक्तीच्या किंवा व्यापाऱ्याच्या कामधंद्याबाबत या नियमान्वये शोध घेणे चालू असताना महसुलाचे रक्षण करण्याच्या प्रयोजनार्थ तसे करणे आवश्यक आहे असे खुद्द आयुक्ताचे मत झाल्यास तो, त्यावेळी अमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्यात किंवा त्याविरुद्ध कोणत्याही करारात काहीही अंतर्भूत असेल तरी संबद्ध व्यक्तीला किंवा व्यापाऱ्याला त्याची बाजू मांडण्याची उचित संधी दिल्यानंतर लेखी नोटीस देऊन ज्याच्याबाबत अशी कार्यवाही चालू आहे किंवा ज्याच्या कामधंद्याच्या बाबतीत तपासणी किंवा शोध घेण्याचे काम हाती घेण्यात आले आहे, त्या व्यक्तीच्या किंवा व्यापाऱ्याच्या मालकीची संपत्ती तात्पुरती जप्त करू शकेल आणि देय असलेली कोणतीही रक्कम किंवा इतर व्यक्तीकडून त्या व्यक्तीला किंवा व्यापाऱ्याला देय होणारी कोणतीही रक्कम किंवा अशा व्यक्तीच्या किंवा व्यापाऱ्यांच्या वतीने एखादी व्यक्ती बाळगत असलेली किंवा बाळगणार असलेली कोणतीही रक्कम, तशी लेखी नोटीस देऊन तात्पुरती जप्त करू शकेल.

(२) पोट-नियम (१) अन्वये काढण्यात आलेल्या नोटीशीयुक्तपासून सहा महिन्यांचा कालावधी संपल्यानंतर अशी प्रत्येक तात्पुरती जप्ती परिणामक्षम राहणार नाही.

मात्र, आयुक्त कारणांची लेखी नोंद करून त्यास योग वाटेल इतक्या कालावधीसाठी उक्त कालावधी आणखी पुढे वाढवू शकेल. तथापि, वाढीव कालावधी दोन वर्षांपेक्षा अधिक असणार नाही.

(३) आयुक्त, कोणत्याही वेळी किंवा वेळोवेळी अशा कोणत्याही नोटीशीमध्ये सुधारणा करू शकेल किंवा ती रद्द करू शकेल आणि अशा प्रकारे पूर्वोक्त सुधारणा केलेली नोटीस पोट-नियम (२) अन्वये विहित केलेल्या कालमर्यादेच्या प्रयोजनासाठी नवीन नोटीस असल्याचे समजले जाणार नाही.

(४) या नियमान्वये देण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर आयुक्त किंवा आयुक्तांच्या पूर्वपरवानगीने नगरपालिका उप-आयुक्ताच्या दर्ज्यापेक्षा कमी दर्ज्याचा नसलेला कोणताही अधिकारी करू शकेल.

३१. एखादी वसुलीची कार्यवाही पुढे चालू ठेवणे - ज्या बाबतीत कोणताही उपकर, शास्ती, व्याज, जप्त केलेली रक्कम किंवा दंड (यापुढे या नियमामध्ये ज्याचा उल्लेख "महापालिका देय" असा करण्यात आला आहे) यासाठी पात्र व्यापाऱ्यावर किंवा व्यक्तीवर मागणी नोटीस बजावण्यात आली आहे, आणि अशा महापालिका देण्याबाबत एखादे अपील किंवा कार्यवाही दाखल करण्यात आली आहे, किंवा कार्यवाही करण्यात आली आहे, त्याबाबतीत,-

(अ) ज्याबाबत अशा महापालिका देयामध्ये अशा अपिलात किंवा कार्यवाहीत वाढ करण्यात आली असेल तर, आयुक्त यथास्थिती अशा व्यापाऱ्यावर किंवा व्यक्तीवर असे महापालिका देय जेवढ्या रकमेने वाढवण्यात आले असेल त्या रकमेबाबत दुसरी नोटीस बजावेल.

(ब) ज्याबाबत अशा महापालिका देयामध्ये अशा अपिलात किंवा कार्यवाहीत घट करण्यात आली असेल तर, आयुक्त त्याला वस्तुस्थितीबाबत सूचना देईल.

(क) ज्याबाबत अशा महापालिका देयामध्ये अशा अपिलात किंवा कार्यवाहीत घट करण्यात आली असेल आणि व्यापारी किंवा व्यक्ती त्याबाबत परतावा मिळण्यास पात्र असेल तर, नियम ३३ च्या उपबंधानुसार परतावा देण्यात येईल.

३२. उपकरांचे एकरकमी प्रदान.- आयुक्त, तो ठरवेल अशा परिस्थितीत आणि निश्चित करील अशा शर्तीच्या अधीनतेने एखाद्या व्यापाऱ्यास किंवा व्यक्तीस या नियमांच्या उपबंधान्वये कोणत्याही कालावधीसाठी देय असलेल्या उपकराच्या रकमेपोटी कलम १५२-न अनुसार आपसमेळ करून निर्धारित ठोक रक्कम प्रदान करण्यास, परवानगी देऊ शकेल.

३३. अतिरिक्त प्रदानाचा परतावा.- नियम २६ च्या उपबंधाच्या अधीनतेने आयुक्त, व्यापाऱ्याला किंवा व्यक्तीला उपकर, शास्ती किंवा असल्यास, व्याज यांच्यापोटी त्या व्यापाऱ्याकडून किंवा व्यक्तीकडून भरल्या गेलेल्या अतिरिक्त रकमेचा परतावा नमुना "म" मधील आदेशाद्वारे देऊ शकेल. हा परतावा एकतर रोख प्रदानाद्वारे किंवा व्यापारी किंवा व्यक्तीने दिलेल्या विकल्पानुसार अशी अतिरिक्त रक्कम, उपकर, शास्ती किंवा दुसऱ्या कोणत्याही कालावधीसाठी देय, व्याज, त्यामधून कमी करून देता येईल. मात्र, आयुक्त अशी अतिरिक्त रक्कम अशा व्यापाऱ्याकडून किंवा व्यक्तीकडून येणे असलेल्या व्याजासाठी प्रथमतः लागू करील आणि त्यानंतर असल्यास, बाकी रकमेचा परतावा देईल.

३४. काही प्रकरणी परतावा रोखून ठेवण्याचा अधिकार.- ज्याबाबत परतावा देणारा आदेश हा अपिलाचा विषय असेल किंवा या नियमान्वये कोणतीही इतर कार्यवाही प्रलंबित असेल आणि असा परतावा मंजूर करणाऱ्या सक्षम अधिकाऱ्याच्या मते अशा प्रकारे परतावा मंजूर केल्याने महसुलावर त्याचा विपरीत परिणाम होणार असेल तर, तो अधिकारी आयुक्ताच्या पूर्वपरवानगीने आयुक्त ठरवतील तेवढ्या काळासाठी परतावा रोखून धरील.

३५. वसुलीची विशेष पध्दती.- (१) त्या त्या वेळी अमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्यात काहीही अंतर्भूत असेल तरी किंवा त्याविरुद्ध करार करण्यात आला असला तरी, आयुक्त कोणत्याही वेळी किंवा, वेळोवेळी लेखी नोटिशीद्वारा, उपकर भरण्यास पात्र असलेल्या व्यापाऱ्याला किंवा व्यक्तीला आपल्याला माहिती असलेल्या तिच्या अंतिम ठावठिकाणावर तिची प्रत पाठवून

(अ) कोणतीही व्यक्ती की जिच्याकडून एखादी रक्कम देय झालेली आहे, किंवा होणार आहे, या नियमांच्या अन्वये ज्या व्यापाऱ्याकडून किंवा व्यक्तीकडून कोणतीही रक्कम देय झालेली आहे आणि चुकती करावयाची राहिलेली आहे, किंवा

(ब) कोणतीही व्यक्ती जी, असा व्यापारी किंवा व्यक्ती याकरीता किंवा त्याच्या वतीने आयुक्तास प्रदान करण्यासाठी रक्कम बाळगत असेल किंवा त्यानंतर बाळगणार असेल तर, रक्कम देय झाल्यानंतर किंवा नोटिशीमध्ये विहित केलेल्या मुदतीत किंवा मुदतीमध्ये (परंतु रक्कम देय होण्यापूर्वी नव्हे किंवा पूर्वी म्हटल्याप्रमाणे बाळगत असल्यास) अशा व्यापाऱ्याकडून किंवा व्यक्तीकडून त्या रकमेतून उपकर, शास्ती, व्याज, जप्त रक्कम, देय रकमेएवढी किंवा कमी असल्यास संपूर्ण रक्कम प्रदान करण्यास फर्मावू शकेल.

स्पष्टीकरण.- या नियमाच्या प्रयोजनासाठी एखाद्या व्यापारी किंवा एखाद्या व्यक्तीकडून येणे असलेली किंवा त्याच्याकरीता किंवा त्याच्या वतीने एखाद्या व्यक्तीने बाळगलेली रक्कम किंवा पैसे यांचा हिशेब कायद्याने प्रस्थापित झालेले असे मागणीहक्क की जे अशा व्यक्तीकडून किंवा व्यापाऱ्याकडून त्या व्यक्तीस देय झालेले असतील ते त्या रकमेमधून वजा केल्यानंतर करण्यात येईल.

(२) आयुक्त कोणत्याही वेळी किंवा वेळोवेळी कोणतीही अशी नोटीस सुधारित किंवा रद्द करील किंवा दिलेल्या नोटिशीच्या अनुसार करावयाच्या प्रदानाची मुदत वाढवू शकेल.

(३) या नियमान्वये देण्यात आलेल्या नोटिशीचे अनुपालन म्हणून एखाद्या व्यक्तीने कोणतेही प्रदान केले असल्यास ते प्रदान त्या व्यक्तीने अशा व्यापाऱ्याच्या किंवा व्यक्तीच्या प्राधिकरान्वये केले असल्याचे समजण्यात येईल आणि आयुक्ताची पावती ही प्रथम उल्लेख केलेल्या व्यक्तीने पावतीमध्ये नमूद

केलेल्या रकमेच्या मर्यादपर्यंत आपली जबाबदारी योग्य आणि पर्याप्तपणे पार पाडल्याचे समजण्यात येईल.

(४) या नियमातील संदर्भात नोटीस मिळाल्यानंतर असा व्यापारी किंवा अशी व्यक्ती याबाबत दायित्व पार पाडणारी कोणतीही व्यक्ती पार पडलेल्या दायित्वाच्या किंवा अशा व्यापाऱ्याच्या किंवा व्यक्तीच्या थकबाकीबाबत जी कमी असेल त्या मर्यादेपर्यंत आयुक्तास व्यक्तीशः उत्तरदायी असेल,

(५) या नियमान्वये एखाद्या व्यक्तीला नोटीस पाठवण्यात आली असेल अशी व्यक्ती आपल्याकडे किंवा अशा व्यापाऱ्याकडे मागणी करण्यात आलेली रक्कम किंवा तिचा कोणताही भाग येणे नाही किंवा ती कोणत्याही व्यक्तीकरीता किंवा तिच्या वतीने कोणतीही अशी रक्कम बाळगत नाही असे आयुक्ताचे समाधान करू शकली तर, या नियमात काहीही अंतर्भूत असेल तरी, अशा व्यक्तीला अशा प्रकारची कोणतीही रक्कम किंवा तिचा भाग आयुक्ताकडे प्रदान करणे आवश्यक असल्याचे मानले जाणार नाही.

३६. **मार्गस्थ मालाची तपासणी इत्यादी.** - (१) उपकर टाळण्यास प्रतिबंध करण्याच्या दृष्टीने आयुक्ताने तसा आदेश दिला असता शहराच्या क्षेत्रातील कोणत्याही वाहनास थांबवले जावे आणि वाहनाच्या (परिवहन वाहन धरून) चालकाद्वारे किंवा वाहनप्रभारी व्यक्तीद्वारे ते आवश्यक असेल तेवढा वेळ स्थित राखले जावे आणि अशा व्यक्तीने आयुक्ताला त्या वाहनातील सामानाची तपासणी करू द्यावी आणि वाहनातून वाहून येणाऱ्या मालासंबंधी चालकाच्या किंवा प्रभारी व्यक्तीच्या ताब्यातील मालाचे निरीक्षण करू द्यावे व आवश्यक वाटल्यास आपले नाव आणि पत्ता आणि त्या वाहनाच्या मालकाचे त्याचप्रमाणे मालप्रेषक यांची नावे व पत्ते आणि इतर तपशील द्यावा.

३७. **धंद्याच्या व्यवस्थापकाचे नाव व्यापाऱ्याने जाहीर करणे** - प्रत्येक नोंदणीकृत व्यापारी जो हिंदू अविभक्त कुटुंब आहे, किंवा संघ किंवा क्लब किंवा संस्था किंवा पेढी किंवा कंपनी किंवा ज्याने अन्य व्यक्तीच्या वतीने पालक किंवा ट्रस्टी किंवा अन्यथा धंदा चालविला आहे अशी व्यक्ती, एका महिन्याच्या आत, या नियमाच्या प्रयोजनासाठी व्यवस्थापक म्हणून किंवा अशा व्यापाऱ्याच्या धंद्याच्या व्यवस्थापक म्हणून कुणाला समजण्यात यावे त्या व्यक्तीचे किंवा व्यक्तीचे नावे नमूद केलेले "फ" नमुन्यातील एक प्रतिज्ञापन आयुक्ताकडे पाठवील.

३८. **कागदपत्रे इत्यादी सादर करण्यासाठी नोटीस.**- कलम १५२-जे खाली कोणतेही लेखा व कागदपत्रे सादर करण्यास कोणतीही माहिती पुरविण्यास, आयुक्त कोणत्याही व्यापाऱ्यास किंवा कोणत्याही व्यक्तीस भाग पाडील तेव्हा त्याने त्यासाठी नमुना "न" मध्ये एक नोटीस जारी केली पाहिजे.

३९. **आकडेवारी गोळा करण्याची शक्ती.**- (१) हया नियमांची अधिक चांगल्या रीतीने अंलबजावणी होण्यासाठी तसे करणे आयुक्तास आवश्यक वाटल्यास, या नियमांशी संबंधित अशा कोणत्याही बाबींच्या बाबतीतील आकडेवारी गोळा करावी असा निदेश तो देऊ शकेल.

२) असा निदेश देण्यात आल्यावर, आयुक्त, कोणत्याही वर्तमानपत्रात नोटीस प्रसिध्द करून किंवा त्याच्या मते व्यापाऱ्यांचे लक्ष नोटिशीकडे ज्याद्वारे उत्तमरित्या वेधले जाईल अशा कोणत्याही अन्य रीतीने गोळा करावयाच्या आकडेवारीच्या संबंधातील कोणत्याही बाबींच्या बाबतीत अशा नोटिशीमध्ये नमूद करण्यात येईल अशी माहिती किंवा विवरणपत्रे सादर करण्यात येतील ती कालांतरे आयुक्त विहित करील अशी असतील.

४०. **विवाद्य प्रश्नांचा निर्णय करणे.** - (१) नियम २५ किंवा २७ खाली न्यायालयाने किंवा आयुक्ताने व्यापाऱ्याचे किंवा व्यक्तीचे निर्धारण किंवा पुनर्निर्धारण सुरु करण्यापूर्वी कार्यवाही व्यतिरिक्त अन्यथा, या नियमांच्या प्रयोजनासाठी, विवाक्षित मालाच्या शहरात करावयाच्या कोणत्याही आयातीच्या बाबतीत कोणताही उपकर प्रदेय आहे किंवा कसे किंवा उपकर प्रदेय असेल तर, त्याचा दर किती याबाबत कोणाताही उपकर प्रदेय असेल तर त्याचा दर किती याबाबत कोणताही उपकर प्रश्न उदभवल्यास, आयुक्त या बाबतीत व्यापाऱ्याने किंवा व्यक्तीने त्याच्याकडे अर्ज केल्यावर अशा प्रश्नाचा निर्णय देणारा आदेश काढील.

स्पष्टीकरण.- या पोट-नियमाच्या प्रयोजनासाठी उक्त नियमांपैकी कोणत्याही नियमाखाली आयुक्ताने व्यापाऱ्यावर कोणतीही नोटीस बजावली असेल तेव्हा, नियम २५ किंवा २७ खाली आयुक्ताने व्यापाऱ्याचे निर्धारण किंवा पुनर्निर्धारण सुरु केले आहे असे मानले जाईल.

(२) निर्णयापूर्वी उपभोग, उपयोग यासाठी किंवा शहरामध्ये वापर करण्यासाठी किंवा विक्री करण्यासाठी कोणत्याही व्यक्तीने शहरात आयात केलेल्या कोणत्याही मालासंबंधात कोणत्याही व्यक्तीचे या नियमाखालील दायित्व अशा निर्णयामुळे बाधित होणार नाही, असा निदेश देऊ शकेल.

(३) या अधिनियमाखाली आणि या नियमाखाली यापूर्वीच काढलेल्या कोणत्याही आदेशावरून कोणताही प्रश्न उद्भवल्यास या नियमाखाली त्याचा निर्णय होण्यासाठी असा कोणताही प्रश्न विचारार्थ स्वीकारण्यात येणार नाही.

४१. विवक्षित प्रकरणी शास्ती लादणे व व्याज आकारणे. - (१) कलम १५२-जी मध्ये उल्लेखलेल्या विक्रीदार व्यापाऱ्याने, आवश्यक असल्याप्रमाणे खरेदीवर व्यापाऱ्यास बिल, बीजक किंवा रोखीचे टिपण देण्यात कसूर केली तर, आयुक्त, विक्रीदार व्यापाऱ्यास आपले म्हणणे मांडण्याची वाजवी संधी दिल्यानंतर, जर विकलेला माल हा, विक्रीदार व्यापाऱ्यास उपभोग, उपयोग यासाठी किंवा विक्री करण्यासाठी शहरात आयात केला असता तर, त्यावर जो उपकर प्रदेय झाला असता त्या उपकराच्या रकमेहून अधिक नसेल अशी रक्कम शास्ती म्हणून लावू शकेल.

(२) जर, या अधिनियमाच्या आणि नियमाच्या कोणत्याही उपबंधाखाली व्यापाऱ्याकडून किंवा व्यक्तीकडून येणे असलेल्या रकमेचे निर्धारण किंवा पुनर्निर्धारण करताना किंवा कोणत्याही अपिलावर किंवा पुनरीक्षण किंवा दुरुस्ती कार्यवाहीवर कोणताही आदेश देताना, अशा व्यापाऱ्याने किंवा प्रकरणापरतचे व्यक्तीने-

(अ) आवश्यक असल्याप्रमाणे, नोंदणीकरिता अर्ज करण्यात कसूर केली असून या अधिनियमाच्या व नियमांच्या उपबंधांचे उल्लंघन करून धंद्याची नोंदणी न करताच व्यापारी म्हणून धंदा चालविला असल्याचे ;

(ब) लेखा पुस्तके व कागदपत्रे यांचे निर्धारण व पुनर्निर्धारण, ती सादर करणे व त्यांची तपासणी आणि जागेची झडती घेणे व पुनरीक्षण याबाबतीतील कार्यवाहीच्या संबंधातील कोणत्याही नोटिशीचे पालन करण्यात कसूर केली असल्याचे;

(क) ज्यावर उपकर बसवण्याजोगा आहे असा कोणाताही माल, उपभोग, उपयोग यांसाठी किंवा शहरात विक्री करण्यासाठी शहरात आणला गेला असल्याची गोष्ट उघड करण्यात कसूर केल्याचे किंवा विवरणपत्रात उपकर देण्याचे समुचित दायित्व दर्शविण्यात कसूर केल्याचे किंवा त्याने चुकीच्या वजातीची, परताव्याची मागणी केली असल्याचे किंवा उपकराचे योग्य व बिनचुक रक्कम ठरवण्यासाठी आवश्यक असलेल्या सर्व महत्वाच्या बाबी पूर्णपणे व सत्यपणे उघड करण्यात कसूर केली असल्याचे आयुक्ताच्या निदर्शनास किंवा प्रकरणपरतचे व्यक्तीवर, प्रकरणपरतचे निर्धारित करण्यात आलेल्या कोणत्याही उपकराच्या रकमेशिवाय आणखी पुढीलप्रमाणे शास्ती लावू शकेल. -

(एक) खंड (अ) खाली समाविष्ट असलेल्या प्रकरणी, अधिनियम व नियम यांच्या उपबंधांचे उल्लंघन करून नोंदणी न करता व्यापाऱ्याने ज्या कालावधीत धंदा चालविला असेल त्या कालावधीकरिता व्यापाऱ्याकडून प्रदेय असलेल्या रकमेच्या दहा पटीहून अधिक नसेल अशी रक्कम,

(दोन) खंड (ब) खाली समाविष्ट असलेल्या प्रकरणी, रु. १०,००० पेक्षा अधिक नसेल अशी रक्कम,

(तीन) खंड (क) खाली समाविष्ट असलेल्या प्रकरणी, उक्त खंडाखाली प्रदेय असल्याचे दिसून आलेल्या उपकराच्या रकमेच्या पाच पटीहून अधिक नसेल अशी रक्कम.

(३) (अ) जर एखाद्या व्यापाऱ्याने किंवा व्यक्तीने या नियमांच्या उपबंधान्वये किंवा त्याखाली आवश्यक असलेल्या मुदतीवर उपकर भरला नाही तर, येणे असलेल्या उपकराच्या वसुलीसाठी, या अधिनियमाच्या किंवा नियमांच्या अन्य उपबंधासाठी केलेल्या किंवा करावयाचे योजिलेल्या कोणत्याही कार्यवाहीत बाधा न आणता तो सरळव्याजाच्या रुपाने, अशा उपकराच्या रकमेशिवाय आणखी पुढील रकमेइतकी रक्कम देण्यास पात्र असेल,-

(एक) त्याने ज्या दिनांकास असा उपकर द्यावयास पाहिजे होता त्या शेवटच्या दिनांकांतरच्या पहिल्या बारा महिन्यांकरिता अशा उपकराच्या दरमहा दर शेकडा दोन टक्के; आणि

(दोन) व्यापाऱ्याने किंवा व्यक्तीने उपकर देण्यामध्ये कसूर करणे चालू ठेवले असेल अशा मुदतीत किंवा त्यानंतर प्रत्येक महिन्यास अशा उपकराच्या दरमहा दर शकडा तीन टक्के,-

(ब) एखाद्या व्यापाऱ्याच्या किंवा व्यक्तीच्या बाबतीत या अधिनियमाच्या व नियमाच्या उपबंधाखाली पारित केलेल्या निर्धारण आदेशाच्या परिणामी कोणत्याही कालावधीच्या बाबतीत व्यापाऱ्याकडून किंवा व्यक्तीकडून खंड (अ) खाली ज्याच्या बाबतीत व्याज बसवण्याजोगे असेल अशा उपकराहून अन्य कोणताही उपकर येणे असल्याचे आढळून आल्यास, असा व्यापारी किंवा व्यक्ती, ज्या कालावधीसाठी अशा व्यापाऱ्यावर किंवा व्यक्तीवर कर आकारणी करण्यात आलेली असेल अशा कालावधीच्या समाप्तीनंतरच्या पहिल्या तारखेपासून कर आकारणीच्या अशा आदेशाच्या तारखेपर्यंत प्रत्येक महिन्यास अशा उपकराच्या रकमेच्या २ टक्के, इतकी रक्कम सरळव्याजाच्या स्वरूपात देण्यास पात्र असेल.

या अधिनियमाच्या किंवा नियमांच्या उपबंधाखाली संमत केलेल्या कोणत्याही आदेशाच्या परिणामी येणे असल्याचे आढळून आलेली उपकराची रक्कम वाढवण्यास किंवा प्रकरणपरत्वे कमी करण्यात आली असेल त्या त्या बाबतीत त्यानुसार व्याजही वाढवण्यात किंवा कमी करण्यात आले पाहिजे.

स्पटीकरण- या पोट-नियमाच्या प्रयोजनार्थ, महिन्याचा भाग हा एक संपूर्ण महिना असल्याचे धरण्यात येईल.

(४) जेथे कोणताही व्यापारी, उपभोग, उपयोग यांसाठी किंवा शहरात विक्री करण्यासाठी आयात केलेला कोणताही माल ज्यामुळे उपकर देण्यासाठी दायी ठरत नाही किंवा कमी दराने उपकर देण्यासाठी दायी ठरतो अशी खोटी बिले, रोखीचे टिपण, प्रमाणक, उद्घोषणा प्रमाणपत्र किंवा अन्य कोणताही दस्तऐवज जाणीपूर्वक देईल किंवा सादर करील त्याबाबतीत आयुक्त, व्यापाऱ्यास किंवा व्यक्तीस आपले म्हणणे मांडण्याची वाजवी संधी दिल्यानंतर प्रदेय असलेल्या कोणत्याही उपकराशिवाय आणखी पुढीलप्रमाणे शास्ती लादू शकेल.-

(अ) उपरोक्त दस्तऐवज देण्याच्या किंवा सादर करण्याच्या पहिल्या प्रसंगी, अशा मालाच्या बाबतीत येणे असलेल्या उपकराच्या रकमेच्या दुपटीपेक्षा अधिक नसेल अशी शास्ती म्हणून असलेली रक्कम, आणि

(ब) दुसऱ्या किंवा त्यानंतरच्या कोणत्याही प्रसंगी, अशा मालाच्या बाबतीत येणे असलेल्या उपकराच्या रकमेच्या पाच पटीहून अधिक नसेल अशी शास्ती म्हणून असलेली रक्कम.

(५) अधिनियम व नियम यांच्या तरतुदी अन्वये व्यापाऱ्याने किंवा व्यक्तीने शहरात उपभोग, उपयोग किंवा विक्री यासाठी आयात करण्यात आलेल्या कोणत्याही मालावर ज्यामुळे कोणताही उपकर आकारणीयोग्य नसेल किंवा कमी दराने आकारणीयोग्य असेल असे प्रतिज्ञापत्र किंवा प्रमाणपत्र सादर केले असेल त्या बाबतीत, आणि अशा व्यापाऱ्याला किंवा व्यक्तीला, असे प्रतिज्ञापत्र किंवा प्रमाणपत्र खोटे असल्याचे माहिती असेल, किंवा ते खोटे असल्याचे मानण्याचे कारण असेल त्याबाबतीत, किंवा असा व्यापारी किंवा व्यक्ती यांनी असे प्रतिज्ञापत्र किंवा प्रमाणपत्र यांचे पालन केले नसेल किंवा त्याचा भंग केला असेल त्या बाबतीत आयुक्तांला, असा व्यापारी किंवा व्यक्ती यांना, त्यांचे म्हणणे ऐकून घेण्याची वाजवी संधी दिल्यानंतर, असे प्रतिज्ञापत्र किंवा प्रमाणपत्र सादर करण्यात आले नसते तर अशा मालावर, आयुक्ताच्या मते जो उपकर आकारणीयोग्य ठरला असता त्याच्या पाचपट रकमेपेक्षा अधिक नसेल एवढी रक्कम शास्ती म्हणून भरण्याचा निदेश देता येईल.

(६) व्यापारी किंवा व्यक्ती यांनी पुरेशा कारणाशिवाय, कोणत्याही कालावधीचे विवरण विहित कालावधीत भरण्यात कसूर केली तर, आयुक्ताला असा व्यापारी किंवा व्यक्ती यांच्यावर, त्यांना त्यांचे म्हणणे ऐकून घेण्याची वाजवी संधी दिल्यानंतर दोन हजार रुपयापेक्षा अधिक नसेल एवढी रक्कम शास्ती म्हणून लादता येईल. अशा शास्तीमुळे पोट-नियम (२) च्या खंड (क) अन्वये आकारणीयोग्य असलेल्या कोणत्याही शास्तीला बाधा पोचणार नाही :

परंतु असे की, हा पोट-नियम आयुक्त, वेळोवेळी आदेशाद्वारे विनिर्दिष्ट करील अशा, व्यापारी किंवा व्यक्ती यांच्या वर्गाला किंवा वर्गाना लागू होणार नाही.

(७) कोणताही व्यापारी किंवा व्यक्ती यांनी कलम १५२(ग) च्या तरतुदीचा भंग केला तर, आयुक्तांला, व्यापाऱ्याला त्यांचे म्हणणे ऐकून घेण्याची वाजवी संधी दिल्यानंतर ज्या व्यवहाराच्या बाबतीत असा भंग करण्यात आला असेल, त्या व्यवहाराच्या संबंधात जे देयक किंवा रोखीचे टिपण देण्यात आले असते,

त्या देयकाच्या किंवा रोखीच्या टिपणाच्या रकमेच्या दुप्पट रकमेपेक्षा अधिक नसेल एवढी रक्कम किंवा शंभर रुपये यापैकी अधिक असलेली रक्कम शास्ती म्हणून भरण्याचा निदेश देता येईल.

(८) कोणतीही व्यक्ती, हा अधिनियम किंवा हे नियम यांच्या तरतुदी अन्वये उपकर भरण्यास पात्र असणारा व्यापारी असेल किंवा आयुक्ताने नोटीस बजावून जिला उपकर भरण्यास फर्मावले असे असा व्यापारी असेल आणि (तिने) विहित पध्दतीत लेखा ठेवण्यात कसूर केली असेल किंवा कोणतेही लेखा अथवा अभिलेख ठेवण्याबाबत निदेश देण्यात आला असता असे करण्यास कसूर केली असेल तर, ती जो कोणताही उपकर भरण्यास पात्र ठरली असती त्याव्यातिरिक्त आणखी, पाच हजार रुपयांपेक्षा अधिक नसेल एवढी रक्कम किंवा असा भंग करण्यात आला नसता तर, उपकराची जी रक्कम देय झाली असती त्या रकमेच्या दुप्पट रक्कम यापैकी कमी असेल ती रक्कम शास्ती म्हणून भरण्यास पात्र ठरेल.

४२. विवक्षित तरतुदींचा भंग केल्याबद्दल शास्ती लादणे.- (१) कोणतीही व्यक्ती-

(अ) उपकर म्हणून कोणतीही रक्कम वसूल करील, किंवा

(ब) तिच्याकडून देय असलेल्या उपकराव्यतिरिक्त कलम १५२-ह च्या तरतुदीचा भंग करून अन्य प्रकारे उपकर वसूल करील तर, ती, जो कोणताही उपकर भरण्यास पात्र असेल

त्याव्यतिरिक्त पुढीलप्रमाणे शास्ती म्हणून आणखी रक्कम भरण्यास पात्र ठरेल.:

खंड (अ) किंवा (ब) मध्ये निर्दिष्ट केलेला आदेश भंग करण्यात आला असेल त्याबाबतीत दोन हजार रुपयांपेक्षा अधिक नसेल एवढी रक्कम किंवा उपकर म्हणून वसूल केलेल्या रकमेच्या दुप्पट रक्कम यापैकी कमी असेल तेवढी रक्कम शास्ती म्हणून भरण्यास पात्र ठरेल आणि त्याव्यतिरिक्त त्या व्यापाऱ्याने किंवा व्यक्तीने कलम १५२- आय चा भंग करून वसूल केलेली कोणतीही रक्कम महानगरपालिकेकडे समपहत करण्यात येईल. समपहरेणाचा कोणताही आदेश देण्यात आला असेल त्यावेळी आयुक्त तो निश्चित करील असा तपशील देऊन व अशा पध्दतीने संबंधीत व्यक्तींच्या माहितीसाठी त्यासंबंधात नोटीस प्रसिध्द करील किंवा प्रसिध्द करण्याची व्यवस्था करील.

(२) आयुक्ताला, हा अधिनियम किंवा हे नियम यांच्या तरतुदीअन्वये कोणतीही कार्यवाही करताना किंवा अन्यथा कोणतीही व्यक्ती किंवा व्यापारी, पोट-नियम (१) अन्वये कोणत्याही रकमेच्या शास्तीस किंवा समपहरेणास किंवा या दोन्ही गोष्टींस पात्र आहे असे मानण्यास कारण असेल तर तो, अशा व्यक्तीवर नमुना "ओ" मध्ये नोटीस दिनांकास व ठिकाणी हजर राहण्यास आणि पोट-कलम

(१) मध्ये तरतुद केल्यानुसार कोणत्याही रकमेची शास्ती किंवा समपहरेण अथवा या दोन्ही गोष्टी तिच्यावर का लादण्यात येऊ नयेत याचे कारण दाखवण्यास फर्मावील.

(३) त्यानंतर आयुक्त चौकशी करील व त्याला योग्य वाटेल असा आदेश काढील.

४३. चुकांची दुरुस्ती - १) आयुक्ताला त्याने कोणताही आदेश काढल्याच्या दिनांकापासून दोन वर्षांच्या आत कोणत्याही वेळी, स्वतःहोऊन अभिलेखातील कोणतीही उघड चुक दुरुस्तीकरता येईल आणि त्याच कालावधीत, अशा आदेशामुळे बाधा पोहचलेल्या कोणत्याही व्यक्तीने त्याच्या निदर्शनास आणून दिलेली अशी कोणतीही चुक दुरुस्त करता येईल:

परंतु असे की, दुरुस्तीच्या परिणामी उपकरात वाढ होणार असेल किंवा परताव्याची रक्कम कमी होणार असेल तर आयुक्ताने, अशा व्यक्तीला, तसे करण्यासंबंधीतील त्याच्या हेतुबाबत नमुना कमी "प" मध्ये नोटीस दिलेली नसेल आणि तिचे म्हणणे ऐकून घेण्याची वाजवी संधी दिलेली नसेल तर, अशी कोणतीही दुरुस्ती करता येणार नाही.

(२) अशा कोणत्याही दुरुस्तीच्या परिणामी उपकर किंवा शास्ती किंवा व्याज किंवा समपहरेणाची रक्कम कमी होणार असेल त्याबाबत आयुक्त अशा व्यक्तीला देय असलेली कोणतीही रक्कम परा करील.

(३) अशा कोणत्याही दुरुस्तीच्या परिणामी उपकर किंवा शास्ती किंवा व्याज किंवा समपहरेणाची रक्कम यात वाढ होणार असेल, किंवा परताव्याच्या रकमेत घट होणार असेल त्याबाबतीत आणि वरील कोणतीही रक्कम नोटीशीत विनिर्दिष्ट केलेल्या दिनांकानंतर काही काळासाठी किंवा प्रदानाच्या वाढीव दिनांकानंतरही भरण्यात आली नसेल तर मालमत्ता कराची थकबाकी म्हणून ती वसुलीयोग्य असेल.

४४. महसुलाच्या संबंधात कटाने केलेले हस्तांतरण रद्दबातल ठरणे.- (१) एकूण पंचवीस हजार रुपयांपेक्षा अधिक असेल एवढी रक्कम उपकर म्हणून या नियमान्वये देय असलेली अन्य कोणतीही रक्कम

भरण्यास पात्र असलेला कोणताही व्यापारी किंवा अन्य व्यक्ती यांनी या नियमान्वये कोणतीही कार्यवाही प्रलंबित असताना, महसुलाच्या बाबतीत फसवणूक करण्याच्या हेतूने रुपये दहा हजार किंवा त्याहून अधिक रकमेच्या त्याच्या धंद्याच्या कोणत्याही मत्तेची, अन्य कोणत्याही व्यक्तीच्या नावे कोणत्याही प्रकारचे हस्तांतरण करून त्याद्वारे कब्जावर प्रभार निर्माण केला असेल किंवा ते त्यात सहभागी झाले असतील तर, अशी कार्यवाही पूर्ण झाल्यामुळे व्यापारी किंवा व्यक्ती यांनी त्यांच्याकडून देय असलेला कोणताही उपकर किंवा अन्य कोणताही रक्कम यांच्या संबंधात कोणतीही मागणी केली तर, असा प्रभार किंवा हस्तांतरण हे रद्दबातल ठरेल :

परंतु असे की, असा प्रभार किंवा असे हस्तांतरण हे किमती मोबदल्यासाठी करण्यात आले असेल तर आणि तर आणि या नियमान्वये कार्यवाही प्रलंबित असल्याची नोटीस देण्यात आली नसेल तर, रद्दबातल ठरणार नाही.

(२) उपकर किंवा या नियमान्वये देय असलेली अन्य कोणतीही रक्कम भरण्यास पात्र असलेली कोणतीही व्यक्ती किंवा व्यापारी यांनी या नियमान्वये कोणतीही प्रलंबित असताना, किंवा ती पूर्ण झाल्यानंतर, त्यांच्या कोणत्याही मत्तेची अन्य कोणत्याही व्यक्तीच्या नावे विक्री, गहाण, देणगी, विनियम किंवा अन्य कोणत्याही प्रकारचे हस्तांतरण करून त्याद्वारे कब्जावर प्रभार निर्माण केला असेल किंवा ते त्यात सहभागी झाले असतील आणि पोट-नियम (१) अन्वये नोटीस देईल व चौकशी करील आणि तो प्रभार किंवा हस्तांतरण रद्दबातल होईल किंवा कसे याबाबत निर्णय घेईल.

(३) अशी चौकशी केल्यानंतर आयुक्त तो प्रभार किंवा हस्तांतरण रद्दबातल ठरेल अशी निर्णयाप्रत आला तर, असा प्रभार किंवा हस्तांतरण रद्दबातल करण्याचा आदेश आयुक्त काढेल.

स्पटीकरण.- या नियमात "मत्ता" म्हणजे ज्या मर्यादेपर्यंत हा कोणताही मत्ता करपात्र व्यक्तीच्या धंद्याच्या धंदेमालाचा भाग बनत नाही त्या मर्यादेपर्यंत जमीन, इमारत, यंत्रसामग्री, योजना, शेअर कर्जरोखे व बँकांमधील मुदत ठेवी.

४५. कलम १५२-म ची पोट-कलमे (१) व (२) यांच्या तरतुदी विवक्षित प्रकरणांना लागू न होणे.- अधिनियमाचे कलम १५२-म ची पोट-कलमे (१) व (२) च्या तरतुदी पुढील बाबींच्या प्रकरणांच्या बाबतीत लागू होणार नाहीत,-

(अ) भारतीय दंड संहिता १८६० चा ४५ किंवा भ्रष्टाचार प्रतिबंध अधिनियम, १९८८ (१९८८च्या ४९) अथवा त्यावेळी अमलात आलेला अधिनियम किंवा अन्य कोणतेही विवरणपत्र, विवरण, लेखे, दस्तऐवज, पुरावा, प्रतिज्ञालेख किंवा जबानी यांच्या संबंधातील असा कोणताही तपशील, किंवा

(ब) कोणतीही नोटीस बजावण्यासाठी किंवा कोणत्याही मागणीच्या वसुलीसाठी या नियमान्वये कोणत्याही कार्यपध्दतीची कायदेशीर अंमलबजावणी केल्यामुळे असे प्रकरण झाले असेल तेव्हा असा कोणताही तपशील, किंवा

(क) कोणत्याही दिवाणी न्यायालयातील ज्या दाव्यात शासन एक पात्र असेल अशा कोणत्याही दाव्यात या नियमान्वये केलेल्या कोणत्याही कार्यवाहीच्या संबंधातील कोणत्याही बाबीशी संबंधित असलेला असा कोणताही तपशील, किंवा

(ड) या नियमान्वये बसविण्यात आलेल्या उपकराच्या जमा रकमा किंवा परताव्याच्या रकमा यांची लेखा परीक्षा करण्यासाठी नियुक्त केलेल्या कोणत्याही अधिकाऱ्याकडील असा कोणताही तपशील, किंवा

(ई) महानगरपालिकेतील अधिकाऱ्यांच्या चौकशीशी संबंधित असलेला, लोकसेवक (चौकशी) अधिनियम, १८५० (१८५० चा ३७) अन्वये आयुक्त म्हणून नियुक्त करण्यात आलेली व्यक्ती किंवा नियुक्त करण्यात आलेल्या व्यक्ती यांच्याशी संबंधित असलेला, किंवा अशी चौकशी करण्यासाठी अन्यथा नियुक्त केलेल्या कोणत्याही अधिकाऱ्याशी संबंधित असलेला, अथवा भारताच्या संविधानान्वये स्थापन करण्यात आलेला लोकसेवा आयोग अशा चौकशीतून उदभावणाऱ्या कोणत्याही बाबीशी संबंधित काम पार पाडत असेल, तेव्हा त्या आयोगाशी संबंधित असलेला असा तपशील किंवा

(फ) केंद्र सरकार किंवा राज्य शासन यांनी बसविलेला कोणताही कर किंवा शुल्क, यांची आकारणी करण्यास किंवा वसुली करण्यास त्याला समर्थ करण्याच्या प्रयोजनासाठी आवश्यक असलेल्या व त्या केंद्र सरकारच्या किंवा राज्य शासनाच्या अधिकाऱ्याकडे असलेल्या वस्तुस्थितीचा तपशील किंवा

(ग) अपूरे मुद्रांक लावलेले दस्तऐवज अडकवून ठेवण्यासाठी मुंबई मुद्रांक अधिनियम, १९५८(१९५८ चा मुंबई ६०) किंवा भारतीय मुद्रांक अधिनियम, १८९९(१८९९ चा दोन) अन्वये शासकीय कर्मचारी त्याच्या अधिकारांची कायदेशीर अंमलबजावणी करत असताना असे प्रकरण झाले असेल तर, असा कोणताही तपशील, किंवा

(ह) विधी व्यावसायी, उपकर व्यावसायी सनदी लेखापाल किंवा परिव्यय लेखापाल यांच्या विरुद्धच्या उपकरविषयक कार्यवाही संबंधातील गैरवर्तणुकीच्या आरोपाच्या चौकशीशी संबंधित असलेला आणि विधी व्यवसायी, उपकर व्यवसायी, सनदी लेखापाल किंवा परिव्यय लेखापाल हे व्यवसाय करणाऱ्या व्यक्तींच्या विरुद्ध शिस्तभंगाची कार्यवाही करण्यासंबंधातील अधिकार प्रदान करण्यात आलेल्या प्राधिकाऱ्याशी संबंधित असलेला असा कोणताही तपशील असेल तेव्हा तो तपशील, किंवा

(आय) संचालक, अर्थ व सांख्यिकी केंद्र किंवा त्याच्या हाताखालील कोणताही अधिकारी यांच्याकडील अथवा कोणत्याही विक्रेय वस्तुवरील उपकर भार निश्चित करण्यास संचालक किंवा अशी व्यक्ती किंवा अशा व्यक्ती यांना समर्थ करण्यासाठी नियम ४० अन्वये आवश्यक असेल त्यानुसार प्राधिकृत करण्यात आलेली कोणतीही व्यक्ती किंवा कोणत्याही व्यक्ती यांच्याकडील असा कोणताही तपशील, किंवा

(जे) राज्य शासन कोणत्याही विनिर्दिष्ट प्रकरणी निदेश देईल त्यानुसार त्यावेळी अमलात असलेल्या कोणत्याही कायदान्वयेची चौकशी किंवा खटला यांच्या प्रयोजनार्थ केंद्र सरकारच्या किंवा राज्य शासनाच्या अधिकाऱ्याकडील असा कोणताही तपशील.

४६. नियम ३८ अन्वये आवश्यक असलेल्या माहितीचे प्रकरण आणि त्या नियमान्वये माहिती किंवा विवरण सादर करण्यात कसूर करणे.- (१) नियम ३८ च्या प्रयोजनार्थ दिलेल्या कोणत्याही बाबींच्या संदर्भात कोणत्याही वैयक्तिक विवरणाची कोणतीही माहिती आणि कोणत्याही वैयक्तिक विवरणाचा कोणताही भाग, मालकाची किंवा त्याच्या प्राधिकृत अभिकर्त्यांची लेखी पुर्वानुमती न घेता कोणत्याही तपशिलावरून विशिष्ट व्यापाऱ्याचा निर्देश ओळखणे शक्य होईल अशा प्रकारे प्रसिध्द करता येणार नाही, आणि या नियमाच्या तरतुदीअन्वये कोणत्याही कार्यवाहीच्या प्रयोजनार्थ अशा कोणत्याही माहितीचा वापर करता येणार नाही.

(२) या अधिनियमाखालील किंवा भारतीय दंडसंहितेखालील खटल्यांच्या प्रयोजनार्थ असे, त्याव्यतिरिक्त नियम ४१ अन्वये आकडेवारी गोळा करण्याच्या कामावर नसलेल्या किंवा अधिनियमाच्या प्रशासनाच्या कामात सहभागी नसलेल्या कोणत्याही व्यक्तीला त्या नियमात निर्दिष्ट केलेली कोणतीही माहिती किंवा कोणतेही वैयक्तिक विवरण पाहण्याची किंवा पाहावयास मिळण्याची परवानगी देण्यात येणार नाही.

(३) नियम ३९ अन्वये कोणतीही माहिती किंवा विवरण सादर करण्यास फर्माविण्यात आलेली कोणतीही व्यक्ती-

(अ) त्या नियमान्वये आवश्यक असलेली अशी माहिती किंवा विवरण सादर करण्यास बुद्धिपुरस्सर नकार देईल किंवा कायदेशीर कारण नसताना हयगय करील, किंवा

(ब) जी खोटी असल्याचे तिला माहिती असेल अशी कोणतीही माहिती किंवा विवरण जाणुनबुजून सादर करील किंवा सादर करण्याची व्यवस्था करील, तर आयुक्त, त्या व्यक्तीला आपली बाजू मांडण्याची वाजवी संधी दिल्यानंतर लेखी आदेशाव्दारे त्या व्यक्तीवर शंभर रुपयांपर्यंत असू शकेल इतका दंड बसवू शकेल, आणि ही कसूर चालू राहणारी असेल, तेव्हा ती चालू राहिलेल्या कालावधीसाठी दरदिवसाला दहा रुपयापेक्षा अधिक नसेल इतका दंड बसवू शकेल.

(४) नियम ३९ अन्वये आकडेवारी गोळा करण्याच्या संबंधात कामावर असलेली कोणतीही व्यक्ती त्या नियमान्वये देण्यात आलेल्या किंवा तयार करण्यात आलेल्या कोणत्याही विवरणातील कोणतीही माहिती अथवा मजकूर त्या नियमान्वयेची तिची कर्तव्ये पार पाडण्यासाठी किंवा अधिनियम आणि हे नियम याखालील किंवा भारतीय दंड संहिता (१८६० चा ४५) याखालील अपराधाबाबतच्या खटल्याच्या प्रयोजनासाठी म्हणून असेल त्याव्यतिरिक्त अन्य प्रकारे हेतूपुरस्सर उघड करीत असल्याचे आढळून येईल तर आयुक्त, त्या व्यक्तीला आपली बाजू मांडण्याची वाजवी संधी दिल्यानंतर लेखी आदेशाव्दारे त्या व्यक्तीवर एक हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल इतका दंड बसवू शकेल.

- ४७. व्यापारी आणि इतर व्यक्ती यांच्या संबंधीची माहिती लोकहिताच्या दृष्टीने प्रसिध्द व उघड करणे.-**
- (१) नियम ४५ मध्ये काहीही अंतर्भूत केलेले असले तरी, कोणत्याही व्यापाऱ्यांची अथवा इतर व्यक्तींची नावे आणि अशा व्यापाऱ्यांच्या व इतर व्यक्तींच्या संबंधात या नियमाखाली केलेल्या कोणत्याही कार्यवाहीशी संबंधित इतर कोणताही तपशील प्रसिध्द करणे किंवा उघड करणे लोकहिताच्या दृष्टीने आवश्यक किंवा इष्ट आहे असे आयुक्ताचे मत असेल तर, त्याला अशी नावे आणि तपशील त्याला योग्य वाटेल अशा रीतीने प्रसिध्द किंवा उघड करता येईल किंवा प्रसिध्द किंवा उघड करण्याची व्यवस्था करता येईल.
- (२) समुचित अपील प्राधिकरणाकडे अपील सादर करण्याची मुदत अपील सादर करण्यात येऊन समाप्त होईपर्यंत किंवा जर अपील सादर करण्यात आलेले असेल तर, ते निकालात काढण्यात येईपर्यंत बसवण्यात आलेला कोणताही उपकर किंवा लादण्यात आलेली कोणतीही शास्ती किंवा अधिनियम आणि हे नियम यांच्याशी संबंधित असलेल्या कोणत्याही अपराधाबद्दलची शाबिती आणि अधिनियम व हे नियम याअन्वयेची कार्यवाही यांच्या संबंधात या नियमान्वये काहीही प्रसिध्द किंवा उघड करण्यात येणार नाही.
- स्पटीकरण.-** भागीदारी संस्था, कंपनी किंवा व्यक्तींचा इतर संघ यांच्या बाबतीत भागीदारी संस्थेचे भागीदार, कंपनीचे संचालक, व्यवस्थापक, अभिकर्ते, कार्यवाही कोषाध्यक्ष किंवा व्यवस्थापक किंवा यशस्थिती संघाचे सदस्य यांची नावे प्रसिध्द किंवा उघड करणे हे आयुक्ताच्या मते प्रकरणाच्या परिस्थितीमुळे समर्थनीय ठरत असेल तर, ती नावे देखील प्रसिध्द किंवा उघड करता येतील.
- ४८. विवक्षित प्रकरणामध्ये सुट.-** (१) राज्य किंवा केंद्र शासनाने शहरात आयात केलेला माल शासनाच्या मालकीचा असून तो सार्वजनिक प्रयोजनासाठी आयात केलेला आहे आणि त्याचा उपयोग लाभासाठी केला जात नाही किंवा करण्याचा उद्देश नाही असे प्रमाणित करणारे संबंधित शासनाने यासाठी शक्ती प्रदान केलेल्या अधिकाऱ्याने दिलेले प्रमाणपत्र सादर करण्यात आल्यानंतर अशा आयात केलेल्या मालावर कोणताही उपकर बसवण्यात येणार नाही.
- (२) राज्य किंवा केंद्र शासनाच्या वतीने किंवा त्याच्यासाठी शहराच्या सीमांमध्ये आयात केलेला माल शासनाच्या मालकीचा असून तो सार्वजनिक प्रयोजनासाठी आयात केलेला आहे आणि त्याचा उपयोग लाभासाठी केला जात नाही किंवा करण्याचा उद्देश नाही असे प्रमाणित करणारे संबंधित शासनाने यासाठी शक्ती प्रदान केलेल्या अधिकाऱ्याने दिलेले प्रमाणपत्र तो माल आयात केल्याच्या दिनांकापासून सहा महिन्यांच्या कालावधीत सादर करण्यात आल्यानंतर अशा आयात केलेल्या मालावर कोणताही उपकर बसविण्यात येणार नाही.
- (३) एखाद्या व्यापाऱ्याने किंवा व्यक्तीने शहरामध्ये बाळगलेला कोणताही माल, या नियमाखालील स्पष्टीकरणामध्ये नमुद करण्यात आलेल्या प्रक्रिया त्यावर करण्यासाठी शहराबाहेर हलवण्यात येईल आणि त्या मालाची स्थिती किंवा बाह्यस्वरूप त्याचप्रमाणे मालकी मूल्य कोणताही बदल न होता तो पुन्हा आयात करण्यात येईल तर, शहराबाहेर हलवलेल्या मालाचे मूल्य प्रक्रिया केलेल्या फेर आयातीत मालाच्या एकूण मुल्यामधून वजा करण्याची मुभा देण्यात येईल आणि केवळ भर पडलेल्या मुल्यावर म्हणजेच प्रक्रियेचा खर्च, स्थानांतरणाचा खर्च इत्यादीवर उपकर बसविण्यायोग्य असेल, परंतु मालाची शहराबाहेर निर्यात केल्याच्या दिनांकापासून सहा महिन्यांच्या आत त्याची फेर आयात झालेली असली पाहिजे आणि व्यापाऱ्याने संबंधित कालावधीच्या विवरणामध्ये अशा निर्यातीची माहिती दिलेली असली पाहिजे.
- (४) शहरातील कोणताही व्यापारी, या नियमाखालील स्पष्टीकरणामध्ये नमुद केलेली कोणतीही प्रक्रिया उक्त्या कामाच्या तत्वावर करण्यासाठी शहराबाहेरील कोणत्याही ठिकाणाहून कोणताही माल आयात करील आणि प्रक्रिया करण्यात आलेला माल त्याची आयात केल्यापासून सहा महिन्यांच्या आत निर्यात केलेला आहे आणि निर्यातीच्या वेळी त्या मालाच्या मालकीमध्ये व स्वरूपामध्ये कोणताही बदल झालेला नव्हता अशी आयुक्ताची खात्री पटेल अशा प्रकारे सिध्द करील तर पुढील शर्तीच्या अधीन राहून त्या मालावर कोणताही उपकर बसवण्यात येणार नाही, त्या शर्ती अशा-
- (एक) व्यापाऱ्याने अशा मालाचे मूल्य संबंधित कालावधीच्या विवरणामध्ये दाखविले पाहिजे.

(दोन) व्यापाऱ्याने आयुक्त या संबंधात ठरवून देईल अशी अनामत रक्कम हमी म्हणून भरली पाहिजे.

(५) शहरामध्ये बाळगलेला कोणताही माल विकण्यात येईल आणि तो शहराबाहेर निर्यात करण्यात येईल व खरेदीदाराने नाकारल्यामुळे तो माल परत मिळेल तेव्हा अशा मालावर कोणताही उपकर बसवण्यात येणार नाही, मात्र, तो माल त्याच्या निर्यातीच्या दिनांकापासून सहा महिन्यांच्या कालावधीत शहरात परत मिळालेला असला पाहिजे आणि अशा मालाची विक्री संबंधित कालावधीच्या विवरणामध्ये दाखविलेली होती असे व्यापाऱ्याने आयुक्ताची खात्री पटेल अशा प्रकारे सिध्द केले पाहिजे.

स्पटीकरण.- पोटनियम (३) व (४) यांच्या प्रयोजनांसाठी "प्रक्रिया करणे" याचा अर्थ पुढील प्रमाणे असेल-

(एक) रंगविणे, विरंजन करणे, रंगलेप देणे, छापाई करणे, शेवटचा हात देणे, भरतकाम करणे, डबलिंग (Doubling), लपेटणे (twisting) धातुरूप देणे (Metalising) आणि विद्युतलेपन

(दोन) सांगाडे बांधून ते सर्व प्रकारच्या वाहनाच्या साटयावर (Chasis) बसवणे आणि त्यामध्ये आयुक्त वेळोवेळी मान्यता देईल अशा प्रक्रियांचा देखील समावेश होईल. आयुक्ताचा या संबंधातील निर्णय अंतिम राहिल.

४९. निर्यातीच्या बाबतीत उपकराचा परतावा.- विक्री करारानुसार असेल त्याव्यातिरिक्त अन्य प्रकारे कोणताही माल आयात करणारी व्यक्ती शहरामध्ये आयात करण्यात आलेला आणि ज्याच्या आयातीवर यथोचित उपकर भरण्यात आलेला असेल असा माल शहराबाहेर निर्यात करील किंवा त्या व्यक्तीने अशा मालाची विक्री केलेली असली आणि त्या व्यक्तीने पुढील शर्ती पूर्ण केल्या तर, अशा रितीने भरण्यात आलेल्या उपकरांपैकी नव्वद टक्के कर त्या व्यक्तीला नमुना "म" मधून आदेशाद्वारे परत करण्यात येईल. त्या शर्ती म्हणजे,

(अ) आयात केलेला माल निर्यातीसाठी आयात केलेला आहे हे दर्शवून त्याचा तपशील संबंधित विवरणामध्ये दिला पाहिजे आणि ते विवरण दाखल केले पाहिजे.

(ब) आयातीतील कर संबंधित विवरणाबरोबर भरला पाहिजे.

(क) माल आयात केल्यापासून सहा महिन्यांच्या कालावधीत त्याची शहराबाहेर निर्यात केली पाहिजे.

(ड) त्या व्यक्तीने निर्यातीनंतर संबंधित विवरण दाखल करून परताव्याची मागणी केली पाहिजे.

(इ) त्याव्यक्तीला सांगण्यात येईल तेव्हा तिने आयात करण्यात आलेला माल विनिर्दिष्ट कालावधीत आणि मालामध्ये बदल न करता निर्यात करण्यात आलेला आहे, असे आयुक्तांची खात्री पटेल अशा प्रकारे सिध्द केले पाहिजे.

परंतु असे की, अशा कोणत्याही व्यापाऱ्यास, जो अनुसूची "अ" मध्ये नमूद केलेल्या वस्तुची आयात व निर्यात नियमितरीत्या करित असेल, आयुक्त अशा व्यापाऱ्याकडून आयात केलेला माल विहित केलेल्या मुदतीत निर्यात करावयाचा आहे असे हमीपत्र घेतल्यानंतर देय असलेल्या उपकराच्या केवळ १० टक्के रक्कम भरण्याची परवानगी देऊ शकेल.

५०. कार्यवाहीच्या वेळी कोणत्याही प्राधिकरणासमोर हजर राहणे.- (१) या नियमाखालील कोणत्याही कार्यवाहीच्या संबंधात कोणत्याही प्राधिकरणासमोर उपस्थित होण्याचा हक्क असलेल्या किंवा उपस्थित होणे आवश्यक असलेल्या कोणत्याही व्यक्तीला पुढील व्यक्तीमार्फत हजर राहता येईल-

(अ) नातेवाईक किंवा त्यांने नियमितपणे कामावर ठेवलेली व्यक्ती, किंवा

(ब) पोट-नियम (२) द्वारे किंवा त्याद्वारे ज्याला अनर्ह ठरवण्यात आलेले नसेल असा विधी व्यवसायी, सनदी लेखापाल किंवा परिव्यय लेखापाल, किंवा

(क) आयुक्ताने या संबंधात वेळोवेळी दिलेल्या सर्वसाधारण आदेशाद्वारे त्याने विनिर्दिष्ट केलेल्या अर्हता ज्याच्याकडे आहेत आणि ज्याच्या नावाची नोंद आयुक्त त्या संबंधात ठेवील अशा नोंदवहीमध्ये केलेली असेल, आणि ज्याला पोट-नियम(२) द्वारे किंवा त्या अन्वये अनर्ह ठरवण्यात आलेले नसेल अशा उपकर व्यवसायी याला अशा व्यक्तीने नमुना "क्यु" मध्ये प्राधिकारपत्र दिलेले असेल तर, अशा नातेवाईक, कामावर ठेवलेली व्यक्ती, विधी व्यवसायी, सनदी लेखापाल, परिव्यय लेखापाल किंवा उपकर व्यवसायी अशा प्राधिकारपत्रामध्ये अशा कार्यवाहीमध्ये अशा व्यक्तीच्या वतीने काम करण्याच्या प्राधिकाराचा समावेश करता येईल.

(२) आयुक्त-

(अ) ज्याला सेवेतून काढून टाकण्यांत किंवा बडतर्फ करण्यांत आलेले आहे किंवा,

(ब) जो विधी व्यवसायी, सनदी लेखापाल किंवा परिव्यय लेखापाल असून त्याला, तो ज्या व्यवसायातील आहे त्यामधील व्यक्तीविरुद्ध शिस्तभंगाची कारवाई करण्याचा अधिकार मिळालेल्या प्राधिकरणाने या नियमाखालील कोणत्याही कार्यवाहीच्या संबंधात गैरवर्तनाबद्दल दोषी ठरवलेले असेल, किंवा

(क) जो उपकर व्यवसायी असून त्याला आयुक्ताने गैरवर्तनाबद्दल दोषी ठरवले असेल, अशा कोणत्याही विधी व्यवसायीला, सनदी, लेखापालाला, परिव्यय लेखापालाला किंवा उपकर व्यवसायीला लेखी आदेशाद्वारे आणि त्या आदेशात नमूद करावयाच्या कारणांसाठी व आदेशात नमूद केलेल्या कालावधीमध्ये कोणत्याही प्राधिकरणासमोर उपस्थित राहण्यासाठी अनर्ह ठरवू शकेल.

(३) कोणत्याही व्यक्तीला तिची बाजू मांडण्याची वाजवी संधी दिल्याखेरीज तिच्या संबंधात अनर्हतेबाबतचा कोणताही आदेश देण्यात येणार नाही.

(४) या नियमान्वये तिच्याविरुद्ध अनर्हतेचा कोणताही आदेश देण्यात आला असेल त्या कोणत्याही व्यक्तीला, तो आदेश रद्द करून घेण्यासाठी असा आदेश तिला कळवण्यांत आल्याच्या दिनांकापासून एक महिन्याच्या आत अर्ज करता येईल.

(५) आयुक्ताचा आदेश, तो देण्यांत आल्यापासून एक महिन्यापर्यंत किंवा अर्ज दाखल करण्यांत आले असेल तेव्हा अर्जाचा निर्णय होईपर्यंत अमलात येणार नाही.

(६) आयुक्ताला स्वाधिकारे किंवा या संबंधात त्याच्याकडे अर्ज करण्यांत आल्यानंतर, कोणत्याही व्यक्तीविरुद्ध पोट-नियम (२) अन्वये देण्यांत आलेला कोणताही आदेश रद्द करता येईल आणि त्यानंतर अशी व्यक्ती अनर्ह असल्याचे बंद होईल.

नमुना अ
नियम १३ (३) पाहा

नोंदणीसाठी आवेदनपत्र

प्रति,
आयुक्त,
महानगरपालिका,

१. * मी म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या मालकीच्या व्यवसायात म्हणून (येथे भागीदार, व्यवस्थापक, व्यवस्थापकीय विश्वस्त, संचालक, कार्यवाह प्रधान अधिकारी नमूद करावे.) (येथे भागीदारी संस्थेचे, कंपनीचे, स्थानिक प्राधिकरणाचे, महामंडळाचे, संस्थेचे, क्लबचे, व्यक्ती संघाचे, हिंदू अविभक्त कुटुंबाचे किंवा विश्वस्त मंडळाचे नाव नमूद करावे.) राज्य शासनाकडून/केंद्र सरकारकडून चालवल्या जाणाऱ्या या शहरातील व्यवसायाचे केवळ प्रमुख ठिकाण असलेल्या खोली/सदनिका क्रमांक येथे स्थित असलेल्या इमारतीचे नाव इमारतीचा नगरपालिका घर क्रमांक प्रभाग/ठिकाण मार्ग केंद्र / गांव क्षेत्र डाक कार्यालय ,पिनकोड तालुका येथे चालवत असून माझ्या नावाची नोंदणी करण्यासाठी/उक्त भागीदारी संस्था, कंपनी, स्थानिक प्राधिकरण, महामंडळ, संस्था, क्लब, व्यक्ती संघ, हिंदू अविभक्त कुटुंब, विश्वस्त मंडळ (किंवा शासन) यांच्या उपकर नियमाच्या नियम १३ अन्वये याद्वारे अर्ज करत आहे.
२. * मालकाचे नांव व कायम राहण्याचा पत्ता / * व्यवसायातील सर्व भागीदार किंवा संस्था, क्लब किंवा इतर संघ यांच्या व्यवस्थापन समितीचे सर्व सदस्य किंवा कोणताही व्यवसाय असणाऱ्या खालीलप्रमाणे (हिंदू अविभक्त कुटुंबाचा व्यवसाय असणाऱ्या सदस्यांसह नावे व कायम राहण्याचे पत्ते, त्यांचे वय, वडीलांचे नांव (जर अर्जदार हा कोणत्याही कायद्याद्वारे विधी संस्थापित किंवा शासकीय विभाग असेल तर) भरण्यांत येऊ नये.)

अनु.	नाव	वडीलांचे नाव	वय	कायम राहण्याचा पत्ता/टेलिफोन क्रमांक
१.				
२.				
३.				
४.				
५.				

जर पाचपेक्षा अधिक नावे असतील तर, वरील तपशिल अर्जदाराने यथोचितरित्या स्वाक्षरी करून व दिनांक घालून जोडण्यांत यावा.

३. वर नमूद केलेल्या ठिकाणी व्यवसाय सुरु करण्याचा दिनांक असा आहे.
४. दिनांक १ एप्रिल पासून सुरु होणाऱ्या पहिल्या वर्षात आयात/पुनर्विक्रेता म्हणून उपकर नियमांच्या दरांच्या प्रयोजनासाठीची उलाढाल सुरुवातीला अधिक झाल्यामुळे नोंदणीसाठी हा अर्ज करण्यांत येत आहे.
५. उलाढालीचा तपशिल खालीलप्रमाणे आहे -

- (एक) दिनांक ते शहरात आयात केलेल्या मालाचे मूल्य रुपये
- (दोन) दिनांक पासून पर्यंत खरेदी केलेल्या/विक्री केलेल्या अनुसूची "अ" च्या मालाचे मूल्य रुपये
- (तीन) दिनांक पासून दिनांक पर्यंत खरेदी केलेल्या/विक्री केलेल्या (करयोग्य/करमुक्त) मालाचे मूल्य रुपये
६. खालील बाबीमुळे नोंदणीसाठी आवेदनपत्र करता येते-
- (अ) दिनांक पासून भागीदारी व्यवसायातून मालकीच्या व्यवसायात रुपांतर करण्याचा बदल झाल्यामुळे.
- (ब) दिनांक पासून मालकीच्या व्यवसायातून भागीदारी संस्थेच्या व्यवसायात रुपांतर करण्याच्या घटनेत बदल झाल्यामुळे.
- (क) दिनांक पासून मालकीच्या संस्थेचा भागीदारी संस्थेच्या विक्रेत्या व्यवसायातून खाजगी मर्यादित/सार्वजनिक मर्यादित व्यवसायात रुपांतर करण्याच्या घटनेत बदल झाल्यामुळे.
- (ड)* श्री..... यांचा म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या अंशतः बदल यापुर्वीचा या संपूर्ण उपकर नियम अन्वये आणि हा आर.सी.क्रमांक धारण करणाऱ्या व्यवसायीची नोंदणी करण्यांत आली होती.
७. व्यवसायाचे हिशेब या भाषेत ठेवण्यांत येतात.
८. माझ्या उक्त ** खाली नमूद केलेल्या पत्त्याप्रमाणे व्यवसायाची अतिरिक्त ठिकाणे असून त्या व्यतिरिक्त शहरात इतर कोणतेही व्यवसायाचे ठिकाण नाही.

अतिरिक्त ठिकाणावरील व्यवसायाचे नाव व स्वरूप (१)	अतिरिक्त व्यवसायाच्या ठिकाणाचा पत्ता (२)	वखार आहे किंवा नाही ते नमूद करावे. होय/नाही (३)

९. व्यवसायाचे स्वरूप हे पूर्णपणे/प्रामुख्याने/अंशतः, निर्यातविषयक, घाऊक वितरण, किरकोळ वितरण, किंवा कमिशन अभिकरण असे आहे.
१०. उक्त हे व्यवहार खालील वर्गातील मालाचा व्यवहार (सर्वसाधारण वर्णन) आहे.
११. या वर्षात खरेदी केलेल्या/विक्री केलेल्या किंवा पुन्हा विक्री केलेल्या कर योग्य मालाच्या उलाढालीच्या सुरुवातीला रु.७५,००० किंवा त्यापेक्षा अधिक आहे, किंवा
१२. शहरात आयात केलेल्या मालाचे मूल्य रोजी रुपये ५,००० पेक्षा अधिक आहे, किंवा
१३. सर्व मालांची उलाढाल (करयोग्य+करमुक्त) सुरुवातीला दिनांक रोजी रु.७५,०००/-, १,२५,००० पेक्षा अधिक आहे, किंवा
१४. उक्त व्यवसाय हा सोपीव कामाच्या तत्वावरील पूर्णतः/अंशतः प्रक्रिया करणारा व्यवसाय चालवत आहे (नाव द्यावे) हे प्रक्रिया करणारे व्यवसाय नियम ४८ च्या स्पष्टीकरणात नमूद करण्यांत आले आहेत.

सोपीव कामाच्या तत्वावरील संस्करणाचा तपशिल

१५. नियम १३ अन्वये आवश्यक असल्याप्रमाणे या अर्जासोबत माझ्या अलीकडील छायाचित्राच्या दोन प्रती सादर करण्यांत येत आहेत.
१६. उक्त व्यवसायानुसार मी एक नोंदणीकृत विक्रेता/व्यापारी असून खालील अधिनियमानुसार दाखविल्याप्रमाणे माझा नोंदणी क्रमांक धारण केला आहे.

अधिनियमाचे नावे

- (ए) मुंबई विक्रीकर अधिनियम, १९५८
 (बी) केंद्रीय विक्रीकर अधिनियम, १९५६
 (सी) वर्क्स कॉन्ट्रॅक्ट अधिनियम, १९८९
 (डी) चैनीच्या वस्तुवरील कर अधिनियम, १९८७
 (इ) भाडेपट्टा अधिनियम, १९८५
 मुंबई दुकाने व संस्था अधिनियम, १९४८ अन्वये
 धारण केलेले लायसन्स/परवाना उत्पादन शुल्क
 अधिनियम

नोंदणी क्रमांक

.....

१७. उपरोक्त निवेदने माझ्या माहितीप्रमाणे व श्रद्धेप्रमाणे खरी आहेत.

ठिकाण :-

दिनांक :-

(सही)

संबंधित प्राधिकाऱ्याचा दर्जा

१८. **भागीदारी संस्थेच्या भागीदारांचे प्रतिज्ञापत्र :-** आम्ही यात सह्या करणारे याद्वारे असे घोषित करतो की, आम्ही येथे म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या भागीदारीत व्यवसाय चालवत आहोत आणि आम्ही असे नमूद करतो की, उक्त भागीदारी संस्थेच्या नोंदणीसाठी केलेल्या अर्जात अंतर्भूत असलेली निवेदने आणि हे प्रतिज्ञापत्र आमच्या माहितीप्रमाणे व श्रद्धेप्रमाणे खरी आहेत.

अनु.	प्रत्येक भागीदाराचे नाव, वडीलांचे नाव व आडनाव यासह संपूर्ण नाव	कायम राहण्याचा पत्ता	भागीदारीतील शेअर्सची व्यक्ती	ज्या व्यवसायात भागीदाराचा कोणताही शेअर किंवा हितसंबंध असेल अशा इतर सर्व व्यवसायांचे नाव व पत्ता	सही
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)

ठिकाण :-

दिनांक :-

(केवळ कार्यालयीन उपयोगासाठी)

ज्या तारखेला बोलावण्यांत आले

ती तारीख

ज्या ठिकाणी बोलावण्यात आले

असेल ते ठिकाण

ज्या अधिकाऱ्यांसमोर बोलावण्यांत आले तो अधिकारी

प्राप्तकर्त्या अधिकाऱ्यांची सही

* लागू नसेल ते खोडावे.

** येथे भागीदारी संस्था, कंपनी, स्थानिक प्राधिकरण, महामंडळ, क्लब, सरकार, हिंदु अविभक्त कुटुंब किंवा विश्वस्त मंडळाचे नाव नमूद करावे.

पोच

उपकर नियमांच्या नियम ११ अन्वये यांच्याकडून नोंदणीसाठी नमुना "अ" मधील आवेदनपत्र मिळाले.

अनुक्रमांक

हिशेबांची पडताळणी करण्यासाठी अर्जदाराला ज्या तारखेला, ज्या ठिकाणी व ज्या अधिकाऱ्यांसमोर बोलावण्यांत आले असेल ती तारीख, ठिकाण व अधिकारी

दिनांक :-

प्राप्तकर्ता अधिकारी,

नमुना-ब
(नियम १४ (१) पाहा)

नोंदणी प्रमाणपत्र

क्रमांक
प्रमाणित करण्यांत येते की, श्री/सर्वश्री हे शहरातील खोली क्रमांक
प्लॉट क्रमांक इमारतीचे नाव इमारतीचा नगरपालिका
क्रमांक, प्रभाग केंद्र/गाव क्षेत्र
हे एकमेव/मुख्य व्यवसायाचे ठिकाण असून तेथे आपला व्यवसाय करत असून त्यांची दिनांक
पासून उपकर नियमाच्या नियम १३ अन्वये विक्रेता/व्यापारी म्हणून नोंदणी करण्यांत आली आहे.

हा व्यवसाय पूर्णतः/प्रामुख्याने/अंशतः यासाठी आहे.

हा विक्रेता/व्यापारी खालील वर्गाच्या मालाचा व्यवहार करतो (सामान्य वर्णन) या
विक्रेत्याची/व्यापाऱ्याची खाली विनिर्दिष्ट केलेल्या पत्त्यांवर व्यवसायांची अतिरिक्त ठिकाणे आहेत.

(ए) वखारीव्यतिरिक्त,

(बी) वखार

हा विक्रेता/व्यापारी खाली नमूद केलेल्या सोपीव कामाच्या तत्त्वार संस्करणाची कामे पार पाडत आहे.

.....
.....
.....

Seal

मुद्रा

ठिकाण :-

सही

दिनांक :-

नमुना - क
(पहा नियम १६ (१))
नोंदणी प्रमाणपत्र रद्द करण्यासाठी अर्ज

प्रति,
आयुक्त,
महानगरपालिका,

मी आणि/च्या वतीने (येथे नोंदणीकृत व्यापाऱ्याचे नांव नमूद करावे) मी, जो या नावाचा धंदा करीत आहे आणि ज्याच्याकडे उपकर नियमांअन्वये नोंदणी प्रमाणपत्र क्रमांक आहे आणि शहरातील टपाल कार्यालय (संपूर्ण पत्ता) ही त्यांच्या धंद्याची एकमेव/प्रमुख जागा आहे. याद्वारे उपकर नियमातील नियम १४ अन्वये उक्त नोंदणी प्रमाणपत्र पुढील कारणासाठी रद्द करण्यांत यावे असा अर्ज करीत आहे.

(अ) उक्त धंदा पासून बंद करण्यांत आलेला असल्यामुळे

(ब) या वर्षातील विक्रीची उलाढाल आणि खरेदीची उलाढाल पुढील तपशिलानुसार, महानगरपालिका उपकर नियमांतील नियम १ मध्ये विनिर्दिष्ट मर्यादेपेक्षा अधिक झालेली नसल्यामुळे.

कालावधी	आयात मालाचे मूल्य	शहरातील झालेल्या सर्व विक्रीची उलाढाल	धंद्याच्या सर्व ठिकाणी झालेली उलाढाल	शहरातील धंद्याच्या सर्व ठिकाणी झालेल्या सर्व खरेदीची उलाढाल	
		करयोग्य माल	करयोग्य नसलेला माल	करयोग्य माल	करयोग्य नसलेला माल
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)

(क) नियम १२ च्या पोटनियम (५) नुसार दिनांक पासून उक्त धंदा सर्वश्री यांच्याकडे हस्तांतरीत करण्यांत आलेला असल्यामुळे.

* (ड) धंद्याच्या मालकी हक्काबाबत पुढील बदल करण्यांत आलेले असल्यामुळे

* (ई) उक्त धंद्याची पुढीलप्रमाणे संपूर्णतः विल्हेवाट लावण्यांत आलेली असल्यामुळे

* (फ) पासून धंद्याचे अतिरिक्त ठिकाण बंद करण्यांत आलेले असल्यामुळे

* (ग) धंद्याचे ठिकाण पुढील पत्त्यावर बदलण्यांत आलेले असल्यामुळे

* (ह) पुढील इतर कारणे -

.....
 माझा सध्याचा पत्ता पुढीलप्रमाणे आहे --

मूळ नोंदणी प्रमाणपत्र यासोबत जोडले आहे. जर नोंदणी प्रमाणपत्र सोबत जोडण्यांत आले नसेल, तर त्याचे कारण नमूद करावे.

मी याद्वारे असे घोषित करतो की, येथे नमूद केलेली माहिती माझ्या संपूर्ण माहितीप्रमाणे व विश्वासाप्रमाणे खरी आहे.

ठिकाण :-

** सही

दिनांक :-

दर्जा

-
 * जे लागू नाही ते खोडावे
 * व्यापाऱ्याने स्वतः किंवा त्याने रितसर प्राधिकृत केलेल्या इतर कोणत्याही व्यक्तीने सही करावी.

पावती

श्री. यांनी सही केलेला, नोंदणी प्रमाणपत्र रद्द करण्यांत यावे यासाठीचा, नमुना-क मधील दिनांक चा अर्ज मिहाला. त्यासोबत नोंदणी प्रमाणपत्राची मूळ प्रत जोडण्यांत आली आहे/नाही.

दिनांक :-

स्वीकारणारा अधिकारी

अनुक्रमांक :-

नमुना-ड
(पहा नियम १७)

प्रभागामधील खरेदी नोंदवही किंवा मालाची नोंदवही

अनु.	विक्रेत्याचे नाव व पत्ता	विक्रीकर नोंदणी क्रमांक/उपकर नोंदणी क्रमांक	विक्रेय वस्तू	मालाची खरेदी किंमत/उपकरासाठी अनुज्ञेय प्रक्रिया खर्च	देय उपकर
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)

व्यापाऱ्याची खरेदीची नोंदवही पुढीलप्रमाणे ठेवावी -

- (१) त्यात कालक्रमानुसार नोंद असावी.
- (२) माल शहरात मिळाल्याच्या दिनांकापासून त्याची नोंद करण्यांत यावी.
- (३) खरेदीचा/आयातीचा तपशिल अंतर्भूत करण्यांत यावा. उदा. (अ) बीजक क्रमांक व दिनांक, (ब) विक्री करणाऱ्या व्यापाऱ्याचे वा माल पाठविणाऱ्याचे नाव आणि पत्ता; (क) जर स्थानिक नोंदणीकृत व्यापारी असेल तर, नोंदणी प्रमाणपत्र क्रमांक (ड) जर स्थानिक व्यापारी नसेल तर विक्री करणाऱ्या व्यापाऱ्याने माल कोणत्या ठिकाणाहून पाठवला त्याचे नांव, (इ) शाखा हस्तांतरणाबाबत खरेदीमूल्य म्हणजेच मालाची किंमत.

नमुना - इ
(नियम २४ (१))

विवरण-नि-चलान

महानगरपालिका नोंदणी क्रमांक	कालावधी		व्यापाऱ्याचे नाव व पत्ता	दुरध्वनी क्रमांक
	पासून	पर्यंत		
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)

बाब	व्यापाऱ्याने विवरण पाठवल्याप्रमाणे	निर्धारित केल्याप्रमाणे
(१)	(२)	(३)

रक्कम रुपये

भाग एक

- (१) पाठवलेल्या मालाचे शहराबाहेरील एकूण हस्तांतरण आणि विक्रीची एकूण उलाढाल (मूल्य रुपयांमध्ये)
- (२) पाठवलेल्या मालाच्या हस्तांतरणाद्वारे मिळालेल्या मालाचे एकूण मूल्य आणि खरेदीची उलाढाल (खालील क्रमांक ३ मध्ये दाखविल्याप्रमाणे) (रुपयांत)

भाग दोन

- (३) मिळालेल्या मालाचा तपशिल, उपभोग, वापर किंवा विक्री यासाठी मिळालेल्या मालाचे मूल्य रुपयांत -
 - (अ) आयातीद्वारे -
 - (ब) हस्तांतरणाद्वारे -
 - (क) माल परत करण्यांत आल्याने/नाकारण्यांत आल्याने,
- (४) एकूण रुपये
- (५) वजात -
 - मालाचे मूल्य रुपयांत -
 - (अ) स्थानिक नोंदणीकृत व्यापाऱ्यांकडून खरेदी केलेला
 - (ब) शहरांतर्गत हस्तांतरणामुळे मिळालेला
 - (क) सहा महिन्यांच्या आत परत करण्यात आल्याने/ नाकारण्यात आल्याने मिळालेला

- (ड) कलम १५२-क अन्वये सूट मिळालेला
(इ) नियम ४८ अन्वये सुट मिळालेला

- (६) एकूण रुपये
- (७) उपकरासाठी पात्र असलेल्या मालाचे मूल्य (४-६)
- (८) भाग-दोन मधील मालावर देय असलेल्या उपकराची परिगणना :-

आयात केलेली वस्तू	अनुसूचीच्या नोंदीमध्ये समाविष्ट असलेला भाग	लागू होणाऱ्या उपकराचा दर	उपकरात पात्र असलेल्या मालाचे मूल्य रुपये	देय उपकराची रक्कम रुपये
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)

एकूण रुपये

भाग तीन

- (९) नियम ४९ अन्वये निर्यात करण्याकरिता आयात केलेल्या मालाचा तपशिल- रक्कम रुपयांत
(अ) निर्यात करण्याकरिता मिळालेल्या आणि मागील महिन्याच्या अखेरीपर्यंत निर्यात न केलेल्या मालाचे मूल्य
(ब) नियम ४९ अन्वये महिन्यात निर्यात करण्याकरिता आयात केलेल्या मालाचे मूल्य रुपयांत
- (१०) एकूण-नियम ४९ अन्वये निर्यात करण्याकरिता आयात केलेल्या मालाचे मूल्य रुपयांत
- (११) वजात-
नियम ४८ अन्वये आयात केलेल्या आणि कलम १५२-क अन्वये सूट मिळालेल्या मालाचे मूल्य रुपयांत
- (१२) शिल्लक :-
उपकरासाठी पात्र असलेल्या मालाचे मूल्य रुपयांत
- (१३) देय उपकराची परिगणना :-

आयात केलेली वस्तू	अनुसूचीच्या नोंदीमध्ये समाविष्ट असलेला माल	लागू होणाऱ्या उपकराचा दर	उपकरास पात्र असलेल्या मालाचे मूल्य रुपये	देय उपकराची रक्कम रुपये
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)

एकूण रुपये

भाग चार

नियम ४८, पोट नियम (४) अन्वये सोपीव कामाच्या तत्वावर प्रक्रिया करण्याकरिता आयात केलेल्या मालाचा तपशिल-

१४. (अ) उपकरास पात्र नाही अशा आयात केलेल्या आणि मागील महिन्याच्या अखेरीपर्यंत शिल्लक राहिलेल्या मालाचे मूल्य रुपयांत
(ब) महिन्यांच्या कालावधीमध्ये सोपीव कामाच्या तत्वावर प्रक्रिया करण्याकरिता आयात केलेल्या मालाचे मूल्य रुपयांत

१५.

एकूण मूल्य रुपयांत

१६. वरील मालापैकी महिन्यामध्ये प्रक्रिया केलेल्या आणि निर्यात केलेल्या मालाचे मूल्य.
१७. निर्यात न केलेल्या शिल्लक मालाचे मूल्य रुपयांत
१८. सहा महिन्यांच्या कालावधीत निर्यात न केल्यामुळे उपकरास पात्र असलेल्या मालाचे मूल्य रुपयांत.
१९. पुढील महिन्यांत दाखविलेल्या उपकरास पात्र नसलेल्या मालाचे मूल्य रुपयांत.
२०. आयात केलेल्या परंतू सहा महिन्यांच्या कालावधीत निर्यात न केलेल्या मालावरील देय उपकराची परिगणना.

अनुसूचीच्या नोंदीमध्ये समाविष्ट असलेला भाग	लागू होणाऱ्या उपकराचा दर	उपकराकरिता पात्र असलेल्या मालाचे मूल्य रुपयात	देय उपकराची रक्कम मूल्य रुपयात
(१)	(२)	(३)	(४)

एकूण रुपये

भाग पाच

- (२१) शहराबाहेर प्रक्रियेकरिता निर्यात केलेल्या आणि रितसर प्रक्रिया केलेल्या स्वरूपात आयात केलेल्या मालाचा तपशिल (नियम-४८, पोट नियम- (३) पहा.)
 (अ) महानगरपालिकेच्या क्षेत्राबाहेर प्रक्रियेकरिता निर्यात केलेल्या आणि मागील महिन्याच्या अखेरीपर्यंत आयात न केलेल्या मालाचे मूल्य रुपयांत.
 (ब) चालू महिन्यांत शहराबाहेर प्रक्रियेकरिता निर्यात केलेल्या मालाचे मूल्य रुपयात

(२२) एकूण मूल्य रुपयात.....

- (२३) वरील मालापैकी रितसर प्रक्रिया करून शहराबाहेरून आयात केलेल्या मालाचे मूल्य रुपयात (यात प्रक्रिया आकार, सुट्या भागांकरिता आकार इ.चा समावेश असेल.)
 (२४) या महिन्याच्या अखेरीपर्यंत प्रक्रियेकरिता पाठविलेल्या मालाचे व शहराबाहेरील उर्वरित मालाचे मूल्य रुपयांत.
 (२५) प्रक्रियेकरिता पाठविलेल्या व सहा महिन्यांच्या कालावधीत परत न मिळालेल्या मालाचे मूल्य रुपयांत.
 (२६) प्रक्रियेकरिता पाठविलेल्या आणि सहा महिन्यांचा कालावधी पूर्ण झालेला नाही त्या बाबतीत महिन्याच्या अखेरीस आयातीकरिता प्रलंबित असलेल्या मालाचे मूल्य रुपयांत (२४-२५)
 (२७) उपकराची परिगणना (नियम ४८ पोट-नियम (३) पहा.)

अनुसूचीच्या नोंदीमध्ये समाविष्ट असलेला आयात माल	लागू होणाऱ्या उपकराचा दर	प्रक्रिया केलेल्या व आयात केलेल्या मालाचे मूल्य	देय उपकर	प्रक्रियेकरिता पाठविलेल्या मालाचे तत्सम मूल्य	मूल्यावर भरणा केलेला उपकर	देय शिल्लक
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)

एकूण

भाग सहा

- (२८) नियम ४९ अन्वये उपकराच्या परताव्याची मागणी (निर्यात)
 (२९) चालू महिन्यांत नियम ४९ अन्वये सहा महिन्यांत निर्यात केलेल्या मालाचे मूल्य.
 (३०) परताव्याची परिगणना

वस्तू	अनुसूचीच्या नोंदीमध्ये समाविष्ट असलेला माल	लागू होणाऱ्या उपकराचा दर	निर्यात केलेल्या मालाचे मूल्य रुपयात	ज्यावर उपकर भरला आहे असे अंदाज करण्यांत यावयाचे उपलब्ध नसलेले तत्सम खरेदी मूल्य रुपयात	भरणा केलेला उपकर रुपयांत	आधी भरलेल्या रकमेवरील ९० टक्के परतावा रुपयात
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)

एकूण

भाग सात

एकूण देय उपकराची परिगणना

(३१) पुढील बाबीनुसार देय उपकर :-

(अ) बाब ०८

(ब) बाब १३

(क) बाब २०

(ड) बाब २७

रु.

रु.

रु.

(३२)

एकूण रु.

(३३) वजात - (अ) बाब ३० नुसार परताव्याची रक्कम रु.

(ब) दिनांक

च्या चलनाद्वारे भरलेली रक्कम

रुपये

(३४)

एकूण रु.

(३५) देय/परतावा योग्य निव्वळ रक्कम

(जे लागू नाही ते खोडावे)

या विवरण उपकर चलनासह भरलेली रक्कम उपकर व्याज रु.

रुपये अक्षरात दंड रु.

..... प्रतिभूती रक्कम रु.

(आकड्यात) रु.

फी रु.

रोख धनादेश

क्रमांक दिनांक बँकेचे नाव
याद्वारे भरण्यांत आलेली रक्कम.

एकूण रक्कम रुपयात

वरील निवेदन माझ्या माहितीप्रमाणे व समजुतीप्रमाणे खरे आहे.

कार्यालयीन वापराकरिता
रु इतकी रक्कम मिळाली,

आकड्यात अक्षरात

दिनांक

ठिकाण

सही व पदनाम

रोखपाल/लेखापाल

पैसे देणाऱ्यासाठी चलन कर वसुली		पैसे देणाऱ्यासाठी चलन कर वसुली	
नाव व पत्ता		नाव व पत्ता	
आर.सी.क्रमांक	आर.सी.क्रमांक	आर.सी.क्रमांक	आर.सी.क्रमांक
कालावधीपासून	पर्यंत	कालावधी पासून	पर्यंत
रुपये		रुपये	
उपकर		उपकर	
कलमान्वये		कलमान्वये	
व्याज		व्याज	
कलमान्वये		कलमान्वये	
दंड		दंड	
प्रतिभूती रक्कम		प्रतिभूती रक्कम	
फी		फी	
		एकूण	

विवरण-नि चलन सोबत भरलेली रक्कम (रु.अक्षरी)	(अंकात)	विवरण-नि चलन सोबत भरलेली रक्कम (रु.अक्षरी)	(अंकात)
रक्कम, रोखीने/धनादेश क्र.		रक्कम, रोखीने/धनादेश क्र.	
दिनांक	बँक याद्वारे भरली.	दिनांक	बँक याद्वारे भरली.
दिनांक	सही	दिनांक	सही
ठिकाण	पदनाम	ठिकाण	पदनाम
केवळ कार्यालयीन कामाकरिता		केवळ कार्यालयीन कामाकरिता	
रुपये प्राप्त झाले	रुपये	रुपये प्राप्त झाले	रुपये
(रु.अक्षरी)	(अंकात)	(रु.अक्षरी)	(अंकात)
नोंदणीचा दिनांक	चलन क्रमांक	नोंदणीचा दिनांक	चलन क्रमांक

नमुना - फ
(पाहा नियम २४ (१) व (३७))

धंद्याच्या व्यवस्थापकाचे नामनिर्देशन करणे, नाव जाहिर करणे याबाबतची सूचना

प्रति,

.....

..... या ठिकाणी असलेला या नावाने ओळखला जाणारा, धंदा करणारा आणि नोंदणी प्रमाणपत्र क्रमांक दिनांक धारण करणारा नोंदणीकृत व्यापारी असलेला मी नोंदणीकृत व्यापारी असलेला चा भागीदार/संचालक/व्यवस्थापक/विश्वस्त/प्रभारी अधिकारी असलेला मी याद्वारे असे कळवित आहे की, दिनांक पासून मी उक्त (व्यवसाय, संस्था, कंपनी इत्यादी) यांनी श्री./श्रीमती/कुमारी पत्ता यांना नामनिर्देशित केले असून श्री./श्रीमती/कुमारी उपकर नियमांच्या प्रयोजनासाठी माझ्या वतीने किंवा उक्त (व्यवसाय, संस्था, कंपनी इत्यादी) यांच्या वतीने सही करण्याकरिता ज्या सहीचा वापर करणार आहे त्या सहीचे तीन नमुने खालीलप्रमाणे आहेत -

उपकर नियमांच्या प्रयोजनार्थ मी/उक्त (व्यवसाय, संस्था, कंपनी इत्यादी) यांनी उक्त व्यवसाय, संस्था, कंपनी इ. याचा श्री./श्रीमती/कुमारी (पत्ता) ह्यांना नामनिर्देशित केलेले आहे.

नामनिर्देशित व्यक्तीच्या नमुन्या दाखल सहा

१
२
३

मी याद्वारे असे घोषित करतो की, हे नामनिर्देशन पत्र ह्यापुर्वी मी/उक्त ह्यांनी केलेल्या सर्व नामनिर्देशनपत्राचे अधिक्रमण करील.

उपकर नियमांच्या बाबतीत व त्यांच्या प्रयोजनार्थ उपरोक्त नामनिर्देशित व्यक्तीकडून/व्यक्तीकडून माझ्या वतीने/ उक्त (भागीदारी/संस्था/कंपनी इ.) यांच्या वतीने देण्यांत आलेल्या व सही करण्यांत आलेल्या प्रमाणपत्रकात नमूद असलेल्या सर्व वचनांची आणि सर्व अटींची पूर्तता करण्यास मी उक्त (व्यवसाय, संस्था, कंपनी इत्यादी) जबाबदारी राहिल/राहिल.

ठिकाण :-

सही

दिनांक :-

पदनाम :-

नमुना-ग
(पाहा नियम २४ (२))

प्रति,

.....

पत्ता

संदर्भ क्र.

याद्वारे, तुम्हाला असे कळविण्यांत येत आहे की, तुम्ही या दिवशी किंवा त्यापूर्वी ते या कालावधीतील सर्व मालाच्या तुमच्या विक्रीच्या उलाढालीचे आणि खरेदीच्या उलाढालीचे प्रपत्र "इ" मधील विवरण (प्रत जोडली आहे) येथील माझ्या कार्यालयात मला सादर करावे आणि त्यानंतरच्या प्रत्येक महिन्याचे/तिमाहीचे असेच विवरण प्रस्तुत महिना/तिमाही समाप्त झाल्यापासून एका महिन्यात मला सादर करावेत.

मुद्रा

ठिकाण

सही

दिनांक

पदनाम

नमुना ह

[पाहा नियम २६ (३) व (१०)]

प्रति.....

पत्ता

नोंदणी क्रमांक

* ज्याअर्थी, दिनांक ते दिनांक ह्या कालावधीच्या संबंधात तुम्ही सादर केलेली विवरणे ही बरोबर व पूर्ण आहेत याबाबतीत माझी स्वतःची खात्री करून घेण्याची माझी इच्छा आहे.

* ज्याअर्थी नोंदणीकृत व्यापारी म्हणून दिनांक ते दिनांक ह्या कालावधीतील विवरणे तुम्ही विहित दिनांकास सादर केलेली नाहीत.

ज्याअर्थी, तुम्ही दिनांक ते दिनांक ह्या कालावधीच्या संबंधात उपकर नियमान्वये कर भरण्यास तुम्ही पात्र असताना तुम्ही उक्त नियमांच्या नियम १३ अन्वये नोंदणी करण्यासाठी अर्ज केलेला नाही.

म्हणून तुम्हाला याद्वारे, (दिनांक)..... (वेळ).....(ठिकाण) येथे उपस्थित राहण्याचा, आणि

*(एक) केवळ विवरणाच्या पृष्ठ्यर्थ कोणताही पुरावा सादर करण्याचा किंवा सादर करण्याची व्यवस्था करण्याचा आणि त्यावेळी पुढील कागदपत्रे व लेखे सादर करण्याचा किंवा सादर करण्याची व्यवस्था करण्याचा आणि पुढील माहिती सादर करण्याचा किंवा सादर करण्याची व्यवस्था करण्याचा,

*(दोन) उक्त नियमांच्या नियम २५ च्या पोट-कलम (५) अन्वये तुमच्यावर करआकारणी का केली जाऊ नये याबाबत कारण दर्शविण्याचा,

*(तीन) उक्त नियमांच्या नियम २५ च्या पोट-कलम (६) अन्वये तुमच्यावर करआकारणी का केली जाऊ नये याबाबत आणि उक्त अधिनियमाच्या खंड १५२ (ल) च्या पोट-कलम (१) च्या खंड (अ) अन्वये तुमच्यावर शास्ती का लादण्यात येऊ नये, ह्याबाबत कारण दर्शविण्याचा निदेश देण्यात येत आहे.

* दिनांक..... तेह्या कालावधीच्या बाबतीत मुंबई प्रांतिक महानगरपालिका अधिनियमाच्या खंड १५२(ल) च्या पोट-कलम (२) अन्वये तुमच्यावर शास्ती का लादण्यात येऊ नये, ह्याचेही कारण दर्शविण्यास तुम्हाला फर्माविण्यात येत आहे.

* -- ते -- ह्या कालावधीच्या बाबतीत मुंबई प्रांतिक महानगरपालिका अधिनियमाच्या खंड १५२(ल) च्या पोट-कलम () अन्वये तुमच्यावर शास्ती का लादण्यात येऊ नये ह्याचेही कारण दाखविण्यास तुम्हाला फर्माविण्यात येत आहे.

मुद्रा

ठिकाण

दिनांक

* लागू नसेल ते खोडावे.

सही.....

पदनाम

नमुना आय
[नियम २५ (१२) पाहा]
निर्धारण आदेश

नोंदणी क्रमांक (१)	कालावधी (पासून) (२)	कालावधी (पर्यंत) (३)	व्यापाऱ्याचे नांव व पत्ता (४)	दूरध्वनी क्रमांक (५)
-----------------------	---------------------------	----------------------------	-------------------------------------	-------------------------

भाग - एक

बाब (१)	व्यापाऱ्याने विवरणात दिल्याप्रमाणे (२)	व्यापाऱ्याने विवरणात आकारण्याप्रमाणे (३)
------------	---	---

१. पाठवलेल्या मालाचे शहराबाहेरील एकूण हस्तांतरण आणि विक्रीची एकूण उलाढाल मूल्य रुपयांत

२. पाठवलेल्या/मिळालेल्या मालाच्या हस्तांतरणाद्वारे मालाचे एकूण मूल्य आणि खरेदीची उलाढाल. (खाली क्र. ३ मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे)

भाग - दोन

३. मिळालेल्या मालाचा तपशील - उपभाग, वापर किंवा विक्री यासाठी मिळालेल्या मालाचे मूल्य रुपयांत.

रक्कम (रुपये)

(ए) खरेदीद्वारे

(बी) हस्तांतरणाद्वारे

(सी) माल परत पाठविल्याने/नाकारल्याने

४.

एकूण रुपये.....

५. वजात मालाचे मूल्य रुपयांत

(ए) स्थानिक नोंदणीकृत व्यापाऱ्यांकडून खरेदी केलेला.

(बी) शहरांतर्गत हस्तांतरणाद्वारे मिळालेला

(सी) सहा महिन्यांच्या आत माल परत करण्यात

आल्यामुळे/नाकारण्यात आल्यामुळे मिळालेला.

(डी) कलम १५२(क) खाली सूट मिळालेला माल

(ई) नियम ४८(१) (२) खाली सूट मिळालेला सरकारी माल.

६.

एकूण रुपये.....

७. उपकरास पात्र असलेल्या मालाचे मूल्य (४-६)

८. भाग दोन मधील मालावर असलेल्या उपकराची गणना

व्यापान्याने विवरणात सादर केल्याप्रमाणे

विक्रेय वस्तू	अनुसूचित नोंद	उपकराचा दर	उपकरासाठी पात्र असलेल्या मालाची किंमत (रुपये)	देय उपकराची रक्कम (रुपये)
(अ)	(ब)	(क)	(ड)	(ई)
एकूण रुपये				

निर्धारित केल्याप्रमाणे

विक्रेय वस्तू	अनुसूचित नोंद	उपकराचा दर	उपकरासाठी पात्र असलेल्या मालाची किंमत (रुपये)	देय उपकराची रक्कम (रुपये)
(अ)	(ब)	(क)	(ड)	(ई)
एकूण रुपये				

भाग - तीन

रक्कम रुपयांमध्ये

९. नियम ४९ अन्वये निर्यात करण्यासाठी आयात केलेल्या मालाचा तपशील -

(अ) निर्यात करण्यासाठी आलेल्या आणि मागील महिन्याच्या अखेरपर्यंत निर्यात न केलेल्या मालाची किंमत.

(ब) नियम ४९ अन्वये निर्यात करण्यासाठी चालू महिन्यात आयात केलेल्या मालाची किंमत

किंमत रुपयांमध्ये

१०. एकूण - नियम ४९ अन्वये निर्यात करण्यासाठी असलेल्या मालाची रुपयात किंमत

११. वजा - नियम ४८ अन्वये आयात केलेल्या आणि कलम १५२-क अन्वये सूट दिलेल्या मालाची किंमत रुपयात.

१२. शिल्लक - उपकरासाठी पात्र असलेल्या मालाची किंमत रुपयात

१३. देय उपकराची परिगणना

विवरणात दिल्याप्रमाणे

आयात केलेल्या विक्रेय वस्तू	अनुसूचित नोंद	उपकराचा दर	उपकरासाठी पात्र असलेल्या मालाची किंमत (रुपये)	देय उपकराची रक्कम (रुपये)
(ए)	(बी)	(सी)	(डी)	(ई)
एकूण रुपये.....				

निर्धारित केल्याप्रमाणे

विक्रेय वस्तु	अनुसूचित नोंद	उपकराचा दर	उपकरासाठी पात्र असलेल्या मालाची किंमत (रुपये)	देय उपकराची रक्कम
(ए)	(बी)	(सी)	(डी)	(ई)

एकूण रुपये.....

भाग चार

नियम ४८ च्या पोटनियम ४ अन्वये उक्त कामाच्या तत्वावर प्रक्रिया करण्यासाठी आयात केलेल्या मालाचा तपशील

१४. (अ) आयात केलेल्या आणि मागील महिन्याच्या अखेरपर्यंत शिल्लक राहिलेल्या व जो उपकरासाठी पात्र नव्हता अशा मालाची किंमत रुपयात.

(ब) उक्त्या कामाच्या तत्वावर प्रक्रिया करण्यासाठी चालू महिन्यात आयात केलेल्या मालाची किंमत रुपयात

१५.

एकूण किंमत रुपयात.....

१६. वर दर्शविलेल्या मालापैकी चालू महिन्यामध्ये प्रक्रिया केलेल्या व निर्यात केलेल्या मालाची किंमत.

१७. निर्यात न केलेल्या शिल्लक मालाची किंमत रुपयात

१८. सहा महिन्यांच्या आत निर्यात न केल्यामुळे उपकरासाठी पात्र असलेल्या मालाची किंमत रुपयात

१९. उपकरासाठी पात्र नसलेल्या मालाची पुढच्या महिन्यात पुढे नेलेली किंमत रुपयात.

२०. आयात केलेल्या परंतु सहा महिन्यांच्या आत निर्यात न केलेल्या मालावर देय असलेल्या उपकराची परिगणना.

वितरणात सादर केल्याप्रमाणे

अनुसूचित नोंदीमध्ये समाविष्ट असलेला माल	लागू असणारा उपकराचा दर	उपकरासाठी पात्र असलेल्या मालाची किंमत रुपयामध्ये	देय उपकराची रक्कम किंमत रुपयामध्ये
(१)	(२)	(३)	(४)

एकूण रुपये

एकूण रुपये

निर्धारित केल्याप्रमाणे			
अनुसूचित नोंदीमध्ये समाविष्ट असलेला माल (१)	लागू असणारा उपकरचा दर (२)	उपकरासाठी पात्र असलेल्या मालाची किंमत (रुपये) (३)	देय उपकराची रक्कम (४)
एकूण रुपये			

भाग - पाच

२१. शहराबाहेर प्रक्रिया करण्यासाठी निर्यात केलेल्या आणि प्रक्रिया करून आयात केलेल्या मालाचा तपशील (नियम ४८ चा पोट-नियम (३) पाहा.)

(अ) शहराबाहेर प्रक्रिया करण्यासाठी निर्यात केलेल्या आणि मागील महिन्याच्या अखेरपर्यंत आयात न केलेल्या मालाची किंमत रुपयांत

(ब) शहर क्षेत्राबाहेर प्रक्रिया करण्यासाठी चालू महिन्यामध्ये निर्यात केलेल्या मालाची किंमत रुपयांत

२२.

एकूण - किंमत रुपयात.....

२३. वरीलपैकी यथोचितरित्या प्रक्रिया करून शहराबाहेरून आयात केलेल्या मालाची किंमत रुपयांत (यात प्रक्रिया खर्च, सुट्या भागाचा खर्च इत्यादींची समावेश असेल.)

२४. प्रक्रिया करण्यासाठी पाठविलेल्या आणि महिन्याअखेरीस शहराबाहेर राहिलेल्या मालाची एकूण किंमत रुपयात.

२५. वरील (२४) मधील मालापैकी प्रक्रिया करण्यासाठी पाठविलेल्या सहा महिन्यांच्या आत परत न आलेल्या मालाची किंमत रुपयांत.

२६. प्रक्रिया करण्यासाठी पाठविलेल्या आणि सहा महिन्यांचा कालावधी झाला नसताना चालू महिन्याअखेरीस आयात करण्यासाठी प्रलंबित असलेल्या मालाची किंमत रुपयात (२४-२५)

२७. उपकराची परिगणना

(नियम ४८ चा पोट-नियम (३) पाहा)

विवरणपत्रात सादर केल्याप्रमाणे

अनुसूचित नोंदीमध्ये समाविष्ट असलेला आयात केलेला माल (१)	लागू असलेल्या उपकरचा दर (२)	प्रक्रिया केलेल्या व आयात केलेल्या मालाची किंमत (३)	देय उपकर (४)	प्रक्रिया करण्यासाठी पाठविलेल्या मालाची अनुरूप किंमत (५)	किंमतीवर चुकता केलेला उपकर (६)	देय असलेली शिल्लक (४-६) (७)
एकूण						

निर्धारित केल्याप्रमाणे

अनुसूचित नोंदीमध्ये समाविष्ट असलेला आयात वस्तू	लागू असलेला उपकराचा दर	प्रक्रिया केलेल्या व आयात केलेल्या वस्तूंचे मूल्य	देय उपकर	प्रक्रिया करण्यासाठी पाठविलेल्या वस्तूंचे अनुरूप मूल्य	मूल्यावर चुकता केलेला उपकर	देय शिल्लक (४-६)
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)
एकूण						

२८. नियम ३३ अन्वये उपकराच्या परताव्यासाठी मागणी (निर्यात केलेल्या)

२९. नियम ४८ अन्वये चालू महिन्यामध्ये निर्यात केलेल्या वस्तूंचे (सहा महिन्यांमध्ये)

३०. परताव्याची परिगणना.

विवरणपत्रात सादर केल्याप्रमाणे

विक्रेय वस्तू	अनुसूचित नोंदीमध्ये समाविष्ट असलेल्या वस्तू	लागू असलेल्या उपकराचा दर	निर्यात केलेल्या वस्तूंचे मूल्य (रुपयांमध्ये)	ज्यावर उपकर दिलेला आहे असे अंदाज करावयाचे व उपलब्ध नसलेले अनुरूप खरेदी मूल्य (रुपयांमध्ये)	चुकता केलेला (रुपयांमध्ये)	यापूर्वी दिलेल्या रकमेच्या ९० टक्के परतावा (रुपयांमध्ये)
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)
एकूण						

निर्धारित केल्याप्रमाणे

विक्रेय वस्तू	अनुसूचित नोंदीमध्ये समाविष्ट असलेल्या वस्तू	लागू असलेल्या उपकराचा दर	निर्यात केलेल्या वस्तूंचे मूल्य (रुपयांमध्ये)	ज्यावर उपकर दिलेला आहे असे अंदाज करावयाचे व उपलब्ध नसलेले अनुरूप खरेदी मूल्य (रुपयांमध्ये)	दिलेला उपकर (रुपयांमध्ये)	यापूर्वी दिलेल्या रकमेच्या ९० टक्के परतावा (रुपयांमध्ये)
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)
एकूण						

भाग सात
देय असलेल्या एकूण उपकराची परिगणना

	बाब	परत केल्याप्रमाणे	निर्धारित केल्याप्रमाणे
	(१)	(२)	(३)
३१.	पुढील बाबीनुसार देय असलेला उपकर		
	(अ) बाब ०८	रुपये	
	(ब) बाब १३	रुपये	
	(क) बाब २०	रुपये	
	(ड) बाब २७	रुपये	
३२.		एकूण रुपये	
३३.	वजा-		
	(अ) मागणी केलेला मंजूर केलेला परतावा.		
	(ब) स्वतंत्रपणे चुकती केलेली रक्कम, चलन दिनांक		
३४.		एकूण रुपये	
३५.	देय असलेली उपकराची निव्वळ रक्कम -		
	विवरण -		
	१.		
	२.		
	३.		
	४.		
	५.		
	६.		
३६.	व्यापाऱ्याने विवरणासह केलेल्या प्रदानाचा तपशील -		
	पासून	पर्यंत	चलान क्रमांक
			दिनांक
			रक्कम
			एकूण

३७. एकूण देय उपकराची आणि दंडाची/परताव्याची रक्कम असल्यास.

३८. निर्धारण आदेश

मुद्रा

दिनांक :

ठिकाण :

सही

पदनाम

नमुना जे
[नियम २५(१४) पहा]
मागणीची नोटीस

प्रति,

आर.सी. क्रमांक

.....

..... यांस

आपण याची नोंद घ्यावी की पासून पर्यंत मी, आदेश क्रमांक दिनांक अन्वये निर्धारित केला असून तो रुपये इतका आहे. रुपये इतकी शास्तीही/इतके व्याजही नियम ४१ अन्वये आकारण्यात आले आहे.

२. महानगरपालिकेकडे येथे रुपये इतक्या एकूण रकमेचा दिनांक रोजी किंवा त्यापूर्वी भरणे करण्यात यावा.

३. ही रक्कम वर निर्दिष्ट केलेल्या दिनांकापर्यंत आपण न भरल्यास ती उपकर नियमांतील नियम २८ अन्वये मालमत्ता करची थकबाकी म्हणून वसलीयोग्य ठरेल.

४. ही रक्कम वाजवी कारण असल्याशिवाय निर्दिष्ट तारखेपर्यंत न भरल्यास उपकर नियमांतील नियम ४१ अन्वये आपण शास्तीसही पात्र ठराल.

५. या आदेशाविरुद्धचे कोणतेही अपील प्रांतिक महानगरपालिका अधिनियम, १९४९ यांचे कलम ५०६ यामध्ये विहित केलेल्या प्राधिकाऱ्याकडे व उठवून दिलेल्या वेळात व पध्दतीत दाखल करण्यात आले पाहिजे.

ठिकाण

सही

दिनांक

पदनाम

नमुना के
[नियम २७(१) पाहा]
उपकराच्या निर्धारणासंबंधीची / पुनर्निर्धारणासंबंधीची नोटीस

प्रति,

.....

.....यांस

नोंदणी क्रमांक

ज्याअर्थी असे समजण्यास मला कारण आहे की, पुढील विक्रीच्या व खरेदीच्या म्हणजेच
..... यांच्या संबंधातील पासून पर्यंतच्या आपल्या
उलाढालीचे निर्धारण झालेले नाही/कमी निर्धारण झालेले आहे/कमी दराने निर्धारण झालेले आहे.

व

पुढील विक्रीच्या व खरेदीच्या म्हणजेच हिच्या संबंधातील वजाती
..... पासून वाजता दिनांक रोजी हजर राहण्याचा व उक्त
कालावधीसाठीच्या उक्त विक्रीच्या व खरेदीच्या संबंधातील आपणाकडून देय असलेल्या उपकराचे
निर्धारण/पुनर्निर्धारण का करण्यात येऊ नये याचे कारण दाखवण्याचा व हे दस्तऐवजी व लेखे सादर करण्याचा
किंवा सादर करण्याची व्यवस्था करण्याचा व ही माहिती पुरवण्याचा किंवा पुरवण्याची व्यवस्था
करण्याचा निदेश देण्यात येत आहे; तसेच आपण उक्त कालावधीसाठी आपणाकडून देय असलेल्या उपकराची
अचूक रक्कम निश्चित करण्यासाठी इतर कोणताही पुरावा दाखल करू शकता किंवा दाखल करण्याची व्यवस्था
करू शकता.

(मोहोर)

ठिकाण

सही

दिनांक

पदनाम

आवश्यक नसेल ते खोडा.

टीप - कोणत्याही व्यवहाराचा तपशील लपवून ठेवणे किंवा बुद्धिपुरस्सर उपकर पात्र कोणत्याही व्यवहाराचा चुकीचा तपशील पुरविणे हे मुंबई प्रांतिक महानगरपालिका अधिनियमाच्या कलम १५२ सी अन्वये शास्तीस पात्र ठरेल.

नमुना ल
(नियम २८(२) पाहा)
उपकर, शास्ती, व्याज, जप्त रक्कम किंवा दंड देण्यासंबंधीची नोटीस

प्रति,

.....

.....यांस

नोंदणी क्रमांक

ज्याअर्थी उपकर नियमातील नियम २४(१) अन्वये आपण पासून पर्यंतच्या कालावधीचे विवरण सादर केले आहे.

* परंतु कराची रक्कम, म्हणजेच रुपये (आणि शास्तीची रक्कम म्हणजेच रुपये) जी विवरणानुसार देय आहे ती, उपकर नियमांतील नियम २८ अन्वये आवश्यक असल्याप्रमाणे देण्यात आलेली नाही.

* परंतु विवरणाबरोबर असलेल्या चलनाच्या प्रतीवरून असे दिसून येते की, विवरणाप्रमाणे देय असलेली व उपकर नियमांतील नियम २८ अन्वये देणे आवश्यक असलेली उपकराची रक्कम रुपये व शास्तीची रक्कम रुपये इतकी असतांना फक्त रुपये इतक्या रकमेचा भरणा केलेला आहे.

त्याअर्थी याद्वारे आपणाला असा निदेश देण्यात येत आहे की, रुपये (अक्षरी रुपये) इतकी रक्कम महानगरपालिकेकडे दिनांक रोजी किंवा त्यापूर्वी भरण्यात यावी व चलनाची पोच लिखित प्रत रक्कम भरण्याचा पुरावा म्हणून दिनांक यानंतर असणार नाही अशा तारखेला माझ्यासमोर सादर करावी असे न केल्यास उक्त रक्कम रुपये मालमत्ता कराची थकबाकी म्हणून वसुली-योग्य ठरेल.

२. आपणाला याद्वारे असे कळविण्यात येते की, उक्त उपकराची रक्कम भरण्यास आपण, कोणतेही वाजवी कारण नसताना कसूर केली तर मुंबई प्रांतिक महानगरपालिका अधिनियम, १९४९ चे कलम १५२ एल या अन्वये शास्ती म्हणून अतिरिक्त रक्कम भरण्यास पात्र ठराल.

(मोहोर)

ठिकाण

सही

पदनाम

*आवश्यक नसेल ते खोडा.

नमुना म
(नियम ३३ व ४९ पाहा)
परतावा प्रदान आदेश

पुस्तक क्रमांक प्रमाणक क्रमांक परतावा	पुस्तक क्रमांक प्रमाणक क्रमांक परतावा
<p>स्थळ प्रत उपकर नियमांखालील उपकराच्या परताव्याचा आदेश यांना देय असलेला परतावा</p> <p>नोंदणी प्रमाणपत्र क्रमांक परतावा देणाऱ्या आदेशाचा दिनांक परताव्याची रक्कम रुपये</p> <p>दिलेल्या रकमेच्या संबंधातील रकमेचे समाहरण दर्शविणाऱ्या समाहरण नोंदवहीतील क्रमांक --</p> <p>सही</p> <p>पदनाम</p> <p>दिनांक</p> <p>प्रमाणे घेण्याऱ्याची सही</p> <p>वटवणी दिनांक</p>	<p>उपकर नियमांखालील उपकराच्या परताव्याचा आदेश निर्गमिन दिनांकापासून तीन महिन्यांच्या आत अधिकारी यास</p> <p>१. प्रमाणित करण्यात येते की, नोंदणी प्रमाणपत्र क्रमांक असलेला १९ ते १९ या कालावधीचानिर्धारण अभिलेख याच्या संदर्भात यांना चा परतावा देय आहे.</p> <p>२. प्रमाणित करण्यात येते की, हा परतावा ज्या कराच्या रकमेसंबंधात देण्यात आला आहे ती रक्कम महानगरपालिका लेख्याकडे रीतसर जमा करण्यात आली आहे.</p> <p>३. प्रमाणित करण्यात येते की, सदर रकमेसंबंधात कोणताही परतावा आदेश यापूर्वी देण्यात आलेला नाही. आणि ह्या परतावा आदेशाची निर्धारणाच्या मूळ फायलीमध्ये नोंद घेण्यात आली असून मी सही केली आहे.</p> <p>४.यांना रु. (आकड्यात) रुपये (अक्षरी इतकी रक्कम कृपया द्यावी) दिनांक सही पदनाम वटवणी दिनांक दिनांक ठिकाण रुपये फक्त द्यावे. १९ रक्कम मिळाली अधिकारी दावादाराची सही</p>

नमुना न
(नियम ३८पाहा)
नोटीस

प्रति,

.....

.....यांस

नोंदणी क्रमांक

मुंबई प्रांतिक महानगरपालिका अधिनियम, १९४९ याचे कलम १५२ जे, पोट-कलम (१) अन्वये

.....
.....
.....

हे दस्तऐवज व लेखे या ठिकाणी दिनांक रोजी
..... वाजता माझ्यासमोर दाखल करण्यास किंवा सादर करण्याची व्यवस्था करण्यास आणि *

.....
.....
.....

(ही माहिती मला पुरवण्यास आपण फर्मावण्यात येत आहे.)

(या नोटिशीच्या आवश्यक गोष्टींचे आपण अनुपालन न केल्यास उक्त अधिनियमाचे कलम १५२-एल, पोट-कलम(१) यांच्या खंड (एम) खालील अपराधासाठी खटला भरला जाण्यास आपण स्वतः पात्र ठराल. दोन वर्षापर्यंत असू शकेल अशा मुदतीच्या शिक्षेस व दंडास हा अपराध पात्र आहे आणि हा अपराध तसाच पुढे चालू राहिल्यास तो चालू असण्याच्या कालावधीमध्ये दररोज शंभर रुपयांपेक्षा कमी असणार नाही एवढ्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र आहे. कृपया याची नोंद घ्यावी.

मुद्रा

ठिकाण

सही

दिनांक

पदनाम

*आवश्यक नसेल ते खोडा.

नमुना ओ
(नियम ४२(२)पाहा)
जप्तीकरिता आणि शास्तीकरिता नोटीस

प्रति,

.....

.....

राहणार

नोंदणी क्रमांक

ज्याअर्थी माझी अशी सकारण खात्री पटली आहे की, ते पर्यंतच्या कालावधीमध्ये -

(अ) (एक) तुम्ही मुंबई प्रांतिक महानगरपालिका अधिनियमाच्या कलम १५२ क अनुसार ज्यावर उपकर देय नाही, अशा मालाच्या विक्रीच्या संबंधात रुपये इतकी रक्कम, उपकराच्या माध्यमातून गोळा केलेली आहे.

किंवा

(दोन) तुम्ही मुंबई प्रांतिक महानगरपालिका अधिनियमाचे कलम १५२-ह चे उल्लंघन करून दुसऱ्या व्यक्तीकडून तुमच्या मालाच्या विक्रीवरील उपकराच्या स्वरूपात रु. इतकी रक्कम गोळा केलेली आहे.

किंवा

(दोन-अ) नोंदणीकृत व्यापारी म्हणून तुम्ही उक्त कलम १५२-ह चे उल्लंघन करून तुमच्या मालाच्या विक्रीवर रुपये इतकी रक्कम, उपकराच्या स्वरूपात इतर व्यक्तीकडून गोळा केलेली आहे.

किंवा

(तीन) (अ) नोंदणीकृत व्यापारी म्हणून तुम्ही उक्त कलम १५२-ह चे उल्लंघन करून उपकराच्या स्वरूपात तुम्हाला येणे असलेल्या उपकराच्या रकमेपेक्षा रुपये ----- इतकी अधिक रक्कम गोळा केलेली आहे.

किंवा

(ब) (एक) व्यापारी असल्यामुळे, मुंबई प्रांतिक महानगरपालिका अधिनियम, १९४९ आणि उपकर नियमान्वये, उपकर भरण्यास पात्र आहात.

किंवा

(दोन) व्यापारी असल्यामुळे, आयुक्तांनी पाठविलेल्या नोटीशीअन्वये आवश्यक असल्याप्रमाणे तुमच्याकडून खरेदी किंवा विक्री झालेल्या मालाच्या किंमतीचा वास्तविक लेखा ठेवण्यात तुम्ही कसूर केली आहे.

किंवा

(क) मुंबई प्रांतिक महानगरपालिका अधिनियमाच्या कलम १५२- आय अन्वये कोणताही लेखा आणि अभिलेख ठेवण्याचे आदेश दिलेले असताना सुध्दा तुम्ही तसे करण्यात कसूर केली आहे, त्याअर्थी, तुम्हाला असा निदेश देण्यात येत आहे की, दिनांकरोजी वाजता तुम्ही हजर राहावे. आणि

(एक) मुंबई प्रांतिक महानगरपालिका अधिनियमाच्या कलम १५२-ह चे उल्लंघन करून उपकराच्या स्वरूपात तुम्ही गोळा केलेली रक्कम रुपये -- किंवा तुम्ही गोळा केलेली रक्कम म्हणून अंतिमरित्या निश्चित करण्यात येईल अशी अन्य रक्कम का जप्त करण्यात येऊ नये आणि / किंवा

(दोन) मुंबई प्रांतिक महानगरपालिका अधिनियमाच्या कलम १५२-एल अन्वये शास्ती तुमच्यावर का लादण्यात येऊ नये, याची कारणे द्यावीत.

मुद्रा

ठिकाण

दिनांक

स्वाक्षरी.....

पदनाम

नमुना प
(नियम ४३(१)पाहा)
चुकीची दुरुस्ती करण्यासाठी नोटीस

प्रति,

.....

राहणार

नोंदणी प्रमाणपत्र क्र.

ज्याअर्थी असे दिसून येते की, तुमच्या प्रकरणात पासून
पर्यंतच्या कालावधीकरिता यांनी संमत केलेला/ दिलेला आदेश/निर्णय क्रमांक दिनांक
..... यामध्ये पुढीलप्रमाणे चूक आहे,

उदा

.....

आणि म्हणून ती चूक खाली दर्शविल्याप्रमाणे दुरुस्त करण्याचे प्रस्तावित केले आहे व त्याचा परिणामी
उपकर वाढेल/परताव्याची रक्कम कमी होईल त्याअर्थी नियम ४३ चा पोट-नियम(१) च्या परंतुकासह पोट-नियम
(२) या अन्वये, आपणास याद्वारे नोटीस देण्यात येते की, प्रस्तावित दुरुस्तीच्या विरुद्ध कोणतेही आक्षेप घेण्याची
आपली इच्छा असेल तर, खाली स्वाक्षरी केलेल्याच्या येथील कार्यालयात दिनांक रोजी
आपण हजर राहावे. करावयाच्या प्रस्तावित दुरुस्त्यांची सूची -

मुद्रा

ठिकाण

दिनांक

स्वाक्षरी.....

पदनाम

नमुना क्यू
(नियम ५०(१)पाहा)
चुकीची दुरुस्ती करण्यासाठी नोटीस

मी,(श्री.....)..... चा
..... नोंदणीकृत व्यापारी असून माझा नोंदणीपत्र क्र. दिनांक
आहे. मी याद्वारे माझे नातेवाईक असलेले मी उक्त व्यक्तीने नियमितपणे सेवानियुक्त केलेली
व्यक्ती असलेले
विधी व्यवसायी असलेले
सनदी लेखपाल असलेले
उपकर व्यवसायी असलेले श्री यांची माझ्या वतीने /उक्त
व्यक्तीच्या वतीने च्या समोर (प्राधिकरण नमूद करावे) उक्त
प्राधिकरणासमोरील (प्राधिकरण नमूद करावे) कार्यवाहीच्या वेळी (कार्यवाहीचे वर्णन लिहावे.)
उपस्थित राहण्यासाठी व लेखे व दस्तऐवजी सादर करण्यासाठी आणि माझ्या/उक्त व्यक्तीच्या वतीने उक्त
कार्यवाहीच्या संबंधातील कोणतीही नोटीस किंवा दस्तऐवजी स्विकारण्यासाठी आणि उक्त कार्यवाहीमध्ये सर्व
आवश्यक उपाययोजना करण्यासाठी नियुक्त करीत आहे.
उक्त श्री. यांना याद्वारे माझ्या वतीने / उक्त व्यक्तीच्या वतीने उक्त
कार्यावाहीमध्ये काम करण्यासाठी देखील प्राधिकार दिले आहेत.

स्थळ

स्वाक्षरी.....

दिनांक

पदनाम

नोंदणी प्रमाणपत्रामध्ये नोंद केल्याप्रमाणे येथे व्यापाऱ्याचे नाव नमूद करावे.

येथे मालक, भागीदार, संचालक, व्यवस्थापक, सचिव किंवा प्रभारी अधिकारी असा दर्जा नमूद करावा.

लागू नसलेले खोडावे.

स्वीकृती पत्र

मी, याद्वारे असे नमूद करतो की, मी यांचा नातेवाईक
..... यांच्याकडून नियमितपणे सेवानियुक्त केलेली व्यक्ती. विधी व्यवसायी
सनदी लेखापाल असून, उपकर व्यवसायी म्हणून महानगरपालिकेकडे रीतसर नाव नोंदवलेले
आहे व माझा नाव नोंदणी क्रमांक आहे व मी उपरोक्त नेमणूक स्विकारीत आहे.

स्थळ

स्वाक्षरी.....

दिनांक

(लागू नसलेला मजकूर खोडावा.)

